

عنوان / موضوع: کسب و کار و کارآفرینی درس اول کتاب اقتصاد پایه دهم رشته علوم انسانی

اهداف یادگیری: ۱- با نقش کارآفرینان در راه اندازی یک کسب و کار آشنا شوند ۲- یک کارآفرین موفق بتواند هزینه ها و درآمدهایش را درست محاسبه کند ۳- درباره ویژگیهای یک کسب و کار و کارآفرینان بحث کند ۴- درباره اینکه چرا و چگونه کارآفرینان، یک کسب و کار راه می اندازند، توضیح دهد ۵- سود و زیان یک کسب و کار را شناسایی کند
انتظارات پس از مطالعه:

بیان تعریف کارآفرینی و بیان نقش کارآفرینان در راه اندازی یک کسب و کار (۲) بیان ویژگی های مشترک کارآفرینان موفق (۳) بیان هزینه تولید، درآمد و سود (۴) محاسبه ی سود و زیان شرکت (۵) کسب درآمد حلال

نکات مهم درس در قالب جمله های کوتاه به زبان ساده و صریح:

کارآفرین - هزینه های تولید - درآمد - سود - بهره وری

فرمول های مهم

کل محصول \times قیمت = درآمد هزینه - درآمد = سود یا زیان کارآفرینی = نوآوری \times خطرپذیری

توضیح خلاصه:

کارآفرینان بابه ثبت رساندن شرکت گروه آموزشی عصر

* کالا و خدمات مورد نیاز مردم را تامین کنند

www.my-dars.ir

* رفع نیازها و خواسته های مردم

* کسب سود

گرچه احتمال شکست در یک کسب و کار وجود دارد اما احتمال کسب سود و موفق بودن هم کم نیست.

که انگیزه برای شروع فعالیت اقتصادی و پذیرش خطرات آن ایجاد می شود

پلکان کار و رشد

یک کارآفرین موفق ضرورتاً از ابتدای کار آفرین نبوده است، اما حرکت با چشم باز بر مبنای شناخت ظرفیتهای خود اتفاقات اطراف، او را قدم به قدم از سطوح ابتدایی کار به درجه های بالای آن می رساند

مصداق جذاب این موضوع میر مصطفی عالی نسب است

عالی‌نسب اولین آموزش‌های علمی خود را در «مرکز وابسته بازرگانی آلمان» در زمینه اقتصاد، حسابداری و بازرگانی دیده بود. پس از شهریور ۱۳۲۰ وارد کار اقتصادی مستقل در تبریز و سپس تهران شد. او که ابتدا فروشنده چراغ والور ساخت انگلیس بود، در سال ۱۳۲۹ به درخواست محمد مصدق برای استفاده از فرآورده‌های نفتی در داخل کشور و کاهش وابستگی به صادرات نفت خام شرکت «صنایع نفت و گازسوز عالی‌نسب» را تأسیس کرد. اولین سماورها، چراغ‌های خوراک‌پزی و بخاری‌های نفتی از جمله بخاری معروف «علاءالدین» در این دوران ساخته شد عالی‌نسب در ۳۰ سالگی به یکی از مشهورترین تاجران کشور در زمینه چینی و بلور تبدیل شد. او پس از مطالعات دینی و بررسی‌های اقتصادی به دلیل اعتقادات و رویکردهای ملی تصمیم گرفت مسیر فعالیت‌های اقتصادی اش را تغییر دهد. عالی‌نسب به این نتیجه رسیده بود که کمک به استمرار یک رابطه یک سویه با کشورهای پیشرفته و تبدیل شدن به یک واردکننده صرف با اصول اقتصاد اسلامی و اقتضائات تاریخی اقتصاد ایران سازگاری ندارد. با این حساب گام برداشتن در مسیر تولید ملی را به هدف اصلی خود تبدیل کرد عالی‌نسب با سرمایه شخصی خود، «صنایع نفت سوز و گاز سوز عالی‌نسب» را تأسیس کرد. این کارخانه پایه‌گذار تولید ملی پس از ملی شدن صنعت نفت بود و نماد همدلی دولت و ملت نام گرفت کارخانه کارتن‌سازی میهن توسط عالی‌نسب راه‌اندازی شد. این کارخانه امکان بسته‌بندی محصولات را فراهم می‌کرد

نقش کارآفرینان

بیست سال پیش هیچ شبکه اجتماعی ای وجود نداشت؛ چون کسی هیچ شبکه ای راه اندازی نکرده بود. برای اینکه شبکه ای وجود داشته باشد، کسی باید نقش کارآفرین را بازی کند. کار آفرین کسی است که با نوآوری و خطرپذیری، محصولات جدیدی تولید و عرضه می‌کند. کارآفرینان بینشی برای دیدن فرصت های کسب و کار دارند که دیگران از مشاهده آن ناتوان اند و یا به ذهنشان خطور نمی‌کند. آنها شجاعتی برای شروع یک سرمایه گذاری جدید دارند که دیگران فاقد آن هستند. آنها ایده های خود را امیدوارانه به کسب و کارهای سودآور تبدیل می‌کنند.

کسی که می‌خواهد کارآفرین باشد، باید:

*مهارت های ابتکار عمل را داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم، کالا یا خدمتی را تولید کند.

گره آموزشی عصر

*به تلاش و کار زیادی نیاز دارد تا کسب و کار را زنده نگه دارد.

*تا آگاهی و دانش زیادی برای اتخاذ تصمیمات مناسب درباره موقعیت شرکت، پیشنهاد محصول، قیمت گذاری

، تبلیغات و استخدام نیروی کار داشته باشد

*باید توانایی مالی لازم را برای راه اندازی کسب و کارش داشته باشد

*بداند که در آغاز کارش ممکن است با موفقیت کمتر یا عدم موفقیت روبه رو شود.

ویژگی های مشترک کارآفرینان موفق

تیزبین	فرصت های کسب و کار را از زمانی که دیگران شاید متوجه آن نشوند، می بینند.
نوآور	ایده ها را به محصولات جدید، فرایندها یا کسب و کارهای جدید تبدیل می کنند.
ریسک پذیر	پس انداز و خوش نامی شان را با شجاعت و تدبیر به میدان می آورند، تا فعالیت اقتصادی جدیدی راه اندازی کنند.
خوش بین	واقع بین هستند اما مطمئن و دلگرم به فعالیت اقتصادی هستند.
پرانگیزه	نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند
یادگیرنده	از کارشناسان، همکاران و مشتریان می آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می دهند.
سازمان دهنده	منابع را به شکل کارآیی مدیریت و هماهنگ می کنند.

هزینه های تولید، درآمد و سود

یک کارآفرین موفق برای انتخاب صحیح و درست، باید ۱- هزینه ها ۲- درآمدهایش را محاسبه کند. کارآفرین برای تولید محصولات خود - اعم از کالاها یا خدمات - به ناچار باید هزینه کند مثلاً باید محلی را به عنوان کارگاه، مغازه یا دفتر کار خریداری یا اجاره کنید و همچنین ماشین آلات و سایر ابزارها و سرمایه های فیزیکی را تهیه کنید. همچنین باید مواد اولیه بخرید و نیز تعدادی کارگر و کارمند استخدام کنید. پس برای فعالیت اقتصادی نیاز به پول و سرمایه داریم که تولید را شروع کنیم.

پولی را که کارآفرین برای تولید صرف می کند هزینه های تولید نام دارد.

$$\text{کل محصول} \times \text{قیمت} = \text{درآمد}$$

$$\text{هزینه} - \text{درآمد} = \text{سود یا (زیان)}$$

(در مثال ذیل، مرحله به مرحله؛ هزینه های تولید، درآمد و سود مشخص شده است.)

- تولیدکننده گندم تا قبل از رسیدن به عایدی (یعنی: درآمد) ، هزینه هایی را متقبل می شود. این هزینه ها ← در واقع همان پول هایی هستند که برای:

۱- خرید
یا

۲- اجاره عوامل تولید به صاحبان آنها پرداخت می شود (عوامل تولید شامل: نیروی کار، سرمایه و زمین است.)

- وقتی زمین را در اختیار گرفت می توان در آن به فعالیت کشاورزی پردازد.
- در مقابل ← به صاحب زمین که ممکن است؛ یک شخص ، دولت یا سازمان باشد «اجاره» پردازد یا

نیروی انسانی را به کار گیرید.

- در مقابل استفاده از نیروی انسانی؛ به کارگران و کارمندان خود، «مزد» یا «حقوق» می پردازد
- همچنین وقتی از سرمایه فیزیکی (مثل تراکتور یا گاوآهن و گاو، سایر ابزارهای کشاورزی و ...) برای فعالیت تولیدی خود استفاده می کند باید «قیمت» یا «اجاره» ابزار تولید را نیز به صاحبان آن بپردازد.

به این ترتیب در پایان تولید: ← همه محصول (سود و زیان) هرچه باشد، به صاحب یا (صاحبان) کار، می رسد. با فروش محصولات، درآمد به دست می آید.

نکته: اگر میزان «درآمد» از «هزینه» بیشتر باشد، می گوئیم تولیدکننده، از فعالیت خود «سود» برده است. (منظور این است که؛ اگر پولی که از فعالیت اقتصادی بدست می آید از میزان هزینه ای که کرده است بیشتر باشد تولید کننده سود کرده است.) بنابراین:

«میزان سود برابر است با تفاوت درآمد و هزینه»

هزینه - درآمد = سود یا (زیان)

کل محصول × قیمت درآمد = درآمد

نکته: اگر درآمدهای به دست آمده از هزینه های تولید کمتر باشد، کسب و کار دچار **ضرر و زیان** می شود. (منظور این هست که اگر پولی که تولید کننده از فعالیت اقتصادی بدست می آید کمتر از مخارجی باشد که صرف کار شده است دچار ضرر و زیان میشود.)

نکته: برای حل مسائل اقتصاد توجه به نکات زیر الزامی است

- ۱- حتما فرمولهای اقتصاد را از سمت چپ به راست حل کنید.
- ۲- به واحد پولی مسئله هادقت شود (ریال یا تومان)
- ۳- به مسئله هایی که دارای ماه و سال هستند دقت شود اگر در صورت مسئله سالانه خواسته باشد باید ماهانه رو تبدیل به سالانه کنید یا برعکس

مسئله

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر، نتیجه عملکرد سالیانه یک "بنگاه اقتصادی" با

۱۵ نفر کارمند و تولید سالیانه ۲۲۰۰ دستگاه هر یک به ارزش ۱۲۰۰،۰۰۰ ریال، کدام است

؟ (کنکور سراسری ۹۴ و ۹۸ و ۹۹)

خرید مواد اولیه برای تولید سالیانه	۱۸۵۰۰۰۰۰۰۰ میلیون تومان
اجاره ماهیانه	۱۲ میلیون تومان
دستمزد ماهیانه هر کارگر	۸۵۰،۰۰۰ تومان
هزینه استهلاک سالیانه: ماشین های تولیدی به ارزش	معادل ۳۰٪ حقوق سالیانه کارمندان

(۱) زیان یا ضرر ۲۱۱۲۱۱۰۰۰۰

(۲) زیان یا ضرر ۲۲۱۱۱۰۰۰۰۰

(۳) سود یا منفعت ۲۱۲۱۱۱۰۰۰۰

(۴) سود یا منفعت ۲۱۲۱۱۰۰۰۰۰

حقوق سالانه $153,000,000 = 12 \times 850,000 \times 15$

$45,900,000 = 3\% \times 153,000,000$ استهلاک

درآمد $2640,000,000 = 12 \times 220,000,000$

اجارهها $144,000,000 = 12 \times 12,000,000$

جمع هزینه ها $527,900,000 = 45,900,000 + 144,000,000 + 153,000,000 + 185,000,000$

هزینه - درآمد = سود یا (زیان)

سود $2,112,100,000 = 2,640,000,000 - 527,900,000$

جواب گزینه ۴

تولید کنندگان ← تلاش می کنند با افزایش درآمد و کاهش هزینه ها از وضعیت زیان دوری کنند.
پس:

با صرفه جویی و افزایش بهره وری جلوی ضرر و زیان را میگیرند. www.mayidars.com

چگونه می توان با کمک صرفه جویی و افزایش بهره وری از ضرر و زیان جلوگیری کرد؟

- ۱- پرهیز از استخدام نیروی کار غیر لازم
- ۲- صرفه جویی در مواد اولیه (بدون اینکه باعث کاهش کیفیت شود زیرا اگر کیفیت تولید پایین بیاید به مرور زمان مشتری از دست خواهد رفت.)
- ۳- صرفه جویی در انرژی (بعد از زمان کاری سیستم های گرمایشی و سرمایشی خاموش شود و....)
- ۴- جلوگیری از ریخت و پاش ها (ایجاد زمینه برای دور کاری کارمندان، جلوگیری از سفرهای غیر ضروری، ممنوعیت استفاده از اتومبیل های شرکت برای مصارف شخصی و....)

پس با این روشها و سایر روشهای مناسب دیگر می توان:

1- کاهش هزینه تولید (بدون اینکه از میزان تولید کم کنیم)

2- افزایش درآمد: از طریق بازار یابی میتوان برای محصولات خود، بازار خوبی فراهم کرد و کالاها را با قیمت مناسب بفروش رساند و درآمد خود را افزایش داد

بهره وری: به دست آوردن بیشترین خروجی با کمترین ورودی

کسب درآمد حلال

شاید افرادی را بشناسید که درآمد زیادی دارند برای مثال: خانه و خودروی گران قیمت؛ اما در میان مردم بدنام اند. و حتی مردم به شما هشدار میدهند با آنها همنشینی نکنید ← این انسان ها معمولاً از رانت ها (استفاده از نفوذ) و موقعیت هایی که با فریب و ظاهرسازی به دست می آورند سوء استفاده کرده و ← به درآمدهای کلانی دست می یابند. ← آنها معمولاً به دنبال ارزان خریدن و گران فروختن هستند ← خرید و فروش برخی از کالاها، در انحصار آنهاست.

(منظور از انحصار یعنی کالاهایی که فقط این افراد می توانند خرید و فروشش را انجام دهند و شخص دیگری نمی تواند این کار را انجام دهد در غیر این صورت مورد تعقیب قانونی قرار می گیرد.) ← اگر کسی بخواهد با آنها وارد رقابت اقتصادی شود، با انواع شگردها او را از پای در می آورند و سود خودشان را حفظ می کنند. کسب و کار این افراد حرام است. به این دلایل:

- 1- این افراد معمولاً با احتکار کالاهای مورد نیاز مردم در مواقع ضروری و گران فروختن آنها، سودهای سرشار می برند. (احتکار یعنی کالای ضروری مردم مثل یخچال فریزر، کولر و را در انبار با قیمت قبل پنهان کرده و بعد از مدتی آنها را به چندین برابر قیمت اصلی می فروشند و پولهای کلانی به جیب میزنند.)
- 2- برای سود بیشتر، کتاب ها یا فیلم های مبتذل و غیر اخلاقی را تولید و منتشر می کنند.
- 3- کالایی را برخلاف آنچه هست، به مشتری نشان می دهند تا مشتری را فریب دهند. (تبلیغ دروغ یک کالا، یا فریب مردم با کالایی که اصل نیست و...)
- 4- اهل رشوه دادن و رشوه گرفتن هستند.
- 5- با رباخواری امورشان را می گذرانند.
- 6- معمولاً در شهرهای بزرگ آسان تر به فعالیت های خود می پردازند چون کسی آنها را نمی شناسد اما در شهرهای کوچک یا روستاها عموماً مردم یکدیگر را می شناسند و این مانعی برای فعالیت گسترده آنهاست.

۱- این افراد با فعالیت های غیرقانونی و غیرشرعی به همنوعانشان ظلم می کنند

۲- برکت را از زندگی خودشان دور می کنند

۳- اقتصاد خود و جامعه را در سراسیمی سقوط قرار می دهند.

پاسخ تمرین ها یا خودآزمایی های کتاب:

تمرین صفحه ی ۷

به تازگی مسئول یک بیمارستان خصوصی شده اید و به فکر پیشرفت های بیشتر بیمارستان هستید که بیماری کرونا همه گیر می شود و طبق دستور دولت یا باید بیماران کرونایی را پذیرش کنید یا ماهانه مبلغی را به بیمارستان های کرونایی پرداخت کنید. (برخی از اعضای هیئت مدیره نیز با پذیرش بیماران کرونایی موافق نیستند) هر کدام از راه حل های انتخابی زیر به کدام ویژگی کارآفرینان موفق اشاره دارد؟

۱- در شبکه های مجازی نسبت به کیفیت بیمارستان خود تبلیغ کنید که بیماران کرونایی را نمیپذیریم ولی ماهانه مبلغی را به ویزیت های خود اضافه می کنیم تا بتوانیم از طریق آن به بیمارستان های کرونایی کمک کنیم. **تیز بینی**

۲- بیمارستان صحرائی در آخر حیات بیمارستان جهت بیماران کرونایی تاسیس کنید تا ارتباطی با سایر بخشهای بیمارستان نداشته باشد و از ارتش نیز کمک بگیرید. **نو آور بودن**

۳- با حضور در بخشهای خبری اتفاق هیئت مدیره را بازگو کرده و اعلام کنید که به حکم انسان دوستی بیماران کرونایی را پذیرش می کنید و از مردم درخواست دعای خیر کنید. **ریسک پذیری**

۴- با وجودی که می دانید برخی از موفقیت های بیمارستان را از دست می دهید بیماران کرونایی را پذیرش کنید و به آینده امید داشته باشه و این را ندای قلبی خود بدانید. **خوش بینی**

۵- از بانک ها وام بگیرید تا در زمینه این بیماری تحقیق کنید و به بیمارستانهای دیگر نیز کمک مالی کنید **پرانگیزه بودن**

۶- از تجارب بیمارستان های دیگر و همکارانشان کمک بگیرید و سعی کنید به صورت محدود و متناسب با امکانات و ظرفیت های بیمارستان پذیرش از بیماران کرونایی داشته باشید تا شرایط بعد از پذیرش را ارزیابی کنید. **یادگیرنده بودن**

۷- به همه نیروهای خود اطمینان دهید که آنها برای شما مهم هستند. و رضایت آنها را به دست آورید تا موفقیت های بیشتری شامل حال بیمارستان تان شود. **سازمان دهنده بودن**

* آیا به نظر شما، هدف، وسیله را توجیه می کند؟ چه نسبتی بین این پرسش و متن ص ۹ کسب درآمد حلال وجود دارد؟

نظام های اقتصادی سرمایه داری، انسان را در انتخاب کار و کسب مال به طور کلی آزاد می گذارند و به وی اجازه می دهند که هم از راههای صحیح و هم از راههایی چون رباخواری، قماربازی، احتکار بازار سیاه، رانت، انحصار، گران فروشی و... به جمع ثروت پردازد، بی آنکه برای حقوق دیگران ارزشی قائل شود و به اصول اخلاقی و پیامدهای اجتماعی و اخروی آن بیندیشد. **در واقع از دیدگاه این نظام هدف وسیله را توجیه می کند،** و اقتصادعامل تخریب و فساد و تباهی انسان می شود.

در نظام اسلامی، اقتصاد وسیله است و از وسیله انتظاری جز کارایی بهتر در راه وصول به هدف نیست آنچه بیش از هر چیز اهمیت دارد حلال بودن کسب و کار است؛ یعنی به دست آوردن مال از راهی که ممنوعیت شرعی ندارد. برای تفکر و تمرین

۱- مشخص کنید از موارد زیر، کدام مورد کار آفرینی است؟ برای پاسخ خود دلیل بیاورید و از آن دفاع کنید.

کار در مغازه ساندویچ فروشی شخصی

تدریس در مدرسه دولتی

عضو نیروی فعال در ارتش شدن

راه اندازی خدمات باغبانی در منزل

پاسخ: راه اندازی خدمات باغبانی در منزل نوعی کار آفرینی است چون با خلاقیت، نوآوری،

ریسک پذیری، توجه به موقعیت ها و نیازهای جامعه و... همراه است.

۱- محوطه سازی و زیباسازی : ساخت ایوان های سنتی و مدرن، پاسیو و بسیاری ایده های فوق العاده در زیبا سازی باغچه شماست

۲- مراقبت از باغ و هرس علف های هرز : از میان برداشتن علف ها هرز نه تنها زیبایی را به باغچه شما

باز می گردانند بلکه قدرت رویش و سلامت گیاهان باغچه را نیز دوچندان خواهد کرد

۳- نصب و راه اندازی سیستم آبیاری و آب پاشی و تعمیرات آن ها : نصب سیستم آبیاری چمن ها و گیاهان یکی از اولویت ها برای حفظ و نگهداری باغچه در تمام فصول سال به خصوص فصل های گرم سال می باشد.

۴- حصارکشی : شامل نرده های چوبی و فلزی، سایبان، ورودی باغ، حصارکشی و ... می باشد

۲- فرض کنید دوست شما علاقه مند به راه اندازی کارگاه ساخت اسباب بازی برای کودکان

است. با توجه به ویژگی های او و ویژگی های کار آفرین موفق، در مورد اینکه این ویژگی ها

چگونه به او در حل مشکلاتش کمک خواهد کرد، توضیح دهید.

*خطر پذیری

*خوش بینی

*پرانگیزی

*سازماندهی

پاسخ: با خوش بینی در انجام فعالیت های خود دلگرم است و در برابر مشکلات مقاومت خواهد کرد.

با انگیزه بالایی که دارد به صورت منظم و مستمر برای مشکلات اجرایی راه حل پیدا می کند و دلسرد نمیشود. با قدرت سازماندهی خوبی که دارد بین عوامل تولید و نیازهای بازار و سرمایه مالی خود رابطه برقرار کرده و تلاش می کند به حداکثر سود ممکن دست یابد. در تصمیم گیری ها شجاع است و با پشتوانه خلاقیت خود، خطرپذیری عدم سود دهی فعالیت خود در ماه های اول را می پذیرد

۳- امیرعلی و ستایش بعد از اتفاق آن شب دست به کار شدند و تصمیم گرفتند که به هر قیمتی به پدر و مادرشان نشان بدهند که آنها دیگر بچه نیستند و شاید در برخی موارد بهتر از بزرگترها تصمیم میگیرند. برای همین با تلاش فراوان اطلاعات زیر را از کارگاه تولیدی پدرشان (آقای محمدی) به دست آوردند:

خرید مواد اولیه برای تولید ماهیانه 100: میلیون تومان
پول آب و برق و گاز و عوارض شهرداری و مالیات سالانه 800: میلیون تومان
دستمزد ماهیانه ی هر کارگر: ۲ میلیون تومان (مجموعاً ۲۰ کارگر)
درآمد سالانه ۲/۵ میلیارد تومان
لطفا حساب کنید که کارگاه تولیدی آقای محمدی در طول یک سال سودده است یا زیان ده؟
طراحی پرسش ها یا فعالیت های مکمل برای درک بهتر مطلب مطرح شده در درس:

$$1200,000,000 = 12 \times 100,000,000 \text{ هزینه خرید مواد اولیه سالیانه}$$

$$480,000,000 = 12 \times (20 \times 200,000) \text{ هزینه ی حقوق و دست مزد}$$

$$2,480,000,000 = 1200,000,000 + 480,000,000 + 800,000,000 \text{ جمع هزینه ها}$$

هزینه - درآمد = سود یا (زیان)

$$20,000,000 = 2,500,000,000 - 2,480,000,000 \text{ این کارگاه سود کرده است}$$

تحلیل کنید صفحه ۱۱

*کسب و کار و انگیزه راه اندازی آن چیست؟

کسب و کار شامل فعالیت هایی است که منجر به تولید کالا و خدمات و یا خرید کالاها و خدمات با هدف فروش آنها به منظور کسب سود و رفع نیازهای خود و مردم می شود.

*چند نمونه راهکار برای داشتن انگیزه در راه اندازی کسب و کار

۱- تعهد داشتن

۲- یافتن نقاط مثبت

۳- داشتن برنامه

۴- متمرکز بودن

*کارآفرین موفق چه ویژگی هایی دارد؟

تیزبین: فرصت های کسب و کار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند، می بینند.

نوآور: ایده ها را به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب و کارهای جدید تبدیل می کنند.

ریسک پذیر: پس انداز و خوش نامی شان را با شجاعت و تدبیر، به میدان می آورند تا فعالیت اقتصادی جدیدی را راه اندازی کنند.

خوش بین: کارآفرینان واقع بین هستند اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی هستند.

پرانگیزه: نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.

یادگیرنده: از کارشناسان، همکاران و مشتریان می آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می دهند.

سازمان دهنده: منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می کنند.

همچنین باید:

- ۱- مهارت های ابتکار عمل را داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم (عوامل تولید)، کالا یا خدمتی را تولید کند. (مانند: ساخت ظروف گیاهی یکبار مصرف برای اولین بار جهت محافظت از محیط زیست)
- ۲- کارآفرینی به تلاش و کار زیادی نیاز دارد تا کسب و کار را زنده نگه دارد.
- ۳- کارآفرین باید آگاهی و دانش زیادی برای اتخاذ تصمیمات مناسب درباره موقعیت شرکت، پیشنهاد محصول، قیمت گذاری،

۴- تبلیغات و استخدام نیروی کار داشته باشد.

۵- کارآفرین باید توانایی مالی لازم را برای راه اندازی کسب و کارش داشته باشد و بداند که در آغاز کارش ممکن است با موفقیت کمتری عدم موفقیت روبرو شود.

*سود و زیان کارآفرینی و کسب و کار تولیدی چیست؟

تولید کننده با فروش محصولات خود، درآمد به دست می آورد. اگر میزان درآمد از هزینه بیشتر باشد

به عنوان تولیدکننده، از فعالیت خود **سود** برده است اگر درآمدهای به دست آمده از هزینه های تولید کمتر باشد،

کسب و کار دچار **ضرر و زیان** میشود

. به عبارتی:

اگر درآمد > هزینه ← زیان و اگر هزینه > درآمد ← سود

میزان سود برابر است با تفاوت درآمد و هزینه

هزینه - درآمد = سود (یا زیان) کل محصول × قیمت = درآمد

محتوای نوشتاری کتاباقتصاد
سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

فصل اول
درس دوم: انتخاب نوع کسب و کار
نام طراح: مظفری

عنوان / موضوع: نوع کسب و کار

اهداف یادگیری:

آشنایی با انواع کسب و کار و سازمان تولید
مفهوم شراکت و شرکت را درک و مزایا و معایب شراکت و راه اندازی شرکت را بشناسیم تا اگر بخواهیم در آینده کسب و کاری را راه اندازی کنیم با اطلاعات کسب کرده و آشنایی با آنها در انتخاب نوع کسب و کار و سازمان تولید خود بهتر عمل کنیم تا نتایج بهتری کسب شود.

انتظارات پس از مطالعه:

- (سازمان تولید) را شناخته و بتوانیم آن را بررسی کنیم.
- مزایا و معایب کسب و کار شخصی را شناسایی کنیم
- مفهوم شراکت و شرکت را درک کنیم
- مزایا و معایب شراکت و راه اندازی شرکت را نیز بشناسیم؛ تا اگر در آینده کسب و کاری را راه اندازی کردیم، لااقل بدانیم که سازمان تولیدمان چگونه باید باشد.
- اهداف تاسیس شرکتهای تعاونی و موسسات غیر انتفاعی را میدانند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

نکات مهم درس:

سازمان تولید

انواع کسب و کار

۱- کسب و کار شخصی ۲- شراکت ۳- شرکت ۴- تعاونی ۵- موسسات غیرانتفاعی و خیریه

خلاصه درس :

نوع اول: کسب و کار شخصی

کسب و کار شخصی، متعلق به یک نفر است. مشاغل خویش فرما مثل خرده‌فروشان تعمیرکاران خودرو و لوازم خانگی، بنگاه‌های معاملات ملکی صنعتگران خرد و هنرمندان، از این نوع هستند. در زمینه‌های تخصصی مانند پزشکی دندانپزشکی و کالت، حسابداری اغلب کسب و کارها شخصی هستند.

ویژگی های کسب و کار شخصی:

(۱) خویش فرما بودن یعنی خود اشتغال هستند. مثال (تعمیرکاران، بنگاه‌های ملکی، کشاورزان، وکالت و...)

(۲) اغلب کوچک مقیاسند ولی این، شرط اساسی نیست.

(۳) در همه نوع فعالیتی حضور دارند. (حتی در زمینه های تخصصی مانند وکالت و پزشکی)

نکته: در ایران بیشتر کسب و کارها شخصی و در بخش خدمات فعالیت دارند.

مزایای کسب و کار شخصی

- راه اندازی این کسب و کار آسان است
- هزینه ی کمی برای راه اندازی لازم است.
- مالکیت کامل سود
- انعطاف زمانی (هر زمان که بخواهد کار میکند ساعات کاری کاملاً در اختیار شماست)
- تصمیم گیرنده فقط خود شخص است در تصمیم گیری نیاز به موافقت یا عدم موافقت دیگران نیست
- فقط مالیات بر درآمد را شخص میپردازد.

معایب کسب و کار شخصی

- بار سنگین مسئولیت تنها بر عهده ی خود فرد است
- در تامین سرمایه ی لازم به تنهایی مشکل دارد.
- مسئولیت نامحدود در مقابل بدهی ها و دعاوی (کشمکش) دارد.
- همیشه پیش بینی ها در مورد کسب و کار درست نیست.
- برای کسب مجوز با مشکل مواجه میشود.
- فروش و کسب درآمد مورد انتظار شخص نباشد.
- در انتخاب کارمندان و کارگرا ممکن است دچار اشتباه شوند.
- برای کسب درآمد و سود بیشتر ممکن است ساعات زیادی را به کار مشغول شود.

چگونه یک کسب و کار شخصی راه اندازی کنیم؟

- نام کسب و کارتان را ثبت کنید.
- قوانین و مقررات مربوط به آن زمینه را مطالعه کنید.
- برای گرفتن گواهی نامه یا پروانه فعالیت رسمی در آن زمینه اقدام کنید.
- اسناد مربوط به هزینه ها و درآمدها را حفظ کنید. این اسناد مبنای تعیین مالیات بر کسب و کار شماست.
- اگر کسی را برای کارتان به کار گرفتید، شما کارفرمای او هستید و باید حقوق او را طبق قانون کار پرداخت کنید و او را بیمه کنید.

نوع دوم: شراکت

ویژگی های کسب و کار شراکتی:

کسب و کاری که متعلق به دو نفر یا بیشتر است. که **شریک** نام دارد. (مانند برخی از مغازه ها رستورانها و پیمانکاران). در اینجا مالکیت فردی نیست.

هر کدام متناسب با سهم شان در سود و زیان کسب و کار، سهم هستند. درآمد حاصل از کار به نسبت توافقی بین شرکاء تقسیم میشود. و هر کدام از شرکاء مراقب و دلسوز این کسب و کار خواهند بود.

نکته: پس در شراکت حتما باید مسئولیتها و درآمدها تقسیم شود در غیر اینصورت شراکت معنا ندارد.

بیشتر بدانیم

چگونه یک فعالیت شراکتی راه اندازی کنیم؟

کسب و کارهای شراکتی همانند کسب و کارهای شخصی بسیار آسان راه اندازی می شوند (گام های اولیه مشابه کسب و کار شخصی می باشد).

از جمله ثبت اسم

اخذ پروانه ها و مجوزها و ...

اسناد مربوط به هزینه ها و درآمدها را حفظ کرده زیرا مبنای است جهت تعیین مالیات کسب و کار شخصی گامی اضافی دارد و آن هم نگارش قرارداد شراکت بین افراد است.

در قراردادهای شراکت بین افراد، مواردی از جمله:

- حدود اختیار و وظایف افراد،
- نحوه تقسیم سود یا زیان
- حل اختلافات بین آنها

➤ تصمیم گیری در مورد انحلال و... مطرح می شود .

برای وجود این قرارداد، **الزامی قانونی وجود ندارد**

ولی از دو جهت داشتن قرارداد توصیه می شود:

- ۱- روشن شدن حقوق و تکالیف شرکاء ۲- در صورت **ثبت رسمی** قرارداد، عمل به محتوا **الزام قانونی پیدا می کند**.
با روشن شدن وظایف حق و حقوق کسی ضایع نمی شود و این آیه به این نکته اشاره دارد که:
لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ سورة نساء، آیه ۲۹ ای اهل ایمان مال یکدیگر را به ناحق نخورید.

مزایا و معایب کسب و کار شراکتی

معایب کسب و کار شراکتی:

- افزایش برخی هزینه ها ← هزینه کردن برای ۱-تنظیم قرارداد ۲- مشاوره حقوقی با وکیل
- مسئولیت نامحدود در مقابل بدهی ها و دعاوی
- به دلیل لزوم توافق با شرکا در هر زمینه ای آزادی عمل برای افراد محدود تر و تصمیم گیری سخت تر شده
- از دست رفتن برخی فرصتها به دلیل زمان بر بودن رسیدن به توافق جمعی
- اختلاف نظر شرکا در محیط کسب و کار

مزایای کسب و کار شراکتی:

- راه اندازی نسبتاً آسان
- دسترسی به منابع و سرمایه های مالی بزرگ تر
- تقسیم بار مسئولیت و افزایش توانایی ها
- استفاده از ظرفیت ذهنی دیگران (شرکای بیشتر به معنی مغزهای بیشتر و افزایش همفکری در تصمیم گیری)
- استفاده از روابط اجتماعی و نفوذ و موقعیت شریکها برای کسب منافع بیشتر

نوع سوم: شرکت

نکته مهم: پیچیده ترین و پرهزینه ترین نوع کسب و کار شرکت است.

• یک شرکت:

۱) شرکت کسب و کاری است که خودش **هویت قانونی** دارد یعنی قانون با یک شرکت، مشابه با یک فرد و یا انسان رفتار می کند

۲) شرکت ها حقوق و تعهدات خاصی دارند؛ (دقیقاً همانند آنچه که انسان ها انجام می دهند). برای مثال:

یک شرکت می تواند:

الف- دارایی داشته باشد، ب- با دیگر شرکت ها یا افراد وارد قرارداد شود ج- حتی علیه افراد شکایت کند و از طرف افراد مورد شکایت قرار بگیرد .

۳) دارایی هر شرکت به **تعداد معینی سهم** تقسیم می شود.

۴) هر کس با خرید سهام شرکت به **سهام دار آن** تبدیل می شود که

الف- به **اندازه سهامش مالکیت نسبی** آن را دارد ب- در **منافع و زیان و مسئولیت ها** به اندازه سهامش سهیم است

• سهم یک سند مالکیت است و نشان می دهد که :

۱- دارنده آن، بخشی از مالکیت شرکت (مالکیت نسبی) را در اختیار دارد ۲- در سود و زیان آن، شریک است؛

مثلاً اگر دارایی شرکتی به ۱۰۰,۰۰۰ سهم تقسیم شده باشد، سرمایه گذاری که ۱۰,۰۰۰ سهم آن را خریداری می کند،

مالک ۱۰ درصد شرکت است $\frac{10.000}{100.000} \times 100 = 10\%$ $\times 100 \rightarrow$ میزان سرمایه سرمایه گذار
کل سرمایه ی اولیه ی بنگاه

ایجاد یک شرکت:

شرکت واز جمله شرکت سهامی، **پرهزینه ترین** نوع کسب وکار است؛ زیرا

۱- شرکت سهامی از پول دیگران برای راه اندازی کارش استفاده می کند .

۲- دولت برای شرکت ها قوانینی دارد پذیرش و عمل به چنین قوانینی زمان بر و پرهزینه است.

دولت برای شرکت ها قوانینی دارد تا:

الف) به سرمایه گذاران برای سپردن سرمایه هایشان اطمینان بدهد

ب) کمک کند تا فریب نخورند.

۳- برای تشکیل شرکت به وکیل ومشاوره های حقوقی نیاز دارد که هزینه بر است.

چرا که وکیل (الف) اساسنامه شرکت و (ب) اسناد مورد نیاز تشکیل شرکت را آماده وتکمیل میکند.

اساسنامه شرکت چه مواردی را بیان میکند:

۱. که شرکت برای چه کسب وکاری تشکیل شده است

۲. سهام آن چه میزان است

۳. و چگونه تقسیم و فروخته می شود

۴. چگونه شرکت سرمایه اولیه خود را تامین می کند.

۵. چگونه سود و زیان تقسیم می شود

۶. سهام داران چه حقوق و مسئولیت هایی در شرکت دارند؛

۷. شرکت چگونه منحل می شود و...
www.my-dars.ir

ساختار یک شرکت سهامی:

سهامداران

هیئت مدیره

رئیس هیئت مدیره

مدیرعامل

مدیر اجرایی مدیر برنامه ریزی مدیر روابط عمومی مدیر امور اداری مدیر مالی

همین ساختار نشان دهنده ی پیچیدگی روابط در شرکتها است

مزایای ایجاد شرکت

- مسئولیت محدود برای سهام داران (ضرر و بدهی سهام داران محدود به میزان سهامشان است)
- امکان افزایش سرمایه و تأمین مالی بانکی (از طریق ۱-افزایش سهام داران ۲- افزایش سرمایه آنها ۳- وامهای بانکی)
- امکان رقابت بالاتر به دلیل مقیاس تولید بالا، امکان سرمایه گذاری بیشتر و قیمت پایین تر نسبت به رقبا
- تخصص گرایی بیشتر امکان جذب افراد توانمندتر در زمینه ی تخصصی و ویژه

معایب ایجاد شرکت

- هزینه های راه اندازی بالاتر
- تأخیر در تصمیم گیری
- افزایش پیچیدگی ها در رابطه مدیریت و مالکیت و موفقیت های غیر فردی
- تقسیم سود متناسب با مقدار سهامی که مالک آن هستند.
- مالیات بر درآمد مالیات بر سود شرکت
- قوانین پیچیده تر و گزارش دهی بیشتر

نوع چهارم: تعاونی ها

تعاونی کسب و کاری است که با هدف تأمین نیازمندیهای اعضا تشکیل می شود و به بهبود وضعیت اقتصادی آنها کمک می کند.

در تعاونی تولید:

- تعدادی تولیدکننده جهت بهره مندی از مزایای فعالیت های اقتصادی
- با مقیاس بزرگ، حجم و اندازه ی زیاد گرد هم می آیند تا
- با اقدامات جمعی منفعت خود را حداکثر کنند.

مثلاً تعاونی کشاورزی

عده ای از کشاورزان آن را تشکیل می دهند تا ۱- برای تهیه بذر مرغوب ۲- تهیه سموم و کود ۳- امکان بازاریابی، ۴- تبلیغات جمعی ۵- ایجاد زنجیره توزیع به آنها کمک کند.

مراحل راه اندازی تعاونی ها کم و بیش شبیهتهایی با شرکت ها دارند؛ اما تفاوت عمده ای با بقیه شرکتها دارد نحوه اداره آنها براساس هر نفر، یک رأی است؛ یعنی هر کدام از اعضا صرف نظر از اینکه چقدر از سرمایه تعاونی را تأمین کرده باشد، یک رأی خواهد داشت. اما توزیع سود احتمالی در پایان دوره به نسبت سرمایه هر عضو است.

نوع پنجم: مؤسسات غیر انتفاعی و خیریه

یک مؤسسه غیر انتفاعی نهادی قانونی است

که برای انجام مأموریتی غیر سودآور، یعنی با هدفی غیر تجاری شکل گرفته است.

این مأموریت ها اغلب زمینه های انسانی و اجتماعی دارند؛ مانند امور خیریه، آموزش، توسعه علمی و دینی، بهداشت و سلامت و... .

محدوده عمل گسترده ای دارند گاهی محلی و گاهی ملی و حتی جهانی است .

پاسخ تمرین ها و فعالیت های کتاب:

تفاوت انواع شرکت های سهامی عام و خاص، شرکت های تعاونی و شرکت های با مسئولیت محدود را بنویسید؟

شرکت سهامی عام: شرکت هایی که موسسین آنها قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تامین می

کنند، شرکت سهامی عام نامیده میشوند. به عبارت دیگر شرکت هایی که سهام آنها در دست عموم مردم باشد

شرکت خاص: شرکت هایی که تمام سرمایه آن در موقع تاسیس منحصرأ توسط موسسین تامین گردیده است. این گونه

شرکتها شرکت سهامی خاص نامیده می شوند. سهام این شرکتها در اختیار عموم نیست و تعداد محدودی از افراد

دارای سهام شرکت های سهامی خاص هستند* مهمترین تفاوت این دو شرکت - شرکت سهامی عام برای تامین سرمایه

اقدام به پذیره نویسی عمومی می نماید ولی شرکت سهامی خاص، حق مراجعه به عامه را ندارد.

شرکت با مسئولیت محدود، شرکتی است که بین دو یا چند نفر برای امور تجاری تشکیل شده و هر یک از شرکاء بدون

اینکه سرمایه به سهام یا قطعات سهام تقسیم شده باشد، فقط تا میزان سرمایه خود در شرکت مسئول قروض و تعهدات

شرکت است .

ساختار و شیوه ی تصمیم گیری در شرکت سهامی را تحلیل کنید.

به بیان ساده، ساختار شرکت به سه بخش که تحت عنوان ارکان شرکت از آنها یاد می کنیم، تقسیم می شوند.

مهم ترین بخش که وظیفه تصمیم گیری برعهده آن است، در قالب مجامع عمومی و با حضور سهامداران تشکیل می شود.

این بخش به اختصار رکن تصمیمی نام می گیرد. با تصمیمات مجامع مربوطه، افرادی از سهامداران به عنوان

عنوان مدیران شرکت انتخاب شده و رکن مدیریتی را تشکیل می دهند.

همچنین برای نظارت بر وضعیت مدیریت شرکت و بررسی تراز مالی نیز رکن سومی به نام رکن نظارتی در نظر گرفته شده

که شامل بازرسین اصلی و علی البدل می باشد که رکن نظارتی نام می گیرند.

ارکان سه گانه شرکت ممکن است از لحاظ تقدم و تاخر شکل گیری تفاوت هایی داشته باشند. اما در عین حال هر یک از

اجزای سازمان، کارکرد و نقش خود را در هماهنگی با سایر ارکان ایفا کرده و در نهایت عملکردشان در تعامل با یکدیگر

موجب پویایی شرکت خواهد شد.

مجامع عمومی همان اجتماع صاحبان سهام است، که به عنوان مرجع تصمیم گیری در شرکت به شمار می آید. دو رکن

دیگر شرکت مکلف به اجرای مصوبات رکن نخست هستند. به بیان دیگر ارکان مدیریتی و ناظر زیر مجموعه مجامع

هستند. صرف نظر از جایگاه متفاوت ارکان سه گانه، دارای تکالیف و مسئولیت های مجزا و متفاوتی هستند.

ایده کسب و کار شماره ۱: شخصی ایده کسب و کار شماره ۲: شراکتی ایده کسب و کار شماره ۳: دانش بنیان

ایده کسب و کار شماره ۴: غیر انتفاعی

فعالیت صفحه ۲۲ – برای هر کدام از موارد زیر چه نوع کسب و کاری (شخصی، شراکتی، شرکتی، غیرانتفاعی و تعاونی) را پیشنهاد می دهید؟ مزایا یا معایب آن چیست؟

حفاظت از دارایی های شخصی: شخصی

دریافت پاداش مستقیم تلاش ها: شخصی

الزامات گزارش دهی بیشتر: شرکت

عدم تقسیم سود با دیگری: شخصی

رفع مشکل تأمین سرمایه لازم برای شروع کسب و کار جدید: شراکت

راه اندازی آسان و آزادی عمل زیاد: شخصی

۲- برای هر یک از موارد زیر چه نوع کسب و کار (سازمان تولید) را توصیه می کنید؟

شرکتی جدید می خواهد مجموعه فروشگاه زنجیره ای از مواد غذایی سالم راه اندازی کند: شرکت

یکی از دانش آموختگان آشپزی می خواهد رستوران های زنجیره ای افتتاح کند: شخصی

نویسنده ای تصمیم می گیرد ادامه آخرین کتاب پر فروش خود را بنویسد: شخصی

گروهی از دوستان تصمیم می گیرند کسب و کاری بدون عبور از فرایندهای قانونی طولانی آغاز کنند: شراکت

گروهی از کشاورزان می خواهند برای خرید کود، دانه و سایر مواد مرتبط هزینه کنند و هزینه را در بین اعضا تقسیم کنند: تعاونی

گروهی از مهندسان جوان تصمیم گرفته اند لوازم خانگی با کیفیت بالا تولید کنند: شرکت

www.my-dars.ir

محتوای نوشتاری

کتاب اقتصاد

سال تحصیلی

۹۹-۱۴۰۰

فصل اول

درس سوم اصول انتخاب

کسب و کار

نام طراح: مظفری

عنوان / موضوع: اصول انتخاب کسب و کار

اهداف یادگیری:

آشنایی با اصول انتخاب کسب و کار (۱) - محاسبه ی هزینه فرصت ۲ - شناسایی منابع کمیاب ۳ - ترسیم قید بودجه ۴ - هزینه های در رفته ۵ - مقایسه ی بین هزینه و منافع) و در نظر گرفتن این اصول در انتخاب ها و تصمیم گیری های خود

انتظارات پس از مطالعه:

* هزینه ها و منافع انتخاب های خود را تشخیص داده و باهم مقایسه کند.
* آشنایی با مفاهیم هزینه های فرصت، منابع کمیاب، هزینه های در رفته، قید بودجه و بکارگیری آنها در انتخاب های خود

نکات مهم درس در قالب جمله های کوتاه به زبان ساده و صریح

۱- محاسبه ی هزینه فرصت ۲- شناسایی منابع کمیاب ۳- قید بودجه ۴- هزینه های در رفته

فرمول های مهم

www.my-dars.ir

قیمت \times کل محصول = درآمد

(هزینه فرصت) هزینه پنهان + هزینه های آشکار = مجموع هزینه های تولید

هزینه مستقیم تولید - درآمد = سود حسابداری

(هزینه پنهان + هزینه آشکار) - درآمد = سود ویژه حسابداری

خلاصه:

چرا افراد در اکثر مواقع، کاری را که انتخاب کرده اند در انجام آن رضایت کمتری دارند؟

زیرا به نظرشان آنچه که باید در مقابل آن از دست بدهند، بسیار با ارزش تر از آن چیزی است که بدست می آورند

اصل اول: هزینه ی فرصت هر انتخاب را محاسبه کنید

سینما رفتن برای شما چه هزینه هایی دارد؟ ممکن است بگویید که هزینه ی آن پولی است که برای بلیت پرداخت می شود.

اگر قیمت بلیت ده هزار تومان باشد، این هزینه ی رفتن به سینماست. یعنی ۱۰۰۰۰ تومان برای خریدهای دیگر پول کم داریم

اما دانش اقتصاد از مفهوم کامل تری برای تفکر درباره هزینه ها استفاده می کند که «**هزینه فرصت**» نام دارد.

هر تصمیم گیری و انتخابی هزینه ای دارد که با هر تصمیم یک گزینه را انتخاب می کنیم و بقیه فرصت ها را از

دست می‌دهیم **پس:**

هزینه ی فرصت یک انتخاب، **ارزش بهترین گزینه ی بعدی** است که شما آن را هنگام **انتخاب از دست داده اید** در مثال بالا هزینه سینما رفتن علاوه بر **پرداخت پول**، **زمانی** است که می توانستید برای کارهای دیگری صرف کنید. مثلاً سینما نمی رفتیم و با پول و زمان مان کاری دیگر انجام میدادیم که ارزش آن کار برای ما کمتر از سینما رفتن نیست مثلاً به ترتیب (پارک رفتن با دوستان، استراحت در منزل و مطالعه) اولویت های ما بعد از انتخاب رفتن به سینماست **بهترین و با ارزش ترین** گزینه ی بعدی که با این انتخاب (یعنی سینما رفتن) از دست دادیم هزینه فرصت انتخاب ماست. (یعنی پارک رفتن با دوستان را از دست دادیم)

به دلیل وجود کمیابی در امکانات و داشته ها، همیشه باید بین گزینه های انتخاب، **بده - بستان** کرد.

بده - بستان = یعنی چیزی را رها می کنید تا چیز دیگری را به دست آورید

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر نتیجه سود حسابداری یک بنگاه تولیدی با ۸ کارمند و تولید سالیانه ۷۰۰ دستگاه هر یک به ارزش ۹۵۰،۰۰۰ ریال کدام است؟ و در صورتی که تولیدکننده بر روی این کار سرمایه گذاری نمی کرد می توانست تجهیزات خود را به قیمت ۳۰۰،۰۰۰ ریال سالانه اجاره دهد سود ویژه کدام است؟

حقوق متوسط ماهیانه هر فرد معادل	۴،۰۰۰،۰۰۰ ریال
خرید مواد اولیه مورد نیاز سالیانه به ارزش	۷،۲۵۰،۰۰۰ ریال
هزینه استهلاک سالیانه معادل	۱۳ درصد درآمد سالانه
اجاره ماهیانه معادل	۹،۵۰۰،۰۰۰ ریال

هزینه مستقیم تولید - درآمد = سود حسابداری

(هزینه فرصت) هزینه پنهان + هزینه آشکار - درآمد = سود ویژه حسابداری

قیمت هر دستگاه X تعداد دستگاه تولید شده در سال = درآمد سالیانه

$$665,000,000 = 950,000 \times 700$$

$$4,000,000 \times 8 = 32,000,000 \quad \text{حقوق ماهیانه هر کارگر} \times \text{تعداد کارگران} = \text{مجموع حقوق ماهیانه کارگران}$$

برای محاسبه هزینه های سالیانه ابتدا باید هزینه ماهیانه را به هزینه های سالیانه تبدیل کنیم

X مجموعه حقوق ماهیانه کارگران = مجموع حقوق سالیانه کارگران

$$12 \times 950,000 = 114,000,000 \quad \text{ماه} \times \text{اجاره ماهیانه} = \text{اجاره سالیانه}$$

در این مرحله میتوانیم مجموع هزینه های سالیانه را محاسبه کنیم

هزینه استهلاک سالیانه + ارزش اولیه مورد نیاز سالیانه + حقوق کارگران سالیانه + اجاره سالیانه = مجموع هزینه های سالیانه

های سالیانه

$$591,000,000 = (666,000,000 \times 13\%) + 114,000,000 + 384,000,000 + 7,250,000 = \text{مجموع هزینه های سالیانه}$$

هزینه های سالیانه - درآمد سالیانه = سود یا زیان سالیانه

$$666,500,000 - 591,700,000 = 73,300,000$$

عدد به دست آمده مثبت است پس تولید کننده سود کرده

برای به دست آوردن سود ویژه باید هزینه فرصت را از سود حسابداری کم کنیم یا از فرمول زیر استفاده میکنیم

(هزینه پنهان + هزینه آشکار) - درآمد = سود ویژه حسابداری

$$665,000,000 - 591,700,000 + 300,000,000 = 73,300,000 = \text{سود ویژه حسابداری}$$

چون عدد بدست آمده مثبت است پس سود کردیم

اصل دوم منابع کمیاب خود را شناسایی کنید

۱ - منابع طبیعی: منابع و عواملی که در طبیعت وجود دارد مثل چوب درختان، زمین و ...

۲ - سرمایه: انسان برای بهره برداری از منابع طبیعی علاوه بر کار به سرمایه نیاز دارد که به دو دسته تقسیم شده:

الف: سرمایه مالی یعنی پولی که به صورت منابع مالی وارد تولید میشود.

ب: فیزیکی: تجهیزات فیزیکی و ابزار آلات و ماشین آلات

۳ - نیروی انسانی: نیروی کاری که در تولید نقش دارد (تا تلاش انسان نباشد منابع و سرمایه قابلیت استفاده

ندارند)

و به سه نوع تقسیم می شود: ۱- نیروی کار ساده ۲- نیروی کار نیمه ماهر ۳- نیروی کار ماهر و متخصص

بسیار اتفاق می افتد که در جایی همه ی عوامل تولید وجود دارد و نیاز یا خواسته برآورده نشده ای هم هست، ولی کارآفرینی که آن کسب و کار را راه انداخته و نیاز مورد نظر را پاسخ دهد، وجود ندارد.

کارآفرینان در جست و جوی فعالیت های سودآور هستند، بنابراین عوامل تولید شامل نیروی کار، سرمایه ها و منابع طبیعی را گرد هم می آورند تا با تولید کالاها و خدمات:

۱- نیازها و خواسته های دیگران را برآورده کنند ۲- کسب درآمد کنند

کار آفرینی: تمایل افراد به سازماندهی و عملیاتی کردن کسب و کارهای جدید با پذیرش خطر عدم موفقیت است.

اجتماع نیز همانند افراد امکانات، منابع و داشته های کمیابی دارند و با انتخاب و بده - بستن روبه رو هستند.

کمیابی منابع هر جامعه را با مبادله مواجه می سازد

زیرادر هر نقطه از زمان، هر کشور مقدار معینی از نیروکار، زمین قابل بهره ی برداری، سرمایه ی انسانی و فیزیکی و تعدادی کارآفرین دارد..

اگر منابع بیشتری برای تولید یک کالا و خدمات اختصاص داده شود، منابع کمتری برای تولید کالا و خدمات دیگر باقی می ماند.

پس تصمیم برای داشتن کالا و خدمات بیشتر به معنای از دست دادن کالاها و خدمات دیگر است (هزینه فرصت)

مثال:

. برای ساختن دوچرخه بیشتر، کارخانه لاستیک بیشتری به منظور تولید چرخ، فلز بیشتری برای اسکلت دوچرخه و زمین بیشتری برای سالن های کارخانه لازم است. همچنین نیاز بیشتری به سرمایه برای ساختن ماشین آلات سازنده اسکلت و قطعات دوچرخه، نیروی کار برای سر هم کردن و فروش دوچرخه و کارآفرین برای راه اندازی شغل دوچرخه سازی خواهیم داشت. منابعی که در کارخانه دوچرخه سازی استفاده می شود، نیازمند استفاده از تولیدات چیزهای دیگر مثل رایانه ها و خودروها هم هستند

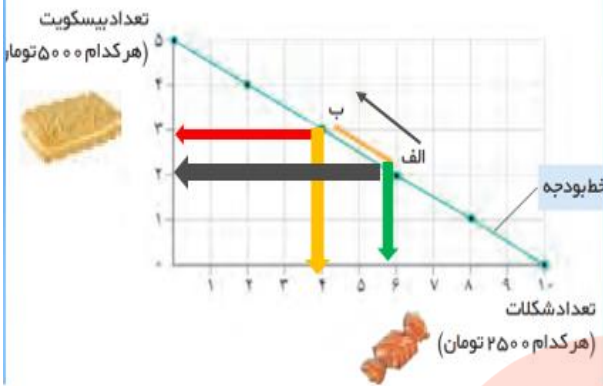
www.my-dars.com

تصمیم برای داشتن دوچرخه بیشتر به معنای از دست دادن فرصت تولید کالاهای دیگر است.

اصل سوم: قید بودجه

قید بودجه: مقدار مشخص و محدود پول که یک فرد برای خرج کردن دارد.

به دلیل اینکه **بودجه محدود** است، افراد مجبورند بین گزینه های خود بده - بستن کنند.

در نقطه ی الف ۶ شکلات و ۲ بیسکویت میتوان داشت
 در نقطه ب ۴ شکلات و ۳ بیسکویت میتوان داشت
 اگر از نقطه ی الف به نقطه ی ب حرکت کنید
 از تعداد شکلاتها کم و به تعداد بیسکویتها اضافه می شود
 یعنی از ۶ شکلات به ۴ شکلات کاهش یافته و از ۲ بیسکویت به
 ۳ بیسکویت افزایش می یابد و برعکس

با انتخاب هر نقطه روی خط بودجه کل آن بودجه خرج می شود.
 با حرکت بر روی خط بودجه از مقدار یک محصول کم و به مقدار محصول دیگر اضافه می شود.

اصل چهارم: هزینه های در رفته را فراموش کنید

هزینه هایی که پرداخت شده و دیگر قابل برگشت نیستند و مهم نیستند.
 مفهوم هزینه های در رفته را می توانید پولی تصور کنید که به یک چاه عمیق افتاده و دیگر قابل دسترس نیست
 فرض کنید برای تماشای تئاتری یک بلیت ۳۰,۰۰۰ تومانی هزینه کرده اید. در دقایق ابتدایی متوجه می شوید که
 نمایش را دوست ندارید و از سالن تئاتر خارج می شوید اگر برنامه را ترک کنید می توانید بلیت تهیه کنید و
 وقت باقی مانده را به تماشای فیلم بگذرانید. است. هزینه فرصت رفتن به سینما چیست؟
 فرض کنید از سالن تئاتر بیرون آمدید و به سینما رفتید و یک بلیت به قیمت ۲۰,۰۰۰ تومان میخرید تا زمانتان هدر نرود
 هزینه ی در رفته ۳۰,۰۰۰ تومان قیمت تئاتری است که از دست رفته و غیر قابل بازگشت است.
 هزینه فرصت انتخاب بلیت سینما ۲۰,۰۰۰ تومانی است که با آن بلیت خریدیم چون می توانست خرج چیز دیگری شود
 پس هزینه فرصت سینما رفتن ۲۰ هزار تومان است؛ یعنی هزینه ای که برای ترک تئاتر و رفتن به سینما از دست
 می دهید (نه سی هزار تومانی که بابت بلیت تئاتر داده اید).
 تنها هزینه ای که بر تصمیم گیریتان مؤثر است چیست؟

هزینه هایی است که در زمان تصمیم گیری شما به وجود می آیند.

برای اینکه یک تصمیم خوب بگیرید چه باید کرد؟

تشخیص تفاوت هزینه هایی که بر تصمیم شما تأثیر گذارند، بسیار مهم اند

اصل پنجم: هزینه ها و منافع خود را مقایسه کنید

برای اینکه تصمیم گیری منطقی باشد باید:

۱- بدانیم چطور هزینه ها را ارزیابی کنیم - ۲ تمام منافع را با تمام هزینه ها مقایسه کنیم و در نهایت به این نتیجه برسید که در گزینه ای که شما انتخاب کرده اید، منافع بیشتر از هزینه هاست.

*مقایسه منافع و هزینه ها بخشی از تصمیم گیری منطقی است. اما بهترین رویکرد به نوع تصمیم شما بستگی دارد.

توجه به چند نکته:

*همیشه مقایسه ی هزینه ها و منافع بر اساس اطلاعاتی که از آنها داریم، انجام می گیرد.

دو نوع گسترده از انواع تصمیمات وجود دارد

۱- اولین دسته به یک انتخاب از میان گزینه های مختلف می پردازد (مطالعه کنیم یا به گردش برویم)

۲- دسته ی دیگر به انتخاب چه مقدار از هر چیز اشاره می کند (میزان مطالعه یا مدت زمان گردش)

نتیجه: شرکت ها هم مجبور هستند تا درباره چیزهایی مثل اینکه چقدر تولید کنند یا چه تعداد نیروی کار استخدام کنند، تصمیم گیری کنند.

چرا برخی مردم تصمیمات غیر منطقی می گیرند؟

چون گرفتار امیال و هوس های خود شده اند و دیگری به هزینه فایده توجهی نمی کند.
پنج اشتباه رایج در تصمیم گیری:

(۱) **اثرگذاری حقه های فروش بر تصمیم گیری ها :**

وقتی فقط به دلیل اینکه حراج یا فروش ویژه اعلام شده خرید میکنیم

(۲) **توجه به هزینه های در رفته:**

وقتی غذایی را که سفارش داده شده دوست ندارید؛ اما به خاطر پولی که داده ایم مجبوریم بخوریم

(۳) **بی صبری زیاد:** برای تأمین هزینه ها زیر بار قرض میروید به جای صبر در تحصیل و یادگیری و بهره مندی از منافع

آتی آن ،، سراغ کارهای کم ارزش آتی می رویم www.my-dars.ir

(۴) **اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن:**

خوشبینی زیاد درباره درآمد آینده و پس انداز کمتر برای نیازهای آتی (بدون تحقیق و سرمایه دست به تولید می زند

(۵) **چسبیدن به وضعیت فعلی :**

چسبیدن به وضعیت فعلی و پرهیز از بررسی گزینه های جدید با رویکرد منطقی هزینه - فایده

مثلا راننده ی آژانس که میتواند با اسنپ کار کند ولی از این امر غافل شده و مشتری از دست می دهد.

فعالیت صفحه ۳۰

فعالیت فردی در کلاس کدام خودرو؟

فرض کنید پدرتان می خواهد از بین سه خودرو جدول زیر یکی را برای خرید انتخاب کند. ستون دوم به ارزش گذاری ذهنی بر اساس معیارهای واقعی مثل نیاز، کیفیت، کارکردها، هویت، زیبایی و... اشاره دارد. ستون سوم، مربوط به منافع داشتن آن خودرو است که به صورت عددی درآمده و مقداری است که خرید آن برای شما می ارزد و ستون چهارم قیمت آن در بازار است. به نظر شما کدام یک ارزش خرید بالاتری دارد؟

برای انتخاب باید هزینه - فایده را در نظر بگیریم و گزینه ای را انتخاب می کنیم که منافع اش بیشتر از هزینه باشد.

خودرو شماره یک: 100 منافع و 120 تا هزینه است، اختلاف منافع و هزینه برابر شده با $20 -$ یعنی ضرر $120 - 100 = -20$

خودرو شماره دو: منافع 70 و هزینه 60 میلیون است اختلاف منافع و هزینه برابر شده با $10 +$ یعنی سود $70 - 60 = +10$

خودرو شماره سه: 60 میلیون منافع و 55 میلیون هزینه دارد تفاوت 5 میلیون سود است. $60 - 55 = +5$

انتخاب ما باید بر اساس مقایسه هزینه - فایده صورت بگیرد پس خودرو شماره دو انتخاب می شود.

فعالیت فردی در کلاس صفحه ۳۱

چند لاستیک؟

اکنون فرض کنید که می خواهید خودرویتان را بفروشید. لاستیک های آن فرسوده اند اما میزان فرسودگی شان با هم یکسان نیستند. تعویض هر کدام هم اثر متفاوتی بر درآمد فروش خودرو خواهد داشت. بر اساس جدول زیر فکر کنید و بگویید که چند لاستیک را باید قبل از فروش خودرو تعویض کنید؟

گروه آموزشی عصر
اختلاف منافع و هزینه را بدست می آوریم

www.my-dars.ir

منفعت خالص به هزار تومان	هزینه به هزار تومان	منفعت به هزار تومان	لاستیک تعویض شده
۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	لاستیک در بدترین شرایط
۵۰	۱۰۰	۱۵۰	لاستیک در شرایط بد
-۱۰	۱۰۰	۹۰	لاستیک در شرایط خوب
-۹۰	۱۰۰	۱۰	لاستیک در بهترین شرایط

لاستیک شماره یک: $۱۰۰ = ۲۰۰ - ۱۰۰$ منافع ۱۰۰ هزار تومان بیشتر است.
لاستیک شماره دو: $۵۰ = ۱۵۰ - ۱۰۰$ پس منافع ۵۰ هزار تومان بیشتر است.
لاستیک شماره سه: $-۱۰ = ۹۰ - ۱۰۰$ پس ۱۰ هزار تومان هزینه بیشتر از منافع است.
لاستیک شماره چهار: $-۹۰ = ۱۰ - ۱۰۰$ پس هزینه ۹۰ هزار تومان بیشتر است.
انتخاب بر اساس هزینه فایده است بنابراین انتخاب لاستیک های شماره ۱ و ۲ می باشد.

فعالیت صفحه ۳۳

هر کدام از گزاره های زیر را در یکی از منابع کمیاب (منابع طبیعی، نیروی کار، سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی) طبقه بندی کنید

منابع کمیاب	گزاره
طبیعی	باغچه خانه که در آن سبزی کاشته اید. ابزار آلات باغبانی که از آنها استفاده می کنید.
سرمایه فیزیکی	باغبانی که برای هر س کردن درختان باغچه استخدام می کنید.
نیروی انسانی	علم و دانشی که در مدرسه کسب می کنید.
سرمایه فیزیکی	کود شیمیایی و آبی که برای باغچه استفاده می کنید.
نیروی کار	زحمتی که برای نگهداری باغچه تان می کشید.
سرمایه انسانی	مهارتی که برای فروش بخشی از سبزیجات باغچه به همسایگان به کار می گیرید.
سرمایه مالی	پولی که در جیبتان است.

- هزینه فرصت هر کدام از فعالیت های زیر چیست؟

تعمیر رایانه شخصی

رفتن به مهمانی از دست می رود-زمانی که صرف یادگیری و آموزش میشود از دست رفته -زمان استراحتی که از دست می دهیم-زمان تفریحی که از دست می دهیم .

تماشای فیلم امشب تلویزیون

میزان مطالعه ای که از دست داده ایم- که از دست داده اید

زودتر به رخت خواب رفتن

...درس نخواندن-تماشای فیلمی که از دست داده ایم و

بازی والیبال در مدرسه

ساعت درسی و رفع اشکالی که از دست دادیم-زمان مطالعه ای که از دست دادیم- و...

شغل پاره وقت بعد از زمان مدرسه

مطالعه ای که از دست می دهیم-استراحتی که از دست می دهیم و

رفتن به دانشگاه بعد از دبیرستان

فرصت کارکردن در یک بنگاه یا شرکت را از دست می دهیم

اشتغال بدون ادامه تحصیل: تحصیلات عالی را از دست دادیم

۳- تصمیمات زیر را تحلیل کنید

این لباس را به قیمت خیلی خوبی خریدم؛ زیرا در حراجی بود

اثرگذاری حقه های فروش بر تصمیم گیری ها

من «برند معمولی خریدم»؛ زیرا ارزان تر از «برند معروف» بود

اثرگذاری حقه های فروش بر تصمیم گیری ها
www.my-dars.ir

من واقعا آن تئاتر را دوست نداشتم، اما ترجیح دادم بمانم؛ زیرا پول زیادی برای آن داده بودم.

توجه به هزینه های در رفته .

من غواصی را دوست دارم و بسیاری از دوستانم هم آن را دوست دارند. مطمئنم که می

توانم مغازه وسایل غواصی باز کنم و پول در بیاورم. فکرمی کنم بهتر است مدرسه را ترک

کنم و یک مغازه وسایل غواصی راه بیندازم

اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن

تا حالا فهرست وظایف برای خودم ننوشته ام، چون فکر می کنم به وقت زیادی نیاز دارم

چسبیدن به وضعیت فعلی

۴- در درس قبل، میزان سود (یا زیان) کارگاه آقای محمدی را محاسبه کردیم. اکنون در نظر

بگیرید که پدر امیرعلی و ستایش می توانست به جای احداث کارگاه، در یک اداره دولتی با

حقوق **ماهانه** چهار میلیون تومان، استخدام شود. با توجه به اطلاعات زیر، مجدداً سود یا زیان

ماهانه کارگاه را محاسبه کنید و نتیجه را در کلاس به بحث بگذارید

خرید مواد اولیه برای تولید **ماهانه** ۱۰۰ میلیون تومان

پول آب، برق، گاز، عوارض شهرداری و مالیات سالانه ۸۰۰ میلیون تومان (باید به ماهیانه تبدیل شود تقسیم بر ۱۲

دستمزد ماهانه هر کارگر: ۲ میلیون تومان (مجموعاً ۲۰ کارگر)

درآمد سالانه: ۲/۵ میلیارد تومان (تقسیم بر ۱۲ شده تا ماهانه بدست آید)

دقت داشته باشید در صورت سوال سود یا زیان را ماهیانه خواسته یا سالیانه در اینجا ماهیانه سود خواسته شده

(هزینه های غیرمستقیم + هزینه های مستقیم) - درآمد = سود یا زیان

دستمزد ماهانه ۲۰ کارگر + عوارض ماهانه مالیات + خرید ماهیانه مواد اولیه = هزینه های مستقیم ماهیانه

$$۲۰۶,۶۶۶,۶۶۷ = (۲۰ \times ۲,۰۰۰,۰۰۰) + (۱۲ \div ۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰) + ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ = \text{هزینه های مستقیم ماهانه}$$

$$۴,۰۰۰,۰۰۰ = \text{هزینه غیر مستقیم تولید (هزینه فرصت)}$$

$$۲۰۸,۳۳۳,۳۳۳ = ۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \div ۱۲ = \text{درآمد ماهانه}$$

$$\text{زیان کرده } ۲,۳۳۳,۳۳۳ = (۲۰۶,۶۶۶,۶۶۷ + ۴,۰۰۰,۰۰۰) - ۲۰۸,۳۳۳,۳۳۳ = \text{سود یا زیان}$$

تحلیل کنید

هزینه فرصت چیست و چرا معمولاً از دید ما پنهان است و آن را به حساب نمی آوریم؟

هزینه فرصت یک انتخاب، ارزش بهترین گزینه بعدی است که شما آن را هنگام انتخاب از دست داده اید. چون

امری ذهنی است که تمامی انسان های فعال در زندگی اجتماعی هر روز بارها و بارها بدون اینکه متوجه باشند، به

طور طبیعی برای تصمیم گیری از آن استفاده می کنند و قابل مشاهده و اندازه گیری نیست.

به حساب آوردن هزینه فرصت چه تأثیری در انتخاب ما خواهد گذاشت؟

باعث می شود که با مقایسه ی منافع و هزینه ها در تصمیم گیری بهتر عمل کنیم و انتخابهای خوبی داشته باشیم

واز منابع و امکانات خودبیشترین استفاده را بکنیم

چگونه می توانیم بین منافع و هزینه های خود، مقایسه درستی انجام دهیم؟

ببررسی منافع و هزینه های انتخاب های مد نظر خود ، آن گزینه ای را انتخاب کنیم که منافع بیشتری نسبت به سایر انتخابها داشته باشد.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

فصل اول
درس چهارم
نام طراح: واثق عباسی

محتوای نوشتاری کتاب
اقتصاد دهم انسانی
سال تحصیلی
۱۳۹۹-۱۴۰۰

عنوان/موضوع: مرز امکانات تولید

اهداف یادگیری:

- ۱- آشنایی با الگویی برای استفاده حداکثر از منابع کمیاب
- ۲- یادگیری مفهوم تخصیص بهینه و کارایی
- ۳- هزینه فرصت اجتماع را بشناسد
- ۴- هزینه فرصت را با توجه به مرز امکانات تولید توضیح دهد.

انتظارات پس از مطالعه:

- ۱- دانش آموز منحنی مرز امکانات تولید و ویژگی های آن را بشناسد و بتواند مرز امکانات تولید را برای دو کالا رسم کند.
- ۲- برای هزینه فرصت اجتماع مثال بیاورد.
- ۳- مفهوم کارایی در تولید را بداند و بتواند نقاط کارا و ناکارا را در مدل مرز امکانات تولید مشخص کند.

چکیده نکات مهم درس در قالب جمله های کوتاه به زبان ساده:

- * مرز امکانات تولید مرزی است که یک کسب و کار با استفاده از منابع موجود می تواند تولید کند و آنچه که نمی تواند.
- * الگوی مرز امکانات تولید یکی از الگوهای اقتصادی است تا از منابع کمیاب تولید، حداکثر استفاده را داشته باشیم.
- * همه نقاط روی منحنی مرز امکانات تولید نقاط بهینه و کارا هستند.
- * نقاط زیر مرز منحنی امکانات تولید نقاطی ناکارا هستند زیرا از منابع حداکثر استفاده را نکرده ایم.
- * کشورها باید تصمیم بگیرند منابع کمیاب خود را چگونه برای تولید کالاهای مختلف اختصاص دهند
- * مرز امکانات تولید به ما این امکان را می دهد تا هزینه فرصت یک شرکت یا کشور را زمانی که بیش از یک کالا تولید می کند تصور کنیم. آنچه از تولیدش می کاهد هزینه فرصت افزایش تولید کالای دیگر می باشد.
- * وقتی تولید ناکارا باشد با استفاده بهینه از منابع می توانیم حداقل از یک کالا یا خدمت بیشتر تولید کنیم بدون کاهش تولید کالای دیگر.

توضیح خلاصه:

الگو: نمایشی ساده از یک واقعیت پیچیده است مثل نقشه راه ها، در الگوها جزئیات وجود ندارد و فقط بر آنچه اهمیت دارد تمرکز می کنیم.

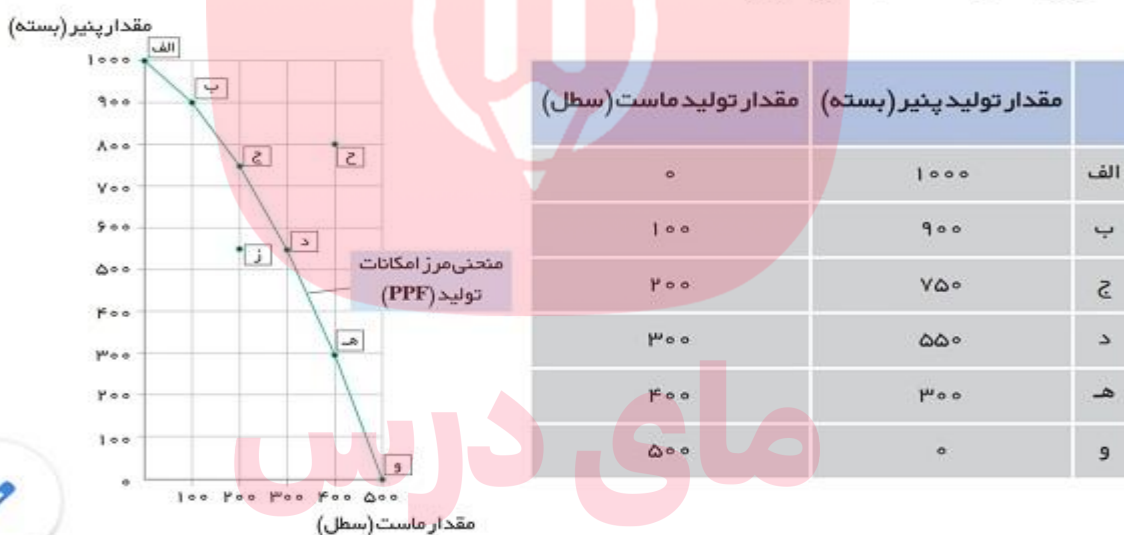
الگوی مرز امکانات تولید (مرز کارایی تولید):

یکی از انتخاب های اساسی یک شرکت این است که چگونه منابع محدود یا کمیاب خود را میان انواع تولیدات خود تقسیم کند.

مرز امکانات تولید بیانگر حداکثر میزان تولید مثلا دو کالای X و Y است که می توان با اشتغال کامل و به کارگیری عوامل تولید با تکنولوژی موجود به دست آورد

این منحنی نزولی است زیرا تولید بیشتر از یک کالا مستلزم تولید کمتر کالای دیگر است و این منحنی نسبت به مبدا مختصات مقعر است زیرا هر عامل تولید در تولید کالایی تخصص دارد و اگر تولید یک کالا کم شود تولید کالای دیگر به همان اندازه افزایش نمی یابد و کمتر افزایش می یابد.

با توجه به جدول زیر، هریک از نقاط داده شده را روی محور مختصات پیدا میکنیم با اتصال نقاط، منحنی مرز امکانات تولید به دست می آید.

تحلیل نمودار:

این شرکت فقط پنیر و ماست تولید می کند، به خطی که از نقطه الف تا نقطه و کشیده شده است منحنی مرز امکانات تولید گفته می شود.

نقطه الف: شرکت همه منابع خود را برای تولید 1000 بسته پنیر به کار می گیرد و امکان تولید ماست وجود ندارد.

نقطه و: شرکت همه منابع خود را برای تولید 500 سطل ماست به کار می گیرد و امکان تولید پنیر وجود ندارد.

نقطه د: 550 بسته پنیر و 300 سطل ماست تولید می شود که تقسیم بندی مناسبی برای تولید هر دو کالا صورت گرفته است. (همچنین نقطه ه نیز تقسیم بندی مناسبی برای تولید هر دو کالا صورت گرفته است)

نقطه ز: زیر مرز امکانات تولید قرار دارد و نقطه ناکارا است زیرا شرکت منابع موجود بصورت بهینه استفاده نکرده است.

نقطه ح: با توجه به منابع موجود برای شرکت قابل دسترس نیست زیرا منابع کافی برای تولید همزمان 800 بسته پنیر

و ۴۰۰ سطل ماست وجود ندارد.

نکته ها:

اگر منابع و عوامل تولید افزایش یابد مثلاً نیروی کار جدید استخدام شود یا مواد اولیه بیشتری خریداری شود، منحنی امکانات تولید به سمت بالا و راست منتقل می شود.
اگر روی هر یک از نقاط مرز منحنی امکانات تولید قرار بگیریم تولید بهینه است یعنی با استفاده از منابع محدود بیشترین میزان تولید صورت می گیرد و دارای کارایی می باشیم زیرا حداقل از یک کالا یا خدمت بیشتر تولید شده است.
نقاط بالای مرز منحنی امکانات تولید با فرض ثابت بودن منابع تولید قابل دسترس نیستند زیرا منابع کافی برای تولید در آن سطح را نداریم.

هزینه فرصت اجتماع: برای داشتن برخی کالاها باید بپذیریم که از برخی کالاها یا خدمات دیگر کمتر داشته باشیم حتی کالاهایی که رایگان است برای تولیدشان منابع و حداقل زمان صرف می شود پس برای جامعه هزینه فرصت دارد.

ارتباط هزینه فرصت با مرز امکانات تولید:

اگر شرکتی دو کالای X و Y را با منابع موجود تولید کند برای داشتن تولید بیشتر کالای X باید از مقداری از تولید Y صرف نظر کند که Y های از دست رفته، هزینه فرصت داشتن X بیشتر می باشد.

مثال: با توجه به جدول و نمودار صفحه ۳۷ کتاب می خواهیم ببینیم هزینه فرصت تولید ۲۵۰ بسته پنیر بیشتر چیست؟
برای تولید پنیر بیشتر لازم است که شرکت بر روی منحنی امکانات تولید به سمت بالا و چپ منتقل شود که با توجه به جدول از نقطه ه به د منتقل می شود و ۲۵۰ بسته پنیر بیشتر تولید می کند و چون منابع محدود است باید ماست کمتری تولید کند یعنی به جای ۴۰۰ سطل ماست ۳۰۰ سطل تولید کند. به عبارتی هزینه فرصت تولید ۲۵۰ بسته پنیر بیشتر از دست دادن تولید ۱۰۰ سطل ماست است.

تعریف کارایی: عبارت است از انجام درست کارها (پیتر دراگر)، یا در تعریفی دیگر کارایی کیفیت رسیدن به مجموعه ای اهداف می باشد، در صورتی یک تولید کننده کارا است که بتواند به تمام هدف های تولیدی دست یابد.

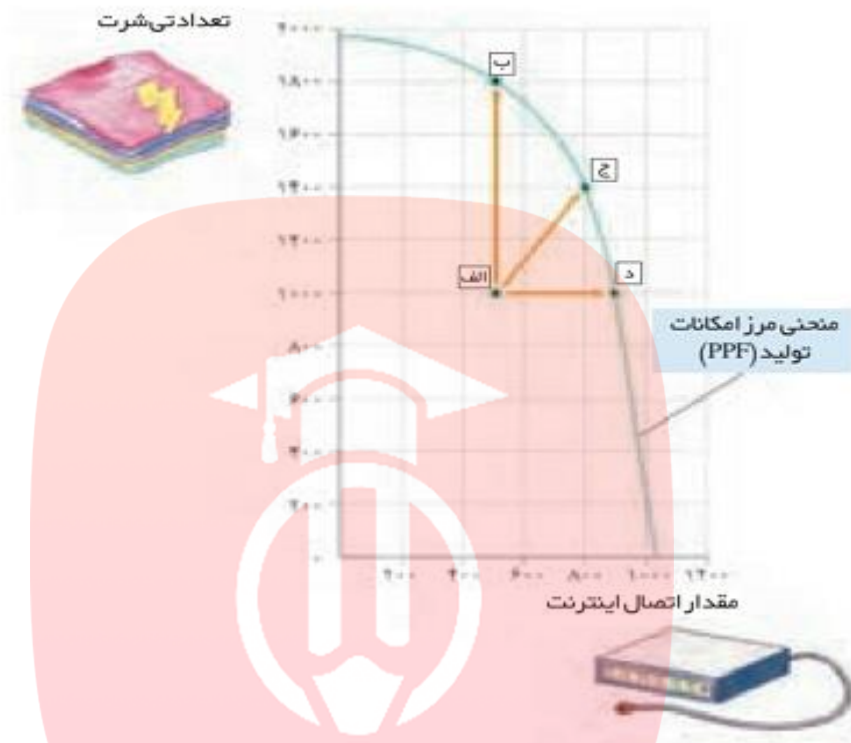
ویژگی های اقتصاد کارا:

- ۱- هر فرصتی را برای استفاده بهتر از منابع محدود به کار می گیرد بدون آنکه وضع دیگران بدتر شود.
- ۲- از منابع خویش بیشترین استفاده را می برد.
- ۳- حداقل بیش از یک کالا یا خدمت را در اختیار مردم قرار می دهد بدون اینکه تولید کالا یا خدمتی دیگر را کاهش دهد.

ویژگی های اقتصاد ناکارا:

- ۱- نقاط تولیدی در زیر مرز امکانات تولید قرار دارند
- ۲- نشان می دهد اقتصاد از حداکثر منابع استفاده نکرده است و با منابع موجود حداقل می توانست از یک کالا بیشتر تولید کند بدون اینکه تولید کالا یا خدمت دیگر کم شود.

مثال: فرض می‌کنیم کشوی از تمام منابعش برای تولید کالای تیشرت و خدمات اتصال کابل اینترنت به منازل استفاده می‌کند.
 نکته: یک کارگر برای اتصال اینترنت به هر خانه کافی است.

تحلیل نمودار:

نقطه الف: اگر دو کارگر بطور همزمان برای اتصال اینترنت به هر خانه فرستاده شوند، ۵۰۰ خانه خدمات رسانی می‌شود و ۱۰۰۰ تیشرت تولید می‌شود. چون این نقطه در زیر منحنی امکانات تولید قرار دارد ناکارا است و نشان می‌دهد اقتصاد کشور از حداکثر منابعش استفاده نکرده است.

نقطه د: اگر دو کارگر بطور جداگانه برای اتصال اینترنت به خانه‌های مختلف فرستاده شوند اقتصاد کشور از نقطه الف به د جابجا می‌شود که در نقطه د ۹۰۰ اتصال اینترنت انجام می‌شود که ۴۰۰ تا افزایش می‌یابد و تولید تیشرت ۵۰۰ عدد و تغییری نمی‌کند و نقطه ای کارا است و بر روی منحنی امکانات تولید قرار دارد.

نقطه ب: اگر از دو کارگر یکی برای اتصال اینترنت فرستاده شود و دیگری برای تولید تیشرت به کار گرفته شود اقتصاد کشور از نقطه الف به ب منتقل می‌شود که تولید تیشرت به ۱۸۰۰ عدد میرسد و ۸۰۰ تا افزایش می‌یابد و خدمات اتصال اینترنت ۵۰۰ خانه و ثابت می‌ماند، نقطه ب کارا است.

نقطه ج: کارگر دوم می‌تواند نیمی از روز را به اتصال کابل اینترنت بپردازد و نیمی دیگر از روز در کارگاه تولید تیشرت کار کند در این صورت اقتصاد کشور از نقطه الف به ج منتقل می‌شود یعنی هم تعداد بیشتری تیشرت تولید می‌شود و هم خانه‌های بیشتری به اینترنت وصل می‌شود.

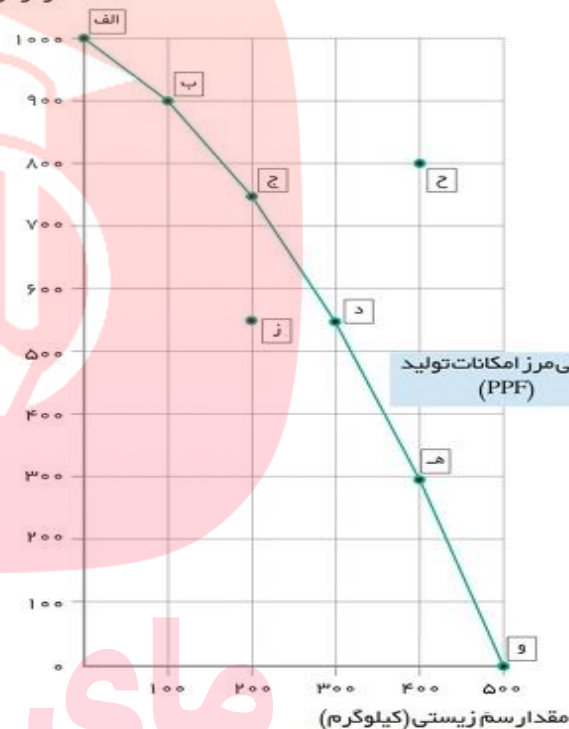
فعالیت صفحه ۳۰: فرض معکوس یعنی بده- بستان تولید ماست بیشتر و حرکت از نقطه ج به د را تحلیل کنید.

(با توجه به نمودار و جدول صفحه ۳۷)

پاسخ: برای تولید ۱۰۰ سطل ماست بیشتر نیاز است که شرکت روی منحنی امکانات تولید به سمت راست و پایین جابجا شود و از نقطه ج به د برود، در این نقطه ۵۵۰ بسته پنیر تولید می کند که نسبت به نقطه ج ۲۰۰ بسته کمتر است به عبارت دیگر هزینه فرصت ۱۰۰ سطل ماست بیشتر از دست رفتن تولید ۲۰۰ بسته پنیر کمتر است.

تمرین های پایان درس:

مقدار کود زیستی (کیلوگرم)

۱- با توجه به مرز امکانات نمودار بالا هر کدام از شرایط زیر به کدام یک از موارد: انتقال مرز امکانات تولید، جابجا شدن در طول مرز امکانات یا بدون تغییر اشاره می کند؟

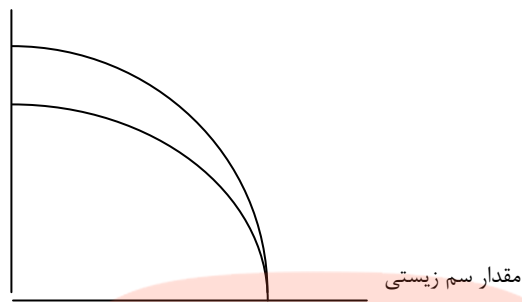
الف- تعداد کارگران تولید کننده کود زیستی افزایش می یابد.

پاسخ: کارگران موجود در کارگاه بیشتر به قسمت تولید کود زیستی می روند بنابراین بر روی مرز امکانات تولید به سمت

نقاط بالا و چپ منتقل می شود (نقاطی مانند ج و ب)

نکته: اگر کارگر جدید در تولید کود زیستی استخدام می شد منحنی امکانات تولید به صورت غیرموازی به سمت بالا و راست جابجا می شد. زیرا تولید سم ثابت می ماند و تولید کود افزایش می یابد.

مقدار کود زیستی

ب-مقدار سم زیستی که مشتریان می خواهند افزایش می یابد.

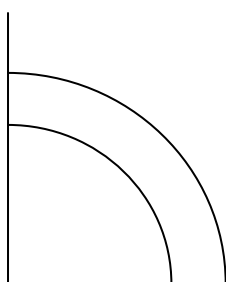
پاسخ: با افزایش تقاضای مشتریان برای سم بیشتر، روی منحنی امکانات تولید به سمت نقاط پایین حرکت می کند تا سم بیشتری تولید کنند.

پ-بعضی از کارگران خط تولید سم زیستی، در حال حاضر بیکارند.

پاسخ: بیکاری کارگران تولید سم باعث می شود در زیر منحنی امکانات تولید قرار بگیریم و از همه منابع موجود استفاده نشده است و عدم کارایی و اتلاف منابع وجود دارد. (بدون تغییر)

ت-منابع و مواد اولیه جدید این اجازه را به شرکت می دهند تا هر دو محصول، به مقدار بیشتری تولید شود. پاسخ: ورود منابع جدید به شرکت که تولید هر دو محصول را افزایش می دهد باعث انتقال منحنی امکانات تولید بطور موازی به سمت بالا و راست می شود.

مقدار کود زیستی

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

مقدار سم زیستی

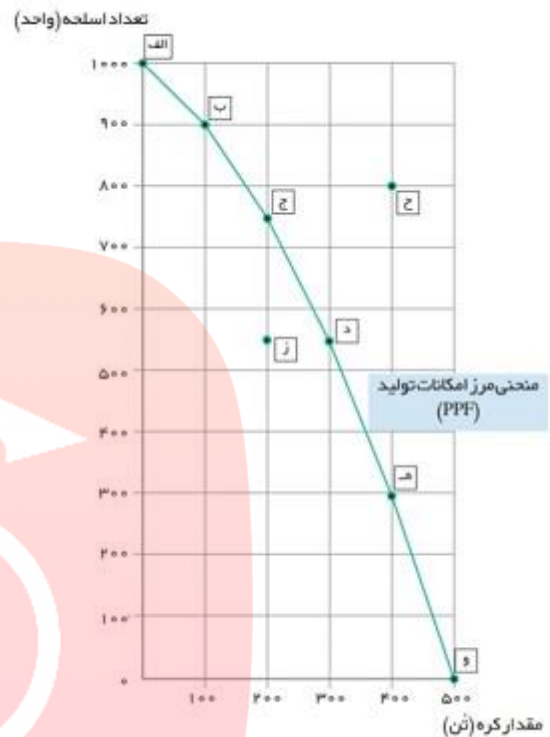
ث-یک فناوری جدید، منابع موجود برای تولید هر دو محصول را افزایش می دهد.

پاسخ: همانند مورد (ت) چون منابع موجود برای تولید هر دو کالا افزایش یافته منحنی امکانات تولید به

سمت بالا و راست بطور موازی منتقل می شود و بطور کلی پیشرفت تکنولوژی باعث انتقال مرز امکانات

تولید می شود زیرا میزان تولید افزایش می یابد.

۲- با توجه به نمودار به سوالات پاسخ دهید.

- الف- چند واحد کره در نقطه و تولید شده است؟ (۵۰۰ تن)، چه تعداد اسلحه در این نقطه تولید شده است؟ (صفر)
- ب- چند واحد کره در نقطه الف تولید شده است؟ (صفر)، چه تعداد اسلحه در این نقطه تولید شده است؟ (۱۰۰۰ واحد)
- پ- با جابه جا شدن از نقطه ه به نقطه ج چه تعداد اسلحه بیشتری تولید می شود؟ ۳۰۰ واحد
- ت- چقدر کره کمتری در نقطه ه نسبت به نقطه و تولید شده است؟ ۱۰۰ تن
- ث- چرا تولید در نقطه ز ناکارا است؟ به دلیل اینکه در زیر مرز امکانات تولید قرار دارد از همه منابع تولید استفاده نکرده است و می تواند با منابع موجود حداقل از یک کالا بیشتر تولید کند.
- ج- چرا دستیابی به نقطه ح غیر ممکن است؟ زیرا منابع کافی برای تولید در سطح نقطه ح را نداریم. در صورتی که منابع افزایش یابد یا تکنولوژی پیشرفت کند می توانیم به نقاط بالاتر از مرز امکانات تولید دست پیدا کنیم.
- چ- اگر مرز امکانات تولید یک خط راست با شیب منفی بود، آیا باز هم قانون افزایش هزینه فرصت وجود داشت؟ خیر، دلیل مقعر بودن منحنی امکانات تولید نسبت به مبدا این است که هر عامل تولید در تولید کالایی تخصص دارد هرچه تولید یک کالا افزایش می یابد هزینه فرصت تولید کالای دیگر بیشتر می شود به عبارت دیگر با تولید یک واحد بیشتر از یک کالا، تولید بیشتر از یک واحد را برای کالای دیگر از دست می دهیم. (تولیدات یا کاربر هستند یا سرمایه بر)
- ح- در کجای مرز امکانات تولید در نمودار قرار بگیریم تا در حالت کارایی باشیم؟ هریک از نقاط روی منحنی مرز امکانات تولید

تحلیل کنید:

- چگونه می توان بر روی منحنی مرز امکانات تولید، تخصیص بهینه و انتخاب کارا را نشان داد؟
- ۱- برای کارایی باید از همه منابع تولید استفاده شود.
 - ۲- باید از همه منابع مورد استفاده به صورت کارا بهره برداری شود.
 - ۳- وقتی منابع به صورت کارا استفاده می شود نیازهای مصرف کننده نیز در نظر گرفته شود.
 - ۴- تخصیص بهینه منابع صورت گیرد.
 - ۵- باید روی نقاط منحنی امکانات تولید تولید کنیم تا انتخاب بهینه و کارا باشد.

ارجاعات : (منابع استفاده شده)

اقتصاد خرد تیمور محمدی- تئوری و مسائل اقتصاد خرد سالواتوره- مشاوران-

www.moshavverank.com

مای درس

گروه آموزشی عصر

کارایی اقتصادی

www.my-dars.ir

پایان

محتوای نوشتاری

کتاب اقتصاد

سال تحصیلی

۱۳۹۹-۱۴۰۰

فصل دوم

درس پنجم

بازار چیست و چگونه عمل

می کند؟

نام طراح: مظفری

عنوان / موضوع:

اهداف یادگیری:

- ۱- آشنایی با بازیگران عرصه ی اقتصاد ۲- چرخه ی فعالیت های اقتصادی را درک کند
- ۳- درک مفهوم بازار ۴- آشنایی با مفهوم تقاضا و عرضه و چگونگی رسم منحنی های عرضه و تقاضا
- ۵- چگونگی تعادل در بازار را درک میکند

انتظارات پس از مطالعه:

- بازیگرهای صحنه اقتصاد را می شناسد.
- ارتباط میان فروشندگان و خریداران در اقتصاد چیست.
- می داند ارتباط بین خانوارها و بنگاه ها در اقتصاد چگونه است.
- مقدار و قیمت تعادلی در بازار را محاسبه کند.
- محاسبه مقدار و قیمت تعادلی در بازار

نکات مهم درس:

بازیگران مهم اقتصاد ((بنگاه، خانوار)) - قانون تقاضا - عوامل مؤثر بر تقاضا - منحنی تقاضا - عرضه - چیست و عوامل مؤثر بر عرضه و منحنی عرضه - تعادل در بازار - قیمت و مقدار تعادلی

توضیح خلاصه:

دو گروه از مهمترین تصمیم گیرندگان و بازیگران در اقتصاد:

- ۱- خانوارها
- ۲- بنگاه ها

۱- خانوارها:

خانوارها در دو حالت در اقتصاد مشارکت می کنند:

* خانوارها زمین نیروی کار سرمایه و کارآفرینی را برای تولید کالاها و خدمات ارائه می کنند (صاحب و مالک عوامل تولید)

* خانوارها کالاها و خدمات مورد نیاز را از بنگاه ها خریداری می کنند (خریدار محصولات بنگاهها هستند).

۲_ بنگاهها

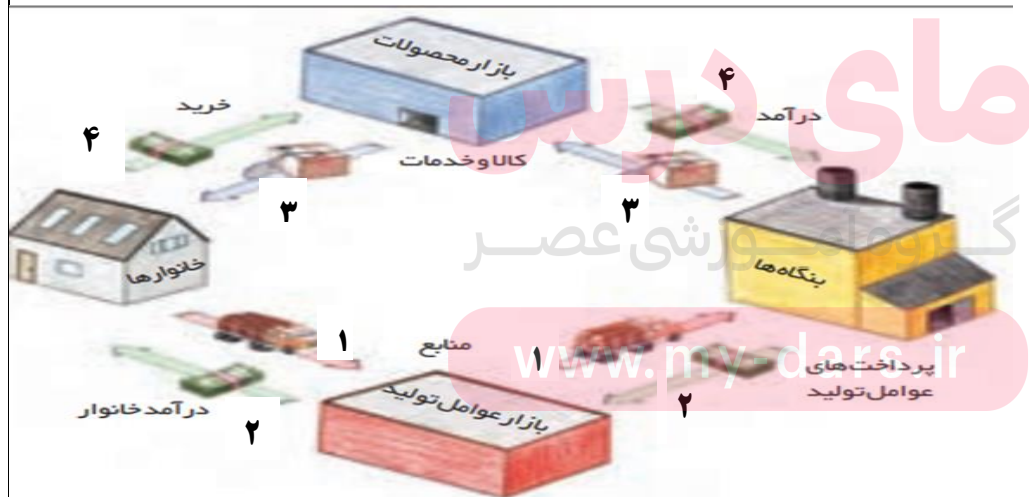
بنگاه در اقتصاد همان چیزی است که مردم معمولاً آن را با عنوان کسب و کار می شناسند. شامل: مزارع کشاورزی، فروشگاهها کسب و کارهای خویش فرما مثل پیرایشگری، نقشه کشی و معماری ساختمان یا شرکت ها و کارگاهها و کارخانه های تولیدی می شود.

بنگاهها به دو صورت در اقتصاد نقش دارند:

کالا یا خدمات مورد نیاز خانوارها را تولید کرده و کسب درآمد می کنند

عوامل تولید را از خانوارها می خرد یا اجاره می کنند

جریان چرخشی ساده

مسیر شماره (۱)

جهت فلش از سمت خانوار به طرف بنگاه است) یعنی بنگاهها، عوامل تولید مثل زمین سرمایه، نیروی کار را از خانوارها می گیرند

مسیر شماره (۲)

در مقابل بکارگیری عوامل تولید، بنگاهها به خانوارها پول میدهند یعنی به خانوارها برای بکارگیری (منابع طبیعی) اجاره یا قیمت آن را میپردازد و برای بکارگیری سرمایه بهره یا سود آن را به خانواده ها پرداخت کرده و یا برای بکارگیری نیروی انسانی مزد یا حقوق پرداخت می کنند. (از یک سود درآمد برای خانوارها محسوب میشود و از طرفی هزینه ای برای بنگاهها دارد برای بکارگرفتن عوامل تولید)

مسیر شماره (۳)

(جهت فلش از سمت بنگاه به خانوارها) یعنی بنگاهها کالا و خدمات مورد نیاز خانوارها را تولید و عرضه می کنند تا مورد استفاده ی خانوار ها قرار بگیرد.

مسیر شماره (۴)

پولی را که خانوارها در مقابل عوامل تولید گرفته اند(درآمد) حالا باید صرف خرید کالا و خدمات مورد نیاز خود از بنگاهها کنند (درآمدی برای بنگاهها و هزینه برای خانوارهاست).

بازار

بازار چیست؟ به مجموعه خریداران (تقاضا یا خانوارها) و فروشندگان (عرضه کنندگان یا بنگاهها) در هر جایی بازار گفته می شود.

*اما در اقتصاد بازار لزوماً مکان خاصی نیست،

* بازار به ارتباط مجموعه خریداران و فروشندگان کالا و خدمات وبه هر جایی اطلاق می شود.

*منظور همان ارتباط بین خریداران و فروشندگان است که به دو صورت حضور و غیرحضور می باشد

غیر حضور و مجازی مثل زمانی که با تلفن و از پشت میز کالا یا خدمتی را سفارش می دهید یا خرید اینترنتی می کنید.

پس در واقع بازار دو بخش دارد:

الف) خریداران، منظور از خریداران همان خانوارها است که مصرف کننده کالا و خدمات هستند و تقاضاکننده هم نامیده میشود.

ب) فروشندگان، منظور از فروشندگان همان بنگاه ها است که تولید کننده کالا و خدمات هستند و عرضه کننده هم نامیده میشوند

خریداران یا تقاضاکنندگان و فرآیند تصمیم گیری آنها

خریداران، خانوارهایی هستند که کالا یا خدمات را می خردند؛ یعنی تقاضا می کنند و با مشاهده تغییر در شرایط بازار عکس العمل نشان داده و متناسب باتغییرات ایجاد شده تصمیمات متفاوتی را می گیرند.

عوامل مؤثر بر تصمیم مصرف کنندگان در مورد خرید کالا: www.maydars.com

۱- **قیمت کالا** (مهمترین عامل) ۲- در آمد ۳- قیمت سایر کالاها ۴- سلیقه، مد ۵- انتظارات آینده

۱- قیمت کالا:

همانطور که در نمودار می بینید که در پایین ترین قیمت یعنی صفر، یعنی وقتی کالا مجانی است مقدار تقاضا به بالاترین حد خود یعنی ۱۶ می رسد و هر چه قیمت بیشتر می شود مثلاً ۱۰۰۰ تقاضا برای بستنی(کالا) کمتر شده (۱۱ عدد) تا جایی که در قیمت ۳۰۰۰ تومان، یعنی وقتی قیمت در بیشترین حالت است و کالا گران است، هیچ تقاضایی برای آن وجود ندارد.

پس می توان گفت بین مقدار تقاضا ی یک کالا و قیمت آن رابطه عکس وجود دارد: یعنی

پس با افزایش قیمت مقدار تقاضا کاهش و با کاهش قیمت میزان تقاضا افزایش می یابد به این رابطه قانون تقاضا میگویند.

برای ترسیم این منحنی ابتدا یک دستگاه مختصات رسم کرده و اعداد جدول را از کوچک به بزرگ روی محورهای مینویسیم. دقت شود محور افقی فقط اعداد مربوط به مقدار کالا و محور عمودی فقط اعداد مربوط به قیمت نوشته شود اگر مختصات اعداد هر ردیف در جدول را بر روی دستگاه مختصات مشخص کنیم نقاطی را ایجاد می کند از اتصال تمام نقاط ایجاد شده روی دستگاه منحنی تقاضا بدست می آید که با D نشان می دهیم.

ردیف	قیمت بستنی	تقاضای بستنی
A	۰	۱۶
B	۵۰۰	۱۴
C	۱۰۰۰	۱۱
D	۱۵۰۰	۸
E	۲۰۰۰	۵
F	۲۵۰۰	۲
G	۳۰۰۰	۰

قیمت را با p مخفف price
و مقدار را با Q مخفف Quantity

تقاضا را با D مخفف Demand

نمایش می دهند.

۲- درآمد:

تصور کنید که قیمت بستنی تغییری نکرده، ولی درآمد شما دو برابر شده است. در این صورت مقدار خریدتان از بستنی چه تغییری می کند؟

کالا به صورت مستقیم با درآمد ارتباط دارد؛ افزایش در درآمد سبب افزایش در مقدار تقاضا می شود و کاهش در درآمد سبب کاهش در تقاضا می شود. (کالای عادی)

البته با افزایش در آمد، مصرف و تقاضای هر کالایی افزایش نمی یابد

بعضی کالاها هستند که، کالای پست نامیده می شود یعنی:

کالایی که با افزایش درآمد، تقاضا و مصرف آن کاهش می یابد. (درآمد و تقاضا رابطه ای عکس با هم دارند) مثال: خانواده ای را در نظر بگیرید که درآمد بسیار ناچیزی دارد. این خانواده مجبور است با درآمد کمی که دارد از برنج نامرغوب مصرف کند. اگر درآمد خانواده افزایش یابد یعنی دو برابر شود دیگر مجبور نیست برنج نامرغوب استفاده کند و به جای آن برنج باکیفیت تری می خرد. پس تقاضای او برای برنج نامرغوب، کاهش می یابد زیرا درآمدشان افزایش یافته پس برنج نامرغوب در این حالت کالایی پست محسوب می شود.

کالای معمولی:

با افزایش درآمد تقاضا برای کالای معمولی افزایش و منحنی تقاضا به سمت راست منتقل می شود

و با کاهش درآمد تقاضا برای کالای معمولی کاهش یافته و منحنی تقاضا به سمت چپ منتقل می شود.

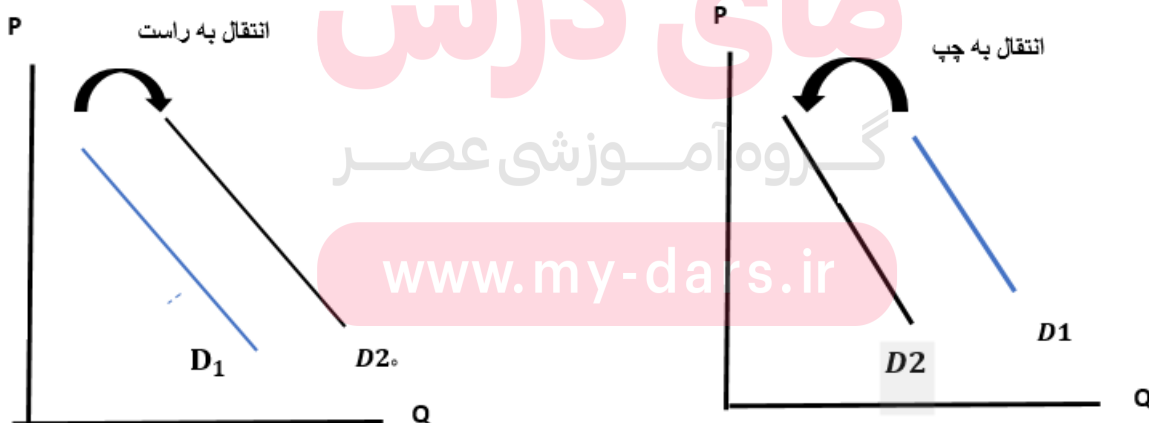
رابطه ی مستقیم بین درآمد و تقاضا در کالای معمولی وجود دارد

کالای پست:

با افزایش درآمد تقاضا برای کالای پست کاهش و منحنی تقاضا به سمت چپ منتقل می شود.

و با کاهش درآمد تقاضا برای کالای پست افزایش یافته و منحنی تقاضا به سمت راست منتقل می شود .

بین درآمد و تقاضا برای کالای پست رابطه ی عکس وجود دارد.

هنگامی که سایر عوامل موثر در تقاضا (سلیقه مصرف کنندگان، قیمت سایر کالاها، درآمد و ...) تغییر کند منحنی تقاضا جابجا می شود .

کالای مکمل:

کالاهای مکمل به کالاهایی گفته می شود که کامل کننده ی هم و همراه با هم مصرف می شوند مثل قند و چای، مسواک و خمیر دندان بنزین و خودرو پس با افزایش قیمت کالاهای مکمل، باعث کاهش میزان تقاضا برای کالای دیگر می شود و بالعکس

کالای جانشین:

کالاهایی هستند که با تغییرات قیمت می توانند جایگزین یکدیگر شوند. مثل گوشت سفید و گوشت قرمز اگر قیمت گوشت قرمز افزایش یابد تقاضا برای گوشت سفید زیاد می شود و منحنی تقاضا برای گوشت سفید به سمت راست منتقل می شود و برعکس

سلیقه:

سلیقه در طول زمان تغییر می کند. اگر تغییر سلیقه با افزایش مصرف یک کالا همراه باشد منحنی تقاضا به سمت راست و اگر تغییر سلیقه در جهت کاهش مصرف یک کالا باشد منحنی تقاضا به سمت چپ منتقل می شود. مثلا چیزهایی که مد میشوند حتی بدون تغییر قیمت، مقدار تقاضای آنها بیشتر می شود

انتظارات:

اگر مردم انتظار افزایش قیمت ها را در آینده داشته باشند، پس امروز تصمیم میگیرند و اقدام به تقاضا می کنند و یا درباره ی خرید آن تصمیم می گیرند (مثلا پیش بینی می کنند و انتظار دارند روغن یا برنج گران میشود پس الان شروع به خریدن میکنند) پس این انتظار برای افزایش قیمت ها، منحنی تقاضا را به سمت راست منتقل می کند و برعکس

قیمت به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف:

اگر سیاست گذاران یک کشور تصمیم بگیرند که مصرف یک کالای خاص - مثل سیگار - توسط مردم کمتر شود از دو راه می توانند این تقاضا را کاهش دهند:

- ۱- آگاه سازی مردم به زیان های کشیدن سیگار.
- ۲- با بالا بردن قیمت کالا از طریق وضع مالیات بر سیگار (وقتی مالیات برای خرید یک کالا افزایش میابد قیمت آن افزایش یافته پس مردم کم تر آن کالا را تقاضا و مصرف می کنند.

فروشنندگان یا عرضه کنندگان و فرایند تصمیم گیری آنها

سمت دیگر بازار ، فروشنندگان هستند که همان بنگاه های ارائه کننده کالا یا خدمات و نیز عوامل فروش آنها هستند و نقش عرضه کننده رادر بازار برعهده دارند.

بین قیمت یک کالا و مقدار عرضه آن، رابطه مستقیم وجود دارد؛ یعنی با افزایش قیمت، مقدار عرضه نیز افزایش می یابد (چرا که تولید کننده به دنبال سود بیشتر است) و برعکس.

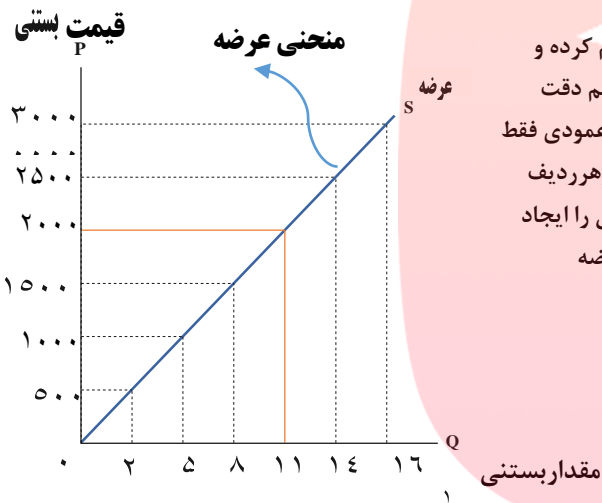
واکنش تولید کنندگان در برابر تغییرات قیمت :

۱- با افزایش قیمت یک کالا مقدار عرضه آن کالا افزایش می یابد. (چرا که در این حالت تولید کننده سود بیشتری را کسب میکند)

۲- با کاهش قیمت یک کالا مقدار عرضه آن کالا نیز کاهش می یابد.

به رابطه مستقیم بین قیمت و مقدار عرضه، «قانون عرضه» گفته می شود یعنی با افزایش قیمت مقدار عرضه بیشتر می شود و برعکس

ترسیم منحنی عرضه:

برای ترسیم این منحنی ابتدا یک دستگاه مختصات رسم کرده و اعداد جدول را از کوچک به بزرگ روی محورهای مینویسیم دقت شود محور افقی فقط اعداد مربوط به مقدار کالا و محور عمودی فقط اعداد مربوط به قیمت نوشته شود اگر مختصات اعداد در هر ردیف از جدول را بر روی دستگاه مختصات مشخص کنیم نقاطی را ایجاد میکند از اتصال نقاط ایجاد شده روی دستگاه منحنی عرضه بدست می آید که با S نشان می دهند

ردیف	قیمت بستنی	تقاضای بستنی
A	۰	۰
B	۵۰۰	۲
C	۱۰۰۰	۵
D	۱۵۰۰	۸
E	۲۰۰۰	۱۱
F	۲۵۰۰	۱۴
G	۳۰۰۰	۱۶

منحنی عرضه را با S نشان میدهند مخفف کلمه ی SUPPLY

در قیمت صفر کمترین قیمت، مقدار عرضه صفر میشود و هیچ کالایی تولید نمی شود (چون تولید کننده به دنبال سود است) و در قیمت ۱۰۰۰ مقدار عرضه کالا ۵ می شود در قیمت ۲۵۰۰ مقدار کالای تولیدی ۱۴ عدد میباشد و در بالاترین قیمت یعنی ۳۰۰۰ بیشترین تولید خود را تولید کننده دارد یعنی ۱۶ عدد

نکته: با افزایش قیمت عرضه بیشتر و با کاهش قیمت عرضه کاهش می یابد یعنی منحنی عرضه صعودی است

** هزینه های تولید (قیمت عوامل تولید)

رابطه بین هزینه های تولید کالا یا خدمات و عرضه بنگاه، یک رابطه عکس است

اگر هزینه های تولید افزایش یابد ← عرضه بنگاه کاهش می یابد.

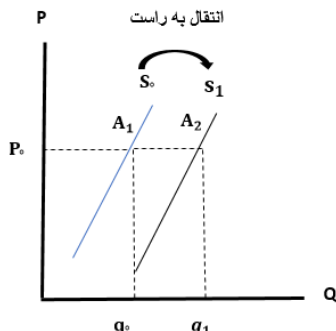
اگر هزینه های تولید کاهش یابد ← عرضه بنگاه افزایش می یابد

پس رابطه ی بین هزینه های تولید و عرضه ی تولید، رابطه ای معکوس است

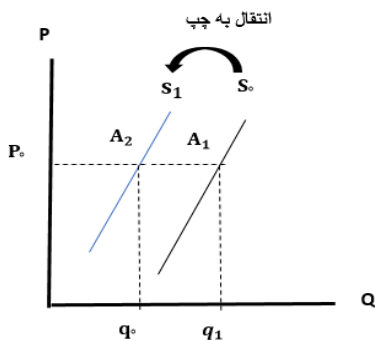
* اگر قیمت شیر که ماده اولیه و مهم تولید بستنی است گران شود تولید کننده بستنی کمتر تولید میکند زیرا هزینه تمام شده برای تولید بستنی بیشتر شده و برعکس اگر ماده اولیه بستنی ارزان شود دلیل کاهش هزینه ی تولید تولید کننده بیشتر تولید می کند

* اگر در تکنولوژی به کار گرفته شده در تولید، تغییراتی ایجاد شود (مثلا دستگاهی اختراع بشود که بتواند با تعداد کارگر کمتر و با سرعت بیشتر بستنی تولید کند) عرضه و تولید بنگاه بیشتر می شود. زیرا این تغییرات باعث کاهش هزینه های تولید می شود.

نکته - ابداعات و اختراعات باعث کاهش هزینه های تولید می شود، پس مقدار تولید و عرضه افزایش می یابد.

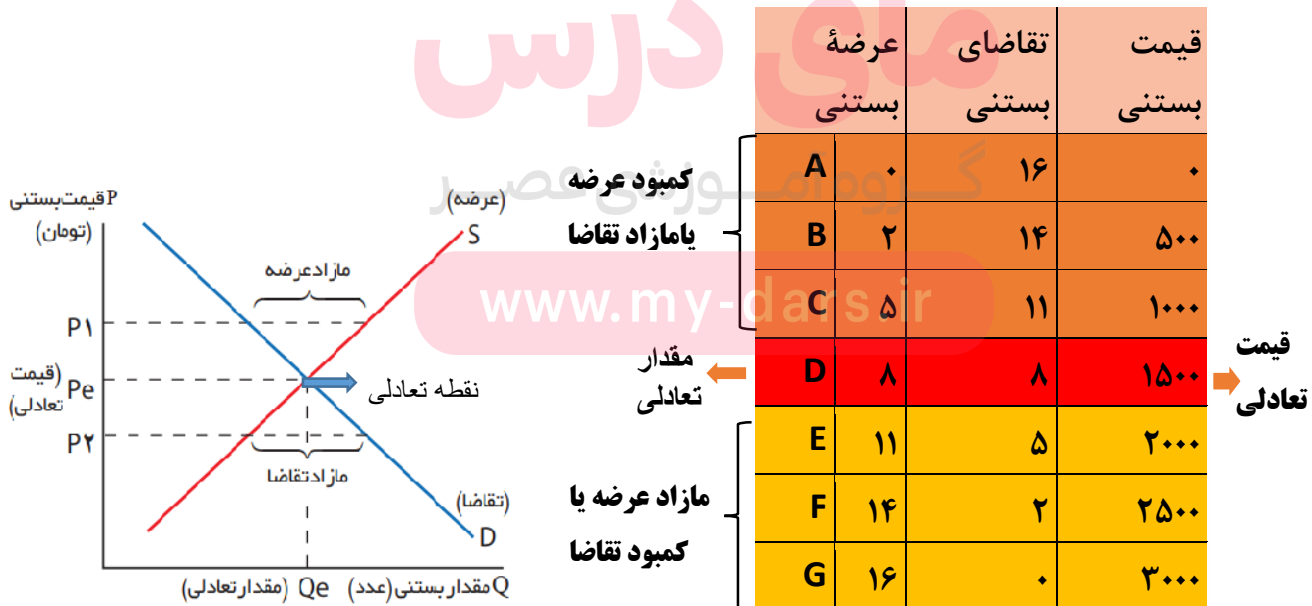

اگر هزینه های تولید کاهش یابد، منحنی عرضه کالا به سمت راست منتقل میشود (عرضه زیاد می شود)

اگر هزینه های تولید افزایش یابد، منحنی عرضه کالا به سمت چپ منتقل می شود

تعادل در بازار

تعادل:

رفتار عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان در بازار در مقابل هم صورت می گیرد و باید با هم هماهنگ باشد .

اگر مقدار کالایی که تولیدکنندگان تولید کرده اند برابر با مقدار کالایی باشد که مصرف کنندگان تقاضا می کنند. بازار در وضعیت تعادلی قرار دارد (ردیف D) یعنی هیچ یک از تقاضاکنندگان بدون کالا نمی مانند و هیچ یک از تولید کنندگان کالایی در انبار ندارند و همه فروش رفته است که در این حالت تولید کننده حداکثر سود را

کسب میکند

در بازار در دو حالت عدم تعادل اتفاق می افتد:

۲- افزایش قیمت از سطح قیمت تعادلی

۱- کاهش قیمت از سطح قیمت تعادلی

۱- عدم تعادل در بازار به دلیل کاهش قیمت:

در بعضی مواقع این حالت تعادلی در بازار بهم میخورد مثلا قیمت از سطح تعادلی کمتر شده پس به علت پایین آمدن قیمت کالا، (طبق قوانین عرضه و تقاضا) تقاضا برای کالا زیاد می شود و عرضه ی کالا کم شده پس همه مصرف کنندگان به دلیل کمبود کالا موفق به خرید نمی شوند یعنی در واقع با کاهش قیمت مازاد تقاضا و کمبود عرضه را در بازار داریم (ردیف های A، B، C)

در قیمت پایین تر از قیمت تعادلی با کمبود عرضه یا مازاد تقاضا عدم تعادل اتفاق می افتد. پس

برای رسیدن بازار به تعادل در شرایط کمبود عرضه یا مازاد تقاضا باید افزایش قیمت کالا صورت بگیرد:

چون به همه کالا نرسیده پس تقاضا کنندگان برای بدست آوردن کالا با یکدیگر رقابت کرده و در نتیجه کالا را با قیمت بالاتر تقاضا می کنند (پس افزایش قیمت صورت میگیرد)

با افزایش قیمت کالا، از یک سو تقاضا برای خرید کالا کم شده و از طرفی عرضه کنندگان با افزایش قیمت تولید خود را بیشتر کرده تا جایی که فاصله بین عرضه و تقاضا کم شود و بازار دوباره به تعادل برسد.

۲- عدم تعادل در بازار به دلیل افزایش قیمت:

زمانی که افزایش قیمت صورت بگیرد تولید کنندگان اقدام به تولید کالای بیشتر میکنند از طرفی تقاضا کنندگان به دلیل این افزایش قیمت کالای کمتری در خواست و تقاضا می کنند پس تقاضا > عرضه

در نتیجه تولید کنندگان موفق به فروش مقدار اضافی کالاهای تولیدی خود نخواهند شد؛ پس میتوان گفت در بازار مازاد عرضه وجود دارد و همچنین چون تقاضا برای خرید کالای تولیدی کم شده پس با کمبود تقاضا در بازار هم رو

به رو هستیم. در قیمت بالای قیمت تعادلی کمبود تقاضا یا مازاد عرضه است (تقاطع E، F، G) پس

برای رسیدن به تعادل در شرایط مازاد عرضه یا کمبود تقاضا باید کاهش قیمت کالا بصورت بگیرد:

(طبق قانون عرضه و تقاضا) با کاهش قیمت کالا توسط تولید کنندگان، از یک سو مصرف کنندگان به تقاضای

بیشتر برای خرید کالا ترغیب شده و تولید کنندگان می توانند مقدار اضافی تولید خود را به فروش برسانند و از طرفی با کاهش قیمت تولید کننده به دلیل سود کم تولید خود را کاهش داده این کاهش قیمت تا جایی ادامه می

یابد که فاصله بین عرضه و تقاضا از بین برود و دوباره بازار به سطح تعادل برسد

بیشتر بدانیم:

انواع بازارها:

بازار رقابتی:

* در این بازار، تعداد فروشندگان و خریداران به قدری زیاد است که حضور و رفتار هر یک از عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان به نسبت کل بازار بسیار کوچک است

* هیچ یک از طرفین به تنهایی در شکل گیری قیمت تأثیرگذار و به عبارت دیگر «قیمت گذار» نیستند. مانند بازار محصولات چوب ماکارونی و رب گوجه، انواع شوینده ها و... که معمولاً بازار رقابتی است.

بازار انحصاری:

گاه به دلایل طبیعی، اقتصادی، قانونی یا حتی غیرقانونی، تعداد فروشندگان یا خریداران به یک یا چند نفر محدود می شود. این وضعیت را «انحصار» می گوئیم. (انحصار یا در خرید است یا در فروش)

مثلاً شرکت توانیر در کشور ما، به دلیل طبیعی و شرکت های خودرویی به دلایل قانونی، انحصارگر در فروش کالای خود به شمار می روند (فروشنده یا تولید کننده منحصر به فرد است)

شرکت پخش و پالایش فراورده های نفتی از یک سو تنها خریدار (انحصارگر در خرید) و از سویی دیگر تنها فروشنده ی محصولات خود هستند (انحصارگر در فروش)

انحصارگر، قیمت گذار است و خریداران در بازار انحصاری قیمت پذیرند.

انحصارگر غیرقانونی معمولاً با افزایش قیمت خود به مشتریان و رفاه جامعه ضرر می زند؛ بنابراین دولت باید مانع شکل گیری آن و تبانی برخی از تولیدکنندگان شود.

اما انحصار طبیعی و قانونی مشروط به مواظبت و مقررات گذاری صحیح می تواند برای مصرف کننده سودمند باشد.

برخی دیگر از انواع بازارها را هم می توان در قالب حراجی ها دید که به دو صورت مزایده و مناقصه مشاهده می شود.

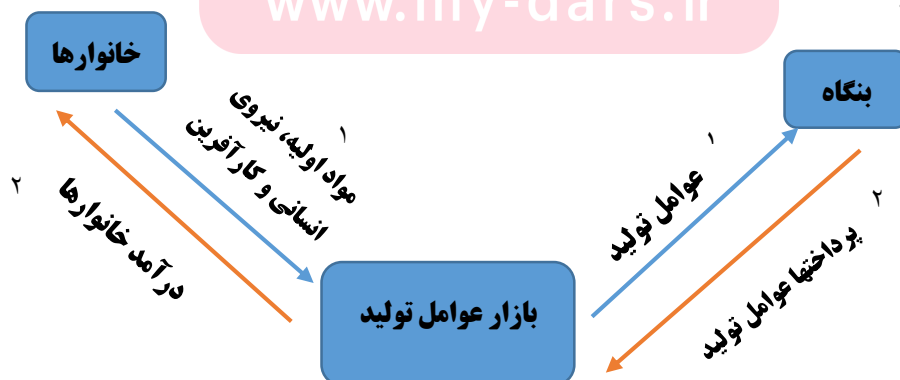
۱- فروشندگان آثار هنری در نمایشگاه ها و حراجی ها، مزایده برگزار میکنند

۲- خریداران عمده کالا و خدمات (خرید دولتی) مناقصه برگزار می کنند.

فعالیت های گروهی ۴۹ صفحه:

درباره بازار منابع تولید (جریانان نیمه پایینی نمودار) در گروه خود بررسی کنید. چه چیزهایی مورد نیاز هر کدام از طرفین است و در کدام بخش بازار در حال مبادله است؟ سپس نتایج خود را در کنار پیکان ها یادداشت کنید و

جدول زیر را کامل کنید.

مسیر شماره (۱)

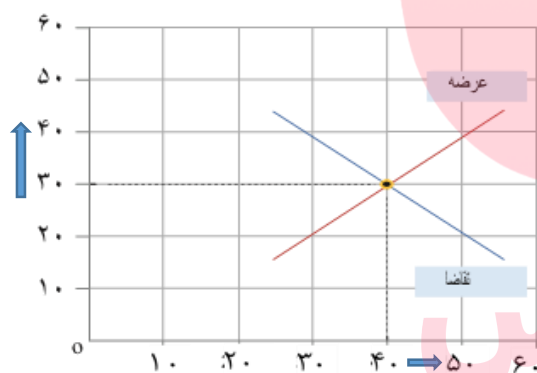
(جهت فلش آبی رنگ که از سمت خانوار به طرف بنگاه است) یعنی بنگاهها، عوامل تولید مثل زمین سرمایه، نیروی کار را از خانوارها می گیرند

مسیر شماره (۲) (فلش قرمز)

برای بکارگیری عوامل تولید، بنگاهها به خانوارها پول پرداخت می کنند یعنی به خانوارها برای بکار گیری (منابع طبیعی) اجاره یا قیمت آن را میپردازد و برای بکارگیری سرمایه بهره یا سود آن را به خانواده ها پرداخت کرده و یا برای بکارگیری نیروی انسانی مزد یا حقوق پرداخت می کنند. (از یک طرف درآمد برای خانوارها محسوب میشود به دلیل گرفتن پول و از طرفی هزینه ای برای بنگاههاست بدلیل پرداخت پول به خانواده)

ردیف	عنوان	علت
۱	دستمزد	دریافتی خانواده بابت فروش نیروی کار
۲	اجاره	دریافتی خانوارها بابت اجاره یا خرید محل کسب و کار
۳	سود	دریافتی خانوار بابت سرمایه گذاری در بنگاهها

قیمت (به هزار تومان)

برای تفکر و تمرین، صفحه ۵۵:

یکی از محصولات آنی که در کارگاه آقای محمدی (شرکت ایران سبز) تولید می شود، کودهای زیستی برای گیاهان آپارتمانی است. قیمت و مقدار تعادلی این محصول در نمودار زیر نشان داده شده است.

اخیراً هزینه های تولید افزایش یافته و مسئولان کارگاه مجبور شده اند، قیمت محصول را ۴۰۰۰۰ تومان تعیین کنند. در قیمت ۴۰۰۰۰

تومان تحلیل کنید که چه شرایطی پیش می آید و کارخانه ممکن است با چه مشکلاتی مواجه شود؟ همچنین بیان کنید که چه اتفاقی باید برای بازار بیفتد تا قیمت و مقدار مجدداً به وضعیت تعادلی بازگردد؟

در قیمت تعادلی ۳۰،۰۰۰ مقدار عرضه و تقاضا برای کود زیستی با هم برابر است یعنی ۴۰،۰۰۰ کیلو نه کمبود و نه مازاد کود وجود دارد

اما با افزایش قیمت کود (از ۳۰ هزار به ۴۰ هزار) مقدار عرضه افزایش یعنی ۴۰ ← ۵۰ کیلو گرم و مقدار تقاضا کاهش یعنی ۴۰ ← ۳۰ کیلو گرم

یعنی تولید کود زیستی ۲۰ کیلو مازاد بر تقاضا می باشد چرا که از ۵۰ کیلو تولید فقط برای ۳۰ کیلو آن مشتری وجود دارد (۵۰-۳۰=۲۰)

حال باید آقای محمدی این ۲۰ کیلو کود اضافی را در هر صورت بفروشد چرا که هزینه های نگهداری هم اضافه شده و سود کمتری برایش می ماند پس برای فروش این مقدار باید قیمت کود را کاهش دهد تا مصرف کنندگان بتوانند بخرند و از طرفی با کاهش قیمت، عرضه و تولید کم می شود و تاجایی این روند ادامه می یابد که دوباره بازار به تعادل برسد.

تحلیل کنید

خریداران و فروشندگان در بازار چگونه با یکدیگر تعامل می کنند؟

خریداران که خانوارها هستند کالا و خدمات مورد نیاز خود را از بنگاههای تولیدی خریداری می کنند و بنگاهها منابع مورد نیاز خود برای تولید را از خانوارها اجاره یا خریداری میکنند و با یکدیگر این گونه تعامل می کنند.

قیمت تعادلی چیست و اگر عرضه یا تقاضا بیش از قیمت تعادلی باشد چه روی می دهد؟

سطحی از قیمت که مقدار عرضه و تقاضا با هم برابر هستند و مازاد یا کمبود عرضه یا تقاضا نداشته باشیم اگر عرضه بیشتر از قیمت تعادلی باشد با مازاد روبه رو میشود و تقاضا به دلیل این افزایش قیمت با کمبود مواجه می شود.

بازار چیست و چگونه مقدار و قیمت تعادلی در آن مشخص می شود؟

به مجموعه ی خریداران و فروشندگان چیزی در هر جای ممکن اطلاق می شود. مبادلات در بازار ممکن است حضوری و یامجازی باشد رفتار اقتصادی عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان در بازار در مقابل هم صورت می گیرد و با هم هماهنگ هستند، که عامل هماهنگی، قیمت کالا می باشد.

هر سطحی از قیمت که مقدار عرضه شده از یک کالا با مقدار تقاضا شده از همان کالا با یکدیگر برابر باشند، قیمت تعادلی گفته میشود و به مقادیر برابر در عرضه و تقاضا مقدار تعادلی گفته می شود. (که تنها در قیمت تعادلی این حالت وجود دارد)

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

محتوای نوشتاری کتاب
اقتصاد

سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰

فصل دوم

درس ششم

نقش دولت در اقتصاد چیست؟

نام طراح: مظفری

اهداف یادگیری:

۱- پی بردن به نقش دولت و وظایف آن به عنوان یکی دیگر از بازیگران در عرصه ی اقتصاد ۲- آشنایی با ابزارها و منابع تأمین درآمد دولت ۳ اهداف اصلی گرفتن مالیات چیست ۴ - آشنایی با انواع مالیات و مقایسه ی آنها ۵- شناخت جایگاه دولت در جریان چرخشی درآمد

انتظارات پس از مطالعه:

و در پایان این درس:

□ نقش دولت را در بازار را می داند.

□ راههای کسب درآمد دولت را شناخته و توضیح می دهد.

نکات مهم درس :

*وظایف دولت در اقتصاد ۱- بهبود عملکرد بازار ۲- ارائه کالاهای عمومی

* ابزارها و منابع تأمین درآمد دولت که مهمترین آن مالیات است.

* مالیات مستقیم و انواع آن ← مالیات بر درآمد ۲- مالیات بر دارایی

* مالیات غیرمستقیم و انواع آن ← ۱- عوارض گمرکی و خدماتی ۲- مالیات بر مصرف

۳- مالیات بر ارزش افزوده.

خلاصه درس:

علاوه بر تقاضا کنندگان و عرضه کنندگان یک بازیگر دیگر هم در عرصه اقتصاد وجود دارد و آن دولت است. بازی اقتصاد نیازمند یک داور است که به آن **دولت** می گویند .

دولت با عملکرد درست خود می تواند تخصیص های بهینه ای برای اقتصاد به وجود آورد.

افراد برای شروع فعالیت اقتصادی باید ابتدا مجوزهای لازم را برای فعالیت اقتصادی خود از **دولت** بگیرند . گرفتن مجوز از دولت بدان معنی است که افراد به دولت اجازه می دهند که بر کار آنها نظارت کند .

چرا دولت باید در فعالیت اقتصادی ما نظارت کند؟ چرا باید اجازه دهیم که دولت بر کسب و کار ما نظارت کند؟

□ فرض کنید شما در کسب و کار دارو فعالیت می کنید و کار خود را با کیفیت و تعهد کاری لازم انجام می دهید اگر رقیب شما محصولات بی کیفیت و با قیمت ارزان تر عرضه کند شما متضرر می شوید و باید عرصه را ترک کنید و در نتیجه سلامت مصرف کنندگان به خطر می افتد حالت دولت با حضور و با نظارت خودمی تواند جلوی ضررهای مالی و جسمانی به مردم را بگیرد و عرصه را برای فعالیت سالم مهیا کند و هم چنین اگر کسی برای حمل و نقل، جاده سازی و.... زیرساخت ها پیش قدم نشود دولت باید این کار را انجام دهد .

پس میتوان گفت دولت دو وظیفه مهم در اقتصاد دارد:

۱- بهبود عملکرد بازار ۲- ارائه کالاهای عمومی

۱-بهبود عملکرد بازار

مجموعه گسترده ای از قوانین و مقرراتی که توسط دولت وضع و اجرا می شود باعث :

الف) تسهیل و تشویق مبادلاتی است که به نفع خریداران و فروشندگان است .

ب) جلوگیری میکند از بروز شرایطی که به مبادلات خریداران و فروشندگان آسیب می زند .

حمایت از حقوق مالکیت و اجرای قراردادها توسط دولت سبب می شود:

*** که افراد حقوق یکدیگر را پایمال نکنند در این حالت دولت مانند یک داور عمل

می کند و با تعریف و اجرای حقوق مالکیت ، امنیت خرید و فروش و مبادلات را تامین می کند یعنی دولت

اجازه نمی دهد تا زمانی که فروشنده اثبات نکند که مالک واقعی چیزی است آن را بفروشد. (مثلا در یک معامله

شما ملکی را میخرید ولی بعد از مدتی معلوم میشود که این ملک توسط چند نفر دیگر هم خریده شده است و دچار

مشکل می شوید در نتیجه برای بروز این چنین مشکلاتی باید دولت نظارت کافی داشته باشد)

وضع قوانین و مقررات توسط دولت

*** همچنین دولت علاوه بر حمایت از حقوق مالکیت و اجرای قراردادها با وضع قوانین و مقرراتی سعی می کند تا اطلاعات و آگاهی های لازم که در اختیار افراد قرار می گیرد را ضمانت کند تا بتوانند با امنیت بیشتری مبادله کنند.

مثلا مالکان کسب و کار باید با فعالیتهایی مانند:

۱- انجام آزمایشات لازم و اخذ گواهی معتبر برای عرضه محصولات به بازار (شرکتهای غذایی و دارویی

۲- دارا بودن صلاحیت های لازم شغلی برای ورود افراد به مشاغل مختلف

۳- تایید کیفیت یا عدم کیفیت محصولات (که از وظایف سازمان استاندارد است)

موجب امنیت و آسودگی خاطر مصرف کننده و عملکرد بهتر بازار شوند

۲- ارائه کالاهای عمومی

کالاهایی که متعلق به شخص خاصی نیست و تعداد افراد زیادی می توانند همزمان از آنها استفاده کنند، کالاهای عمومی گفته می شود، مثل پارک، بوستان، چراغ راهنمایی، چراغ برق و... ارائه این کالاها توسط دولت صورت می گیرد

این کالاها بسیار با ارزش هستند اما هیچ کس نمی تواند این امکانات را فقط برای خودش داشته باشد. و جلوی استفاده ی افراد از این خدمات و کالاها را بگیرد.

ابزارها و منابع تامین مالی دولت:

دولتها برای ارائه خدمات عمومی و تهیه کالاهای ضروری نیاز به منابع درآمدی دارند که شامل

۱- مالیاتها (مهمترین منبع درآمدی دولت است)

۲- سایر درآمدهای دولت فروش دارایی های ملی مثل نفت و استقراض از مردم

www.my-dars.ir

مالیاتها : دولت برای تامین سطحی از کالاها و خدمات عمومی برای همگان از مردم مالیات می گیرد.

هدف دولت از مالیات گرفتن :

۱- افزایش درآمد برای تأمین مالی اهداف و پشتیبانی از فعالیتهای دولت مانند امنیت، دفاع، آموزش

۲- کاهش فعالیت های نامناسب و تشویق فعالیت های مطلوب

*** (کاهش فعالیتهای نامناسب مثل افزایش مالیات بر تنباکو و سوخت یا مالیات بر استفاده از چوبک های غذا خوری

جهت کاهش قطع درختان، مالیات بر پلاستیک های تجزیه ناپذیر که باعث آلودگی محیط زیست شده)
 * تشویق فعالیت های مناسب مثل کاهش مالیات: برای افزایش مصرف شیر یا تولید محصولاتی که با محیط زیست سازگارند .

انواع مالیات:

۲- مالیات غیر مستقیم

۱- مالیات مستقیم

مالیات مستقیم: مبلغی به عنوان مالیات از اشخاص معینی و مشخصی دریافت می شود، که به دو دسته تقسیم شده انواع مالیات مستقیم:

۱- مالیات بر دارایی

۲- مالیات بر درآمد

اساس پرداخت مالیات

مبنای پرداخت مالیات

ثروت مؤدی یا پرداخت کننده مالیات است.

درآمد افراد و شرکت هاست (نه ثروت)

مهمترین نوع مالیات بردارایی مالیات برارث

مهمترین نوع این مالیات

مالیات بر درآمد اشخاص

وقتی شخصی فوت می کند

گروه آم و آموزش از هر کدام از انواع درآمدها به طور جداگانه مالیات دریافت می شود

مثلاً شخصی ممکن است هم مغازه دار باشد و درآمد ماهیانه داشته باشد و هم ممکن است خانه ای داشته باشد که آن را اجاره می دهد

واز این طریق درآمد کسب می کند پس باید دوبار مالیات بدهد.

دولت هنگام انتقال به وراثت مالیات برداشت می کند.

اقسام مالیات بر درآمد

بیشتر بدانیم

نوع مالیات	تعریف	مقدار مالیات
مالیات بر درآمد کشاورزی و دامپروری	هرگونه درآمد ناشی از فعالیت های کشاورزی و زراعت و دامپروری، دامداری، پرورش ماهی، پرورش زنبور عسل، صیادی، ماهیگیری و مواردی از این دست	معاف از مالیات
مالیات بر درآمد حقوق	درآمد ناشی از حقوق و دستمزد	تا سطحی از درآمد (تعیین شده در بودجه سالیانه) معاف از مالیات و مازاد بر این مبلغ و تا هفت برابر آن، ده درصد مالیات کسر میشود. نسبت به مازاد این مبلغ هم 20 درصد کسر می شود
مالیات بر درآمد مشاغل	درآمد شخص حقیقی از اشتغال به مشاغل تجاری، خدماتی و پزشکی به صورت کل فروش کالا و خدمات پس از کسر هزینه ها	مبنای مالیات اظهارنامه ای است که باید پر کنند و تا قبل از تیرماه سال بعد به اداره امور مالیاتی محل کار خود تسلیم نمایند
مالیات بر درآمد اتفاقی	درآمدهایی مانند جایزه و معاملات بلاعوض (مثل بخشش و هبه زمینی به دیگری) که معمولاً مستمر و تکرارشونده نیستند و به صورت اتفاقی حاصل میگردند	میزان مالیات و نحوه پرداخت آن، بسته به نوع درآمد حاصله، می تواند متفاوت باشد
مالیات بر درآمد املاک	درآمد ناشی از اجاره املاک و علاوه بر اجاره، نقل و انتقال املاک هم مشمول مالیات است	پس از کسر 25 درصد از مبلغ کل اجاره به عنوان هزینه ها و استهلاکات مشمول پرداخت مالیات خواهند شد
مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی	از جمع درآمد شرکت های تجاری	

انواع مالیات های غیر مستقیم

مهم ترین انواع مالیات های غیر مستقیم که در کشور ما اجرا و اعمال می شوند، عبارتند از:

- ۱- حقوق و عوارض گمرکی و خدماتی ۲- مالیات بر مصرف ۳- مالیات بر ارزش افزوده.

مالیات غیرمستقیم: به عنوان بخشی از قیمت کالا از مشتری گرفته می شود، یعنی همراه با قیمت کالا پرداخت می شود و فرد پرداخت کننده هم کسی است که آن را مصرف میکند و مشخص نیست. برای مثال رب گوجه را همه ی اقشار مردم هم کارگر و هم پزشک مصرف می کنند و همراه با قیمت آن مالیات را هم می پردازند پس مصرف کننده می تواند در هر سطحی از درآمد باشد.

۱- حقوق و عوارض گمرکی و خدماتی

❖ مالیات هر کشور بر صادرات و واردات است که «تعرفه های گمرکی» نیز شناخته میشود
❖ این نوع از مالیات ها، تابع سیاست های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورها هستند
❖ معمولاً برای حمایت از صنایع داخلی وضع می شوند.

(مثلاً برای اینکه صنعت خودرو در کشور فرصت رشد داشته باشد روی واردات خودروهای خارجی تعرفه یا مالیات وضع می کنند در این حالت ورود خودروهای خارجی به داخل کشور کمتر است و صنعت خودروی کشور رقیبی ندارد و فرصت این را دارد تا پیشرفت کند.

❖ این دسته از مالیاتها ممکن است براساس قیمت و ارزش کالاها یا براساس ویژگیها و مشخصات آنها (مانند حجم، وزن و ...) تعیین و دریافت شود.

عوارض خدماتی:

❖ انواع عوارض درج شده در قبض های شهرداری مالیات تلقی میشود. شهرداری در مقابل خدماتی که ارائه میکند، وجوهی مانند عوارض خودرو یا عوارض نوسازی و دفع پسماند عوارض اتوبانها و... دریافت میکند

۲- مالیات بر مصرف

* مالیات بر مصرف مالیاتی است که مصرف کنندگان کالاهای خاص در زمان خرید آن کالا (به همراه قیمت کالا) پرداخت می کنند.

* به این ترتیب هر کس که میزان بیشتری از آن کالا مصرف کند، در نهایت مالیات بیشتری نیز پرداخت می کند.

* این مالیات نهایتاً به وسیلهی مصرف کنندهی نهایی پرداخت می شود، اما وظیفهی قانونی پرداخت آن به دولت به عهدهی تولیدکنندگان و فروشندگان است.

* مالیات بر مصرف، انواع بسیار زیادی دارد که بارزترین نمونه آن در ایران، مالیات بر مشروبات غیرالکلی ماشینی (نوشابه های گازدار) و مالیات بر دخانیات است

۳- مالیات بر ارزش افزوده:

✓ مالیاتی که از تفاوت ارزش بین کالا و خدمات عرضه شده با ارزش کالا و خدمات خریداری شده در دوره ای مشخص گرفته می شود

✓ مالیات بر ارزش افزوده چند مرحله ای است و در مراحل مختلف (تولید، واردات و توزیع) از هر فعال اقتصادی به فعال اقتصادی دیگر انتقال پیدا می کند، اما در نهایت هزینه ی آن از مصرف کننده ی نهایی دریافت می شود.

✓ مالیاتی است که وقتی ارزشی به کالای خرید شده اضافه شده و به فروش می رسد دریافت می شود مثلاً نجاری چوب میخرد و میز می سازد پس یعنی به آن چوب ارزش داده است.

مزایای مالیات بر ارزش افزوده

❖ شفافیت مالیاتی بیشتر می شود

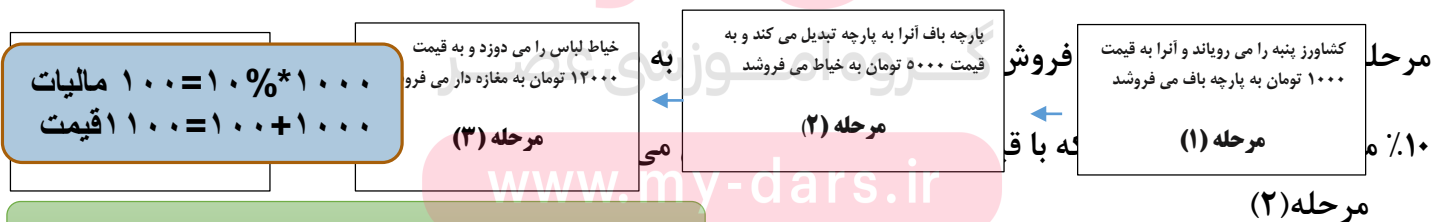
❖ انگیزه فرار مالیاتی کمتر می شود

❖ از مالیات گیری مضاعف پرهیز می شود (زیرا مالیات پرداخت شده تولیدکنندگان قبلی از مالیات بر فروش بعدی کسر می شود).

نکته: کالاها و خدمات واسطه ای از پرداخت مالیات معاف می شوند

مالیات بر ارزش افزوده چگونه کار می کند ؟

در کشورهایی که سازوکار مالیات بر ارزش افزوده برقرار است، کسب و کارها، منبع مالیات را از فروش خودشان جمع آوری کرده و آن را از طریق خرید از دیگر کسب و کارها، پرداخت می کنند. در این شکل نشان داده شده (بر تولید و فروش لباس، VAT) است که چگونه ۱۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده بر تولید لباس عمل کرده

پارچه باف پنبه را تبدیل به پارچه می کند با قیمت ۵۰۰۰ تومان

۱۰٪ مالیات را حساب کرده که می شود ۵۰۰ تومان آنرا بر قیمت فروش خود اضافه می کند پس کالا را با قیمت ۵۵۰۰ تومان می فروشد. (اما به جای ۵۰۰ تومان ۴۰۰ تومان مالیات می دهد، زیرا صد تومان را کشاورز پرداخت کرده است.

پس: ۵۰۰ - ۱۰۰ = ۴۰۰

مرحله (۳)

$$۱۲۰۰۰ = ۱۰\% * ۱۲۰۰۰$$

خیاط پارچه را به لباس تبدیل می کند و با قیمت ۱۲۰۰۰ تومان

۱۰٪ مالیات را حساب کرده که می شود ۱۲۰۰ تومان آنرا بر قیمت فروش خود اضافه می کند پس کالا را با قیمت

۱۳۲۰۰ تومان می فروشد. (اما به جای ۱۲۰۰ تومان مالیات ۷۰۰ تومان مالیات می دهد، زیرا صد تومان را

کشاورز پرداخت کرده است. ۴۰۰ تومان را پارچه باف پرداخته که بعد از کسر می شود: $۱۲۰۰۰ - ۴۰۰ - ۱۰۰ = ۷۰۰$

مرحله (۴)

$$۲۲۰۰۰ = ۲۰۰۰ + ۲۰۰۰۰ \quad ۲۰۰۰ = ۱۰\% * ۲۰۰۰۰$$

مغازه دار لباس را از خیاط تحویل می گیرد با قیمت ۲۰۰۰۰

۱۰٪ مالیات را حساب کرده که می شود ۲۰۰۰ تومان آنرا بر قیمت فروش خود اضافه می کند پس کالا را با قیمت

۲۲۰۰۰ تومان می فروشد. (اما به جای ۲۰۰۰ تومان مالیات ۸۰۰ تومان مالیات می دهد، زیرا صد تومان را

کشاورز پرداخت کرده است. ۴۰۰ تومان را پارچه باف پرداخته و ۷۰۰ تومان را خیاط پرداخته که بعد از کسر می شود:

$$۲۰۰۰ - (۱۰۰ + ۴۰۰ + ۷۰۰) = ۸۰۰$$

سایر درآمدهای دولت:

علاوه بر مالیات دولت ممکن است از فروش دارایی هایی مثل نفت درآمد

کسب کند.

بخش زیادی از درآمدهای دولت از محل فروش داراییهای تجدیدناپذیری

مانند نفت و گاز تأمین شده است

۱- که درآمدی پایدار نیست

۲- درآمد آنها با قیمت نفت در حال نوسان است

۳- همچنین این منابع قابل تحریم هستند

برآورد منبع درآمدهای عمده دولت ایران در سال ۱۳۹۷

بحسب درصد
مالیات
خدمات دولتی
نفت و گاز
دارایی های مالی

مای درس

گروه آموزشی عصر

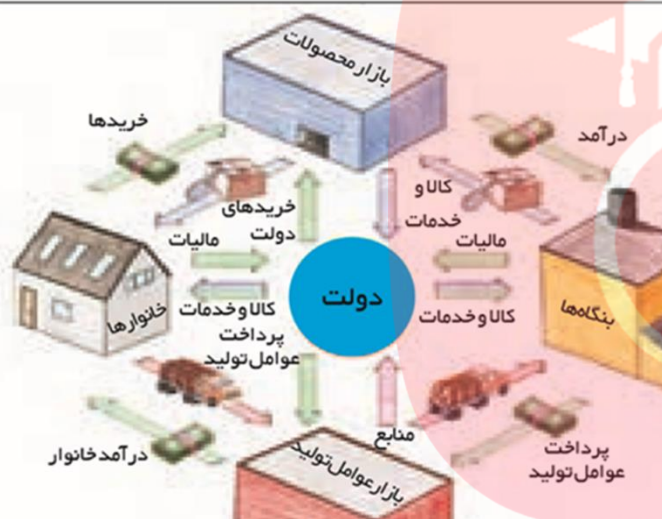

www.my-dars.ir

❖ فروش این دارایی ها نه تنها به ما بلکه به نسل های بعدی هم مربوط می شود زیرا: دارایی مثل نفت یا گاز تجدید پذیر نیستند

بنابراین باید در راه مناسبی از آنها استفاده کرد و **تنها صرف هزینه های جاری** کشور نشود همچنین دولت بخشی از درآمد سالیانه خود را از طریق **ایجاد بدهی** تامین می کند یعنی از **مردم قرض می گیرد** یا آنها را در طرح های عمرانی و سرمایه گذاری های دولت شریک می کند

جایگاه دولت در جریان چرخشی درآمد

علاوه بر دو بازیگر اصلی اقتصاد، **خانوارها و شرکت ها**، **دولت** هانیز نقش و جایگاه مهمی در جریان چرخشی درآمد دارند.

بنابراین می توان گفت نمودار جریان چرخشی تعاملات بین خانوارها و شرکت ها که در درس پنجم بررسی کردیم کامل نیست چرا که دولت را نادیده گرفته بود. **دولت** ها برای

تولید کالا و خدمات عمومی نیاز به منبع درآمدی دارند که این درآمدها را از طریق **مالیاتی** که از خانوارهای گیرنده تأمین می کنند (مالیات بر درآمد - مالیات بر دارایی - مالیات بر مصرف (و بنگاه ها) مالیات بر ارزش افزوده کالاها - مالیات بر درآمد شرکت ها)

در مقابل کالا و خدمات تولیدی خود را به خانوارها و بنگاه ها عرضه میکنند. دولت برای تولید کالا و خدمات نیاز به عوامل تولید دارد که این عوامل تولید را از بازار عوامل تولید تأمین می کند و در مقابل به بازار عوامل تولید پرداختی

دارد که بخشی از درآمد خانوار را تشکیل می دهد www.my-dars.ir همچنین دولت در جریان تولیدات خود نیاز به یک سری کالا و خدمات دارد که از بازار محصولات تولید تأمین می کند و در مقابل به بازار محصولات پرداختی دارد که این پرداختی بخشی از درآمد بنگاه را تشکیل می دهد.

دولت برای انجام نقش های مختلفی که بر عهده دارد، خریداری مهم در بازارهای عوامل تولید و نیز بازار کالا و خدمات است و البته با دریافت مالیات از شرکت ها و خانواده ها و پرداخت یارانه به آنها نقشی مهم در اقتصاد ایفا

می کند.

هزینه های دولت:

۱- پرداخت یارانه به خانوارها

۲- بکارگیری عوامل تولید

۳- خرید کالا و خدمات

دولت با مالیاتی که از خانوارها و شرکتها دریافت می کند درآمد کسب میکنند

با دریافت مالیات از شرکت ها و خانواده ها و پرداخت یارانه به آنها نقشی مهم در اقتصاد ایفا می کند.

فعالیت فردی در کلاس صفحه ۶۰

اگر کشوری ارتش نداشته باشد و برای خود تجهیزات دفاعی تدارک نیبند، چه اتفاقی برایش می افتد؟ آیا دیگر کشورها نیز به صلح و رعایت حقوق او پایبند خواهند ماند؟ هزینه های تأمین نیروهای نظامی و تجهیزات و امکانات مورد نیاز آنها را چگونه باید تأمین کرد؟

نمی تواند در عرصه های بین المللی و داخلی مرزهای کشور از حقوق افراد جامعه خود و مظلومان دنیا دفاع کند خیر همیشه کشورهایی هستند که با زیاده خواهی به حقوق کشورهای ضعیف تر تعرض می کنند مخصوصا اگر کشوری دچار ضعف دفاعی باشد زمینه ی استعمار و تسلط بر آن بیشتر می شود. دولت می تواند از طریق گرفتن مالیات ها امنیت عمومی و دفاعی را با تهیه تهیه تجهیزات و امکانات تأمین کند

گروه آموزشی عصر

برای تفکر و تمرین صفحه ۶۶

۱- هر یک از موارد زیر را تحلیل کنید و مشخص کنید که آیا این تغییر می تواند یک فعالیت اقتصادی را که مشمول مالیات می شود، تشویق یا دلسرد کند؟ پاسخ را توضیح دهید.

❖ دولت مالیات ۱۰۰۰ تومانی بر بطری ها و قوطی های پلاستیکی وضع می کند.

موجب کاهش مصرف مردم از بطری ها و قوطی های پلاستیکی می گردد و این امر می تواند از تخریب و آسیب به محیط زیست جلوگیری کند. و تشویق مردم به مصرف کالاهای تجزیه پذیر

❖ دولت مبلغ کمک های خیریه را که می تواند هنگام محاسبه مالیات بر درآمد از درآمد کسر شود افزایش می دهد.

باعث تشویق افراد خیر برای کمک به خیریه ها خواهد شد.

❖ دولت مالیات حقوق و دستمزد کارفرمایان را کاهش می دهد.

باعث تشویق کارفرمایان به تولید بیشتر می گردد و حتی گروه جدیدی از کارآفرینان تشویق به فعالیت جدید می شود و در نتیجه باعث میشود زمینه اشتغال بیشتری را فراهم کند.

❖ دولت بر غذاهایی که حاوی سطوح بالای چربی و سطوح بالایی از سدیم هستند، مالیات اعمال می کند.

تشویق افراد جامعه به مصرف غذاهای مفید و بی خطر شده و پرهیز از غذاهای مضر که سلامت جامعه را به خطر می اندازد

❖ دولت قوانین را تغییر می دهد تا شرکت ها مالیات بیشتری بپردازند.

باعث دلسردی کارفرمایان و تولیدکنندگان می شود. و گاهی باعث ورشکستگی شرکت های ضعیف پس بیکاری در جامعه افزایش یافته و دولت را در کنار خود و حامی خود حس نمی کند

❖ دولت مالیات بر فروش خودروهای جدید را حذف می کند.

. تشویق تولیدکنندگان جدید به تولید بیشتر و با کیفیت تر با کاهش مالیات در چنین حالتی درآمد کارخانه ها افزایش یابد و زمینه را برای رونق تولید این خودروها فراهم می آورد که موجب رفاه بیشتر و رسیدن به برنامه ها و اهداف پیش بینی شده می شود

❖ دولت نرخ مالیات املاک برای کارخانجات جدید را کاهش می دهد.

این باعث می شود تا کارآفرینان بیشتری تشویق و اقدام به تاسیس کارخانه کنند که باعث افزایش نرخ اشتغال جامعه خواهد شد

۲- نوع مالیات را در هر یک از موارد زیر تعیین کنید.

❖ کارفرمایان باید درصدی از دستمزد کارکنان خود را به دولت پرداخت کنند.

مالیات بردرآمد

❖ افرادی که خانه، ویلا، خودروهای لوکس و... دارند، ملزم به پرداخت درصدی از ارزش دارایی خود به دولت هستند.

مالیات بردارایی

❖ دولت تصمیم می گیرد که فقط کالاهای خاصی در مقادیر مشخصی پس از خرید مالیات بپردازند.

مالیات بر مصرف

❖ شرکت ها باید درصدی از سود خودشان را به دولت بپردازند.

مالیات بر درآمد

❖ کارکنان باید بخشی از درآمد خود را به عنوان مالیات به دولت پرداخت کنند.

مالیات بر درآمد

❖ کارکنان باید بخشی از درآمد خود را به عنوان مالیات به دولت پرداخت کنند.

مالیات بر درآمد

۳- کارگاه ایران سبز، به همراه سه کارگاه مجاور دیگر، از مجموع کالاها و امکانات عمومی که دولت در اختیار آنها قرار داده است، مطابق با موارد زیر از مزایای آن بهره مند می شود.

❖ احداث و تجهیز جاده ای که برای تسهیل حمل و نقل در کنار کارخانه احداث شده است، به ارزش سالانه ۵۰ میلیون تومان

❖ احداث و تجهیز مجموعه سامانه روشنایی بیرون از کارخانه به ارزش سالانه ۳۰ میلیون تومان

❖ تأمین امنیت راه ها و بازار خرید مواد اولیه و فروش محصولات به ارزش سالانه ۳۰ میلیون تومان

❖ ایجاد و نگهداری امکانات رفاهی و بهداشتی در نزدیکی کارخانه به ارزش سالانه ۲۰ میلیون تومان

اگر قرار بود آقای محمدی به عنوان مدیرعامل کارگاه، خودش هزینه این موارد را پرداخت کند، چه تغییری در درآمد و سود و زیان سالانه شرکت او حاصل می شد؟ (اطلاعات مربوط به هزینه ها و درآمد شرکت در تمرین درس اول آمده است)

گروه آموزشی عصر
www.iny-dars.ir
مجموع هزینه های عمومی پرداختی توسط دولت = ۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۵۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰

اگر این هزینه ها را به هزینه های قبل آقای محمدی اضافه کنیم می شود:

مجموع هزینه ها = ۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۲,۴۸۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۲,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰

درآمد سالیانه شرکت برابر بود با ۲,۵۰۰,۰۰۰

سود یا زیان = ۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۲,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰ = -۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰

اگر قراباشد آقای محمدی خودش هزینه این خدمات عمومی را پرداخت کند به میزان ۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان ضرر و زیان خواهد کرد چون میزان هزینه ها از درآمد شرکت بیشتر خواهد شد

❖ اکنون فرض کنید، دولت مالیاتی معدل ۵ درصد مالیات به طور سالانه بر درآمد شرکت های تولیدی آقای محمدی وضع کرده است؛ اولاً تاثیر این مالیات را بر سود و زیان سالانه شرکت را محاسبه کنید، ثانیاً هزینه مالیات را با منافع به دست آمده از امکانات عمومی مقایسه کنید و تحلیل کنید که آیا پرداخت مالیات به نفع شرکت است یا به ضرر آنها.

$$۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰ = ۱۱۰ \div ۵ \times ۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰$$

$$۲,۶۳۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰ = \text{کل درآمد اگر دولت امکانات عمومی را ارائه کند}$$

$$-۱۰۵,۰۰۰,۰۰۰ = (۲,۴۸۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰) - ۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰$$

اگر دولت امکانات عمومی را ارائه دهد شرکت ۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ضرر کرده ولی زمانی که مالیات پرداخت شده ۱۰۵,۰۰۰,۰۰۰ ضرر کرده که در واقع ۵۰۰۰,۰۰۰ سود خواهد داشت نسبت به ارائه کالای عمومی اگر چه منفی را نشان می دهد

پس منافع به دست آمده از امکانات عمومی که توسط دولت پیش بینی و اجرا می شود به نفع تولیدکنندگان است اما در شرایط کارگاه آقای محمدی به دلیل سود کم توجیه اقتصادی ندارند.

تحلیل کنید: صفحه ۶۷

❖ چرا دولت به عنوان یک از بازیگران، باید در میدان کسب و کار حضور داشته باشد؟

❖ به منظور بهبود عملکرد بازار از طریق وضع و اجرای قوانین و مقررات ویژه و همچنین ارائه کالاهای

عمومی که برای استفاده همه افراد جامعه لازم است. www.maydars.com

❖ چرا کسب و کارهای گوناگون باید به دولت مالیات بدهند؟

❖ زیرا مالیات تأمین کننده بخشی از درآمد دولت است تا از این طریق بتواند برای تأمین منابع مالی

اهداف و پشتیبانی از فعالیتهایش از آنها بهره ببرد از طرفی با پرداخت مالیات افراد تولیدکننده را به

فعالتهای مطلوب تشویق می کند.

مظفری

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

محتوای نوشتاری کتاب
اقتصاد
سال تحصیلی ۹۹-۱۴۰۰

فصل دوم
درس هفتم
نام طراح: مظفری

موضوع: تجارت بین الملل

اهداف یادگیری:

۱- اهمیت تجارت و دلایل تجارت در عرصه ی جهانی را بداند ۲- اصل مزیت مطلق و نسبی را در تجارت بداند
۴- آشنایی با دلایل افزایش یا کاهش تعرفه های تجارت ۵- شناخت موانع تجارت مثل انواع تحریم ها ۶- شناخت
قتصاد تک محصولی ۷- شرایط استقلال و استحکام اقتصادی را در کشورها بداند.

انتظارات پس از مطالعه:

۱- دلایل روی آوردن کشورها به تجارت را می شناسد. ۲- بیان تفاوت مزیت مطلق و مزیت نسبی ۳- می داند که
تجارت خارجی و توجه بر مزیت های مطلق یا نسبی دارای چه مزیت هایی می باشد ۴- دلایل افزایش یا کاهش تعرفه
های گمرکی را می داند. ۴- شرایط استقلال و استحکام اقتصادی را توضیح می دهد.
نکات مهم درس در قالب جمله های کوتاه به زبان ساده و صریح:

دلایل تجارت کشورها ۲- مزیت های مطلق و نسبی ۳- پیمان تجاری ۴- جنگ های تجاری و تحریم ۵- اقتصاد تک
محصولی

خلاصه درس:

همان طور که انسان ها ملیت دارند، کالاها هم ملیت دارند. برخی در **یک کشور** تولید شده **تک ملیتی** و برخی توسط
چند کشور تولید می شود که **چند ملیتی** گفته می شود

شرکت چند ملیتی: برخی محصولات، به ویژه محصولاتی که از **فناوری های پیشرفته تری بهره** می برند، ممکن
است **چند ملیتی** باشند. یعنی برای تولید محصولات خود از **منابع و امکانات کشور دیگر** استفاده کند مثلاً سرمایه
گذار یک شرکت آلمانی باشد و شرکت خود را در کشور چین ایجاد کند و از کارگران چینی و امکانات آن کشور برای
تولید استفاده کند

بازیگران عرصه اقتصاد

درس گذشته
درس جدید
بازیگران مهم عرصه اقتصاد ۱- خانوار ۲- بنگاه اقتصادی ۳- دولت ۴- سازمان ها و نهاد های بین الملل می باشند.

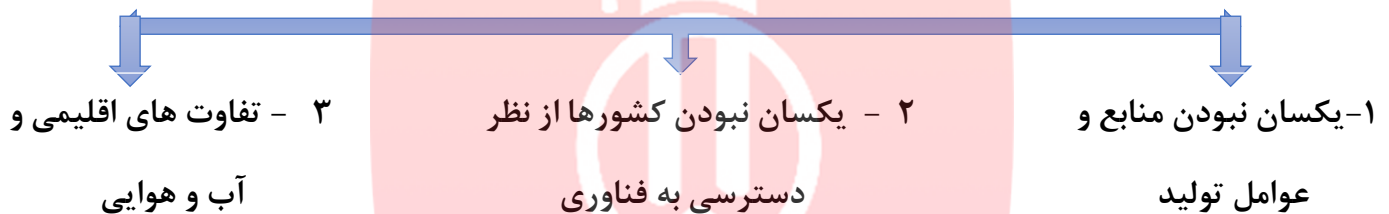
شرکت و دولتهایی که خارج از مرزهای کشور است

چرا تجارت با دیگر کشورها مهم است؟

فرض کنید صاحب یک شرکت بزرگ تولید پوشاک هستید و در کشور شما امکان تولید پنبه وجود ندارد یا تولید آن هزینه بسیار بالایی دارد. اما در عوض، کشور همسایه شما، زمین حاصلخیزی برای کشت پنبه دارد. شما برای اینکه هزینه تولیدتان را کاهش دهید و بتوانید با قیمت مناسب تری پوشاک خود را به بازار روانه کنید، پنبه را از کشور همسایه وارد می کنید. در این صورت هم شما به خاطر کاهش هزینه های تولید، سود بیشتری می برید و هم کشور همسایه شما، بابت فروش پنبه هایش سود می برد. اگر کار شما توسعه پیدا کرد، می توانید پوشاک تولیدی خودتان را به همان کشوری که از آن پنبه وارد می کردید یا کشور دیگری صادر کنید و از این بابت نیز، کسب و کار شما رونقی خواهد گرفت.

سود این تبادیل برای تولید کننده ی پوشاک: ۱- کاهش هزینه های تولید ۲- اگر کار شما توسعه پیدا کرد، می توانید پوشاک تولیدی خودتان را به همان کشوری که از آن پنبه وارد می کردید یا کشور دیگری صادر کنید
سود کشور همسایه: فروش پنبه به تولید کننده

عواملی که سبب می شود کشورها با یکدیگر به تجارت پردازند

اصل مزیت مطلق و مزیت نسبی در تجارت

عوامل بالا، (یکسان نبودن منابع و عوامل تولید، یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری، تفاوت های اقلیمی متفاوت) توان تولیدی منطقه یا کشوری را در مقایسه با منطقه یا کشور دیگر، تغییر می دهد و موجب می شود تولید یک محصول نسبت به محصولی دیگر «مقرون به صرفه تر» شود؛ یعنی **مزیت اقتصادی** ایجاد می کند.

مزیت مطلق

دو کشور ایران و برزیل را در نظر بگیرید. فرض کنید:

الف) هر دو کشور به یک اندازه از نیروی کار، سرمایه و دانش فنی برخوردارند. در هر دو کشور فقط غذا و پوشاک با قیمت های یکسان تولید می شوند.

ب) هر دو کشور اگر همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل، برای تولید غذا به کار گیرند، ایران ۶۰ واحد و برزیل ۴۰ واحد تولید می کند.

ج) هر دو کشور اگر همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل، برای تولید پوشاک به کار گیرند، ایران ۳۰ واحد و برزیل ۷۰ واحد تولید می کند.

در این صورت می گوئیم برزیل در تولید پوشاک و ایران در تولید غذا «مزیت مطلق» دارند.

➤ **مزیت مطلق:** اگر در مقایسه بین کشورهایی که از عوامل تولید یکسانی برخوردارند، کشوری بتواند کالا و

خدمات مورد نظر را ارزان تر و بیشتر از سایر کشورها تولید کند آن کشور در تولید آن کالاها و خدمات دارای

مزیت مطلق است

➤ و بهتر است سایر کالاهای مورد نیاز را از کشورهای دیگر وارد کند

مزیت نسبی

اکنون کشور دیگری مثل کنیا را در نظر بگیرید که از نظر عوامل تولید با دو کشور ایران و برزیل یکسان است. اگر کنیا همه امکانات خود را بر تولید غذا متمرکز کند، می تواند ۲۰ واحد غذا، و اگر به پوشاک تخصیص دهد ۱۰ واحد پوشاک تولید کند. همان طور که می بینید کنیا در تولید غذا و پوشاک نسبت به ایران و برزیل **مزیت مطلق اقتصادی ندارد**؛ یعنی هیچ کدام از آن دو کالا را به صرفه تولید نمی کند؛ یا به عبارت دیگر، هزینه تمام شده هر دو کالا در کنیا از دو کشور دیگر بیشتر است و این کشور مجبور است برای تولید مقدار مشخصی از کالا، منابع بیشتری را صرف کند. آیا به نظر شما کشور کنیا به هیچ وجه امکان تخصصی شدن و حضور در تجارت جهانی را ندارد؟

اقتصاددانان در این حالت، مفهوم «**مزیت نسبی**» را به کار می برند و می گویند هر چند کنیا در غذا و پوشاک، نسبت به دیگر کشورها **مزیت مطلق ندارد**، در کشور خود در تولید **غذا نسبت به پوشاک مقرون به صرفه است و هزینه ی کمتری دارد** پس (هزینه فرصت تولید غذا کم تر از هزینه فرصت تولید پوشاک است) یعنی **مزیت نسبی دارد**. بنابراین باید در **صنعت غذا** متمرکز شود و پوشاک مورد نیاز خود را از برزیل وارد کند.

➤ **مزیت نسبی:** اگر یک کشور بتواند کالایی را تولید کند که هزینه فرصت کمتری نسبت به تولید سایر کالاها در همان کشور را داشته باشد می گوئیم، کشور در تولید چنین کالایی مزیت نسبی دارد. (یعنی باید از مقدار کمتری از کالای دیگر بگذرد تا این کالا را تولید کند)

نکته: محور اصلی این نظریه **هزینه فرصت** است

اولاً: منابع و سرمایه ها هدر می رود و به بهترین نحو ممکن استفاده نمی شود چرا که منابع کمیاب هستند .

اگر اصل مزیت مطلق و نسبی رعایت نشود

ثانیاً: با تولید محصولات کم تر و بی کیفیت، رفاه جامعه کاهش می یابد

➤ اگر اصل مزیت نسبی و مطلق رعایت شود صادرات کالا افزایش می یابد.

صادرات کالاها به تولیدکنندگان اجازه میدهد که: www.my-da

۱- محصولات خود را در بازار های بزرگ به فروش برسانند

۲- به منظور رقابت با دیگر تولیدکنندگان، برای **تولید بهتر و کارآمدتر** وادار به تلاش بیشتر شوند.

مزیت نسبی و هزینه فرصت

یک وکیل ماهر، متخصص که در دفتر وکالت خود مشاوره حقوقی می دهد و برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۲۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می کند. به فکر استخدام یک منشی می باشد که کارهای دفتری را انجام دهد. این منشی برای انجام امور اداری، ساعتی ۵۰ هزار تومان، دستمزد می گیرد. اگر وکیل بخواهد خودش این امور اداری ساده را انجام دهد در این صورت ساعتی ۵۰ هزار تومان در هزینه ها صرفه جویی می کند. آیا این انتخاب

منطقی است؟ خیر زیرا هر یک ساعتی که می خواهد به امور اداری اختصاص دهد، برای وکیل ۲۰۰ هزار تومان ارزش دارد. در این صورت وکیل به جای سود، ۱۵۰ هزار تومان ضرر کرده! زیرا در انجام امور ساده اداری دارای مزیت نسبی نیست چون یک وکیل ماهر و متخصص است و هزینه فرصت انتخاب او برای انجام امور اداری بیشتر است.

نکته: کشورها هم با توجه به هزینه فرصت تصمیم میگیرند چگونه منابع خود را تخصیص دهند تا کالایی را تولید کنند که در آن مزیت نسبی داشته باشند.

دولت ها و تجارت بین الملل

با وجود منافع قابل توجهی که تجارت بین الملل برای کشورها دارد؛ اما در عمل دولت های گوناگون با روند تجارت بین الملل یکسان برخورد نکرده اند.

دلایلی که موجب می شود تا دولت ها در طول تاریخ و در شرایط گوناگون، برخوردهای گوناگون و گاه متعارضی با مسئله تجارت بین الملل داشته باشند:

(۱) یک کشور ممکن است با مشکلات خاص خود مواجه باشد و کشور همسایه اش، مشکلات و مسائل متفاوتی داشته

باشد

(۲) آرمان ها و چشم اندازهای سیاسی و اجتماعی و فرهنگی کشورها ممکن است تفاوت های قابل توجهی داشته

باشد.

پیمان تجاری و تعرفه ی گمرکی

دولت ها تعرفه های گوناگونی بر واردات برخی از کالاها وضع می کنند برای:

۱- حمایت از صنایع داخلی خود ۲- کاهش وابستگی اقتصادی به کشورهای دیگر،

و گاهی در جهت گسترش روابط اقتصادی شان با کشورهاییکه دیدگاه های نزدیک سیاسی با یکدیگر

دارند، پیمان های تجاری وضع می کنند و تعرفه ها را کاهش می دهند .

افزایش یا کاهش تعرفه های گمرکی

وضع تعرفه های گمرکی (مالیات غیر مستقیم بر صادرات و واردات) تابع دو عامل می باشد:

۱- سیاست کلان بازرگانی ۲- شرایط اقتصادی کشورها

این تعرفه ها متناسب با سیاست های کلان می تواند افزایش یا کاهش یابد.

نمونه تاریخی این سیاست تجاری را بررسی می کنیم.

۱. کشور انگلستان در سال ۱۷۰۱، قانونی را در حمایت از صنعت داخلی تصویب کرد که براساس آن واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی یا هندی یا چینی به کشور را ممنوع اعلام می کرد.

۲. در اواخر قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم، کشورهای آلمان و اروپای شرقی و ایالات متحده در جهت تقویت و حمایت از صنایع داخلی خود، تعرفه های حمایتی متعددی بر کالاهای وارداتی وضع کردند.

۳- در دوره بین دو جنگ جهانی، کارگران و تولیدکنندگان، کنگره آمریکا را متقاعد کردند که تعرفه های گمرکی را تا ۵۲ درصد افزایش دهد. سایر کشورها نیز به تلافی این اقدام، تجارت خود را با آمریکا کاهش دادند.

سازمان های بین المللی که در قرن بیستم شکل گرفت، مجموعه ای از این پیمان های تجاری بود که با فراز و نشیب های گوناگونی همراه بود.

دلیل ایجاد کنفرانس پولی و مالی : ایجاد مشکل به دلیل سیاست های حمایت گرایانه ایالات متحده و برخی کشورهای اورپایی است

نمونه ای از سازمان های بین الملل

الف) بانک جهانی توسعه و صندوق بین الملل پول (ب) سازمان تجارت جهانی

نتیجه کنفرانس پولی و مالی سازمان ملل (برتن وودز) که در سال ۱۹۴۴ تشکیل شد، ایجاد دو سازمان بود

۱- بانک جهانی توسعه ۲- صندوق بین الملل پول .

ب) سازمان تجارت جهانی: این سازمان در نتیجه یک قرارداد به نام ((گات)) ایجاد شد

((قرارداد گات)) در سال ۱۹۴۷، بین ۲۳ کشور با دوهدف منعقد شد

۱. جلوگیری از اقدامات حمایت گرایانه کشورهای علیه یکدیگر ← ۲. حفظ روابط تجاری کشورهای عضو

آمریکا، کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲، پیمان تجارت آزاد، مشهور به پیمان نفتا را امضا کردند .

آنچه پشت سر امضای این پیمان های تجاری و یا نقض آن بوده است، همان منافع ملی کشورهاست. بیل کلینتون رئیس جمهور وقت ایالات متحده آمریکا در طول مراحل امضای پیمان نفتا بیان کرد: «نفتا به معنای شغل و درآمد مناسب برای آمریکایی هاست. »

حفاظت از منافع ملی، عامل گسستن از پیمان های تجاری نیز به شمار می رود

❖ عدم پایبندی به پیمان های بین المللی، سابقه بلندی در سنت آمریکایی دارد و دولت های این کشور، بارها پیمان های بین المللی را نقض کرده اند.

مهم ترین نمونه های نقض پیمان های تجاری توسط آمریکا و خروج آن:

❖ از توافق آب و هوایی پاریس

❖ توافق نامه آسیا - پاسیفیک

❖ توافق برجام

www.my-dars.ir

❖ پیمان جهانی سازمان ملل برای بهبود وضعیت مهاجران و پناهندگان،

جنگ های تجاری و تحریم های اقتصادی

تجارت خارجی و تمرکز بر مزیت های مطلق یا نسبی دارای مزیت های بسیاری است. اما این فعالیت گروهی، نباید به **قدرت و استقلال اقتصادی** یک کشور آسیب بزند، در غیر اینصورت به تمام مشکلات کشورهای وابسته دچار می شود دو عامل سبب شده است که اقتصاددانان به اهمیت خودکفایی در برخی از تولیدات داخلی و عدم وابستگی برای

تأمین آن ها از خارج تأکید کنند:

۲. رفتار خودخواهانه برخی کشورها

۱. جنگ و تحریم های اقتصادی قرن اخیر

در نتیجه هر کشوری باید در تأمین کالاهای راهبردی خود کفا باشد.

محصولات راهبردی: محصولاتی که تولید آن ها در یک کشور بدون توجه به میزان سود و هزینه باشد. کمبود این محصولات سبب وابستگی کشور می شود.

کالاهای ضروری و راهبردی: مثل دارو، غذا و محصولات کشاورزی کالاهای حوزه انرژی مثل نفت و انرژی هسته ای و انرژی های نو صنایع نظامی و دفاعی

❖ **وابستگی در تأمین تولید کالاهای اساسی می تواند موجب:**

بهبود جویی یا سلطه رقیب یادشمن و نهایتاً ضعف و وابستگی کشور شود

اقتصاد تک محصولی

زندگی عموم انسان نیز در جامعه شهری به دلیل تخصص گرایی و تولید براساس اصل مزیت مطلق و نسبی، اقتصادی **تک محصولی** است. (مثلاً هر فردی یک تخصصی دارد و با توجه به تخصص خود درآمد کسب میکند مثل پزشک، نجار، خیاط و... که درآمد شان بر پایه ی تخصصشان میباشد.) در کشور ها هم همین گونه است: (اگر هر کشوری براساس اصل مزیت مطلق چیزی را تولید کند که برای آن هزینه کم تری صرف می کند در تولید آن کالا تخصص بیشتری پیدا کرده و اصطلاحاً اقتصادی تک محصولی دارد یعنی بیشتر درآمد کشور فقط از فروش آن تک محصول است پس اقتصاد آن کشور وابسته به درآمد آن محصول می باشد.

درفضای جهانی، اقتصاد تک محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب پذیر است زیرا در مواقع بحرانی، امکان تاب آوری و انعطاف پذیری مقابل تکانه ها، مشکلات و تحریم را ندارد.

شرایط استقلال و استحکام اقتصادی

در صورتی یک کشور می تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود که:

- راه های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.
- از وضعیت تک محصولی فاصله بگیرد.
- با خلق مزیت های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.
- به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشد

www.my-dars.ir

تعامل قدرتمند در عرصه جهانی

هر کشوری برای تعامل قدرتمند با کشورهای دیگر در جهت افزایش استقلال و اقتدار اقتصادی، باید از میان دو چیز دست به انتخاب بهینه بزند؛

۱. بهر برداری از مزیت های موجود ۲. خلق مزیت های جدید

انتخاب بهینه به عوامل متعددی بستگی دارد:

- ۱- موقعیت رقبا ۲- میزان اعتمادی که به رقبا داریم ۳- موقعیت صنایع داخلی
۴- منابع و امکانات طبیعی ۵- منابع انسانی ۶- وضعیت بازار ۷- قیمت ها

جواب های پیشنهادی به فعالیتها

گفتگو کنید در کلاس صفحه ۶۹

۱- آیا اگر سفارش خارجی برای سموم زیستی نبود، آقای محمدی زودتر شکست نمی خورد؟

بله به دلیل شرایطی که به وجود آمده بود اگر آقای محمدی سفارت خارجی و صادراتی نداشت حتما زودتر شکست می خورد

۲- به نظر شما چه عللی باعث می شود طرف عراقی به فکر وارد کردن محصول از یک کشور دیگر بیفتد؟

به دلیل نبود امکانات و شرایط برای تولید محصول در آن کشور، وجود قیمت مناسب و کیفیت بالای محصول نسبت به محصول مشابه در کشور عراق و ... باعث واردات محصول به آن کشور شده است.

۳- به نظر شما وجود تقاضای خارجی برای کالای تولیدی آقای محمدی چه منافعی برای او و کارگاهش به همراه داشت؟

با افزایش صادرات، افزایش درآمد و اشتغال را در کارگاه داشته و با بکارگیری تکنولوژی های پیشرفته و تخصیص بهینه منابع باعث افزایش بهره وری در تولید شده و رقابت در تولید محصولات را ممکن می سازد.

فعالیت گروهی صفحه ۷۸

ابتدا موقعیت درس را بخوانید و سپس فرض کنید که شما به عنوان نماینده تولیدکنندگان کشور، در دولت هستید و دستتان برای حمایت از تولیدکنندگان باز است. فرض دیگر اینکه شما هیچ کمک مالی ای به تولید کننده نمی توانید بکنید، حال با توجه به این شرایط و آنچه در این درس خوانده اید به آقای محمدی کمک کنید.

در اختیار قرار دادن مواد خام و اولیه تولید به صنایع تولیدی جهت تولید کالای با کیفیت و ارزان

در مقابل کالاهای تحویل داده شده به کشور عراق که اکنون نمی توان پول آن را به سبب تحریم سیستم بانکی دریافت نمود، کالاهایی که در اقتصاد ایران به آن احتیاج است، دریافت شود (مبادله کالا به کالا)

استفاده از روشهای نوین تکنولوژی در بخش های مختلف صنعتی و کشاورزی تا بهره وری افزایش یابد.

جلوگیری از رانت و انحصار طلبی در صادرات و واردات کالاها

قوانین حاکم در بخش های مختلف اقتصادی باید به گونه ای باشد که دست و پا گیر نباشند و از کارایی لازم برخوردار باشند.

صادرات به کشورهای در حال توسعه، در شرایط تحریم بهترین فرصت است

به وجود آوردن امکانات لازم و اعطای تخفیف های بیشتر در مناطق آزاد ویژه اقتصادی برای ترخیص بخشی از کالاهای وارداتی برای رفع نیازهای اساسی کشور، ایجاد شرایط برای توسعه بازارچه های مرزی در تامین مواد اولیه و خام صنعت و راه اندازی بانک های مشترک برای حذف تحریم های مالی، توجه به اصل مزیت های مطلق و نسبی در تولید کالا و خدمات

فعالیت فردی در کلاس صفحه ۷۸

تجارت خارجی و توجه بر مزیت های مطلق و نسبی دارای مزایای فراوانی است، اما باید بگونه ای باشد که این کار، به قدرت و استقلال اقتصادی کشور، آسیبی نرساند. پس باید به اهمیت خودکفایی در برخی از تولیدات داخلی وعدم وابستگی برای تامین آنها از خارج تاکید داشته باشد و در تامین کالاهایی مثل دارو، غذا و محصولات کشاورزی از سایر کشورها بی نیاز باشد تا موجبات بهانه جویی و سلطه رقیب یا دشمن را فراهم نیاورد.

برای تفکر و تمرین صفحه ۷۹

با توجه به اطلاعات هریک از موارد زیر، مشخص کنید که کشور الف دارای کدام یک از مزیت هاست: ۱- مزیت مطلق در تولید موز؛ ۲- مزیت نسبی در تولید موز؛ ۳- مزیت مطلق در تولید آناناس؛ ۴- مزیت نسبی در تولید آناناس.

- کشور الف به ازای هر آناناسی که تولید می کند، از تولید ۱۰ موز صرف نظر می کند؛ کشور ب به ازای هر آناناسی که تولید می کند، از تولید ۲۱ موز صرف نظر می کند.
- مزیت نسبی در تولید آناناس زیرا کشوری که هزینه فرصت آن برای تولید کالایی کم تر باشد، در تولید آن کالا مزیت نسبی دارد.

- براساس مقادیر یکسانی از منابع تولید، کشور الف می تواند سه تن موز و کشور ب می تواند دو تن موز تولید کند.

ج) مزیت مطلق در تولید موز زیرا هر دو کشور مقادیر یکسانی از منابع دارند و کشور الف با همین مقدار منابع، میتواند موز بیشتری تولید کند، پس در تولید موز مزیت مطلق دارد.

- کشور الف می تواند موزهایی با هزینه فرصت کمتری نسبت به کشور ب تولید کند.

ج) مزیت نسبی در تولید موز چون کشور الف برای تولید موز فرصت کم تری می پردازد، پس در تولید آن مزیت نسبی دارد

- براساس مقادیر یکسانی از منابع تولید، کشور ب نمی تواند به زیادی کشور الف، آناناس تولید کند

ج) مزیت مطلق در تولید آناناس با فرض یکسان بودن منابع و عوامل تولید، کشور الف می تواند آناناس بیشتری تولید کند، پس در تولید آناناس مزیت مطلق دارد

درس هشتم: رکود، بیکاری و فقر

مقدمه:

منحنی مرز امکانات تولید منحنی ای است که نشان دهنده حداکثر امکان تولید شرکت با منابع موجود هست. مرز امکانات تولید مرزی است بین آنچه یک کسب و کار (همانند تولیدی) با استفاده از منابع موجود و در دسترسش می‌تواند تولید کند و آنچه نمی‌تواند. این کسب و کار تولیدی را که با نقطه ای بر روی مرز امکانات تولید نشان داده شده است انتخاب کند. بازار مجموعه خریداران و فروشندگان که در مکانی که با یکدیگر ارتباط دارند.

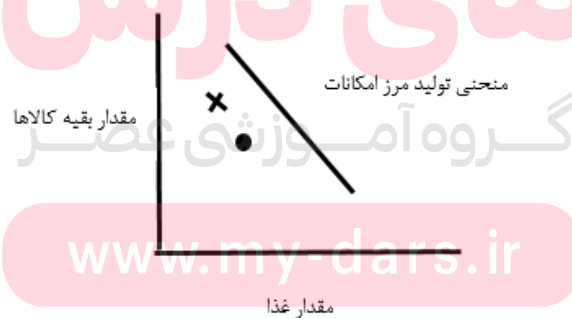
منابع غیر فعال و منحنی مرز امکانات تولید

رکود: باعث می‌شود صنایع تولید (زمین، مواد اولیه سرمایه، نیروی کار) کمتری مورد نیاز باشد سرمایه کمتر نیروی کار کمتر مورد نیاز است.

این بیکاری باعث می‌شود که کشور در زیر منحنی مرز امکانات تولید قرار گیرد.

دلایل قرار گرفتن در زیر منحنی

تعطیلی بعضی از کارخانه‌ها بیکاری بعضی از کارگرها و وقتی یک اقتصاد منابع غیر فعال دارد برای اینکه کشور از زیر منحنی امکانات به روی امکانات تولید انتقال یابد می‌توان از منابع غیر فعال اقتصاد استفاده کرد و کالاها و خدمات زیادی تولید کند.

فعالیت فردی در کلاس

با توجه به مفهوم منحنی مرز امکانات تولید این جمله را تحلیل کنید؟

«وقتی یک اقتصاد منابع غیر فعال دارد هیچ احتیاجی به انتقال منابع از تولید یک کالا به تولید کالای دیگری نیست»

در وضعیت رکود اقتصاد زیر منحنی مرز امکانات تولید قرار می گیرد یعنی از امکانات تولید کمتر استفاده شده و ما نیروی کار بیکار داریم و سرمایه کمتر استفاده شده که در این صورت فقط با استفاده از منابع غیر فعال می توان کالاها و خدمات زیادی تولید کند و دیگر نیاز به انتقال منابع از تولید یک کالا به تولید کالای دیگری نیست.

اشتغال

تعریف شغل: هر نوع فعالیتی که افراد انجام می دهند و در مقابل آن دستمزد دریافت می کنند شغل می گویند.

تعریف شاغل: کسانی که در ازای کاری که انجام می دهند دستمزد با حقوق می گیرند شاغل محسوب می شوند.

انواع شغل

۱. **شغل تمام وقت:** شغلی که افراد از صبح تا عصر در آن شغل مشغول باشند.

۲. **شغل پاره وقت:** شغلی که افراد فقط زمان معینی مشغول آن کار باشند.

بیکار: کسی هست که بالاتر از ۱۵ سال دارد در جستجوی کار هست ولی کاری برای خود پیدا نمی کند.

دانش آموز دانشجو بازنشسته و خانه دار چون دنبال کار نشده بیکار محسوب نمی شود.

جمعیت:

۱- **غیر فعال:** افراد دیگری که در سن کار (بالای ۱۵ سال) قرار دارند ولی شاغل یا بیکار نیستند مانند

دانشجویان دانش آموزان بالای ۱۵ سال

۲- **فعال:** افرادی هستند که یا مشغول به کارند یا دنبال کار می گردند.

نرخ بیکاری: نسبت تعداد بیکاران به کل جمعیت فعال ضربدر صد

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار 15 ساله و بیشتر}}{\text{جمعیت فعال 15 ساله و بیشتر}} \times 100 = \text{محاسبه نرخ بیکاری}$$

چرا بیکاری را بیشتر از آنچه اعلام می‌شود احساس می‌کنیم.

- ۱- کسانی که از جستجوی شغل دلسرد شدند بیکار محسوب نمی‌شوند.
- ۲- افرادی که شغل پاره وقت دارند جز شاغلین محاسبه می‌شود اما آنها خود را بیکار می‌دانند.
- ۳- کسانی که در کار غیر تخصصی کار می‌کنند شاغل محسوب می‌شوند ولی آنها خود را بیکار می‌دانند.
- ۴- افرادی که از بیمه بیکاری استفاده می‌کنند و در جایی مشغول به کار هستند با مأمور سرشماری درباره وضعیت شغلی خود با صداقت برخورد نکنند.

بازار نیروی کار

قیمت نیروی کار را دستمزد می‌گویند.

هر جایی که عرضه کنندگان نیروی کار با تقاضاکنندگان نیروی کار ارتباط داشته باشند بازار نیروی کار گویند. عرضه کنندگان نیروی کار کارگرانی هستند که با نیروی بدنی و یا فکری خود محصول یا خدمتی را تولید می‌کنند و حاضرند کار خود را در اختیار تقاضاکنندگان کار قرار دهند. تقاضاکنندگان نیروی کار: صاحبان شرکت‌ها و کارخانه‌ها یا سرمایه‌گذارانی هستند که نیروی کار را استخدام می‌کنند و گاهی در اقتصاد کارفرما هم می‌گویند.

فعالیت گروهی در کلاس

در دستمزد ۵ میلیون تومان با مازاد عرضه نیروی کار مواجه هستیم یعنی اینکه نیروی کار زیادی حاضرند با این دستمزد کار کنند و در مقابل کارفرمایان کمتری هستند که با این دستمزد حاضرند نیروی کار استخدام کند و تقاضا کنند حدود ۲۵ هزار نفر عرضه نیروی کار زیاد و تقاضاکننده در این قیمت کم هست. کارگران مجبور می‌شوند دستمزد را پایین بیاورند، این چرخه ادامه پیدا می‌کند تا به نقطه تعادل برسد.

www.my-dars.ir

در دستمزد ۲ میلیونی

تقاضاکنندگان و کارفرمایان دوست دارند با این دستمزد نیروی کار بیشتری را استخدام کنند ولی نیروی کار زیاد دوست ندارند با این قیمت کار کنند و ما در بازار دچار مازاد تقاضا هستیم حدود ۲۵ نفر مازاد تقاضا داریم. وقتی بازار دچار کمبود عرضه و کمبود تقاضا هست چگونه به حالت تعادلی برگردیم؟ وقتی مازاد عرضه داریم عرضه نیروی کار زیاد هست و تعداد زیادی بیکار می‌کنند یک تعدادی حاضرند با دستمزد پایین کار کنند دستمزدشان را پایین می‌آورند ولی تعداد تقاضا پیدا می‌کند و کارفرمایان می‌خواهند کارگران زیادی را استخدام کنند اگر این چرخه ادامه پیدا کند به

دستمزد به $\frac{3}{5}$ میلیون می رسد که بازار به تعادل می رسد در دستمزد پایین تر از قیمت تعادلی هم به همین شکل هست وقتی دستمزد پایین تر از قیمت تعادلی باشد تقاضا زیاد ولی عرضه نیروی کار کم هست کارفرما مجبور می شود دستمزد را بالا ببرد وقتی دستمزد بالا می رود عرضه کنندگان زیاد می شوند وقتی دستمزد را بالا ببریم باز هم کارگران زیادی حاضر هستند کار کنند و این چرخه ادامه پیدا می کند تا به قیمت تعادلی برسد.

انواع بیکاری:

۱. **بیکاری اصطکاکي:** بیکاری کوتاه مدت هست شامل کسانی می شود که شغل خود را رها کردند و به امید

یافتن شغلی بهتر در جستجو هستند و افرادی که تازه وارد بازار کار هستند.

۲. **بیکاری فصلی:** کارگران به دلیل تغییرات فصلی شغل خود را از دست می دهند مانند کارگران ساختمانی و

کشاورزان در فصل زمستان.

۳. **بیکاری ساختاری:** بیکاری ناشی از اینکه تعداد افراد جویای کار با نیاز بازار کار تطبیق ندارند مانند عدم

تطبیق مهارت.

۴. **بیکاری دوره ای:** در زمان رکود با کاهش تولید نیاز به استخدام افراد و نیروی کار کم می شود.

در نمودار زیر مقدار و قیمت (دستمزد) تعادلی در بازار کار نشان داده شده است در دستمزد پنج میلیون تومانی بازار

دارای مازاد عرضه است و در قیمت دو میلیونی بازار با مازاد تقاضا روبروست اولاً تحلیل کنید که مازاد عرضه و تقاضا

در بازار کار به چه معناست؟ ثانیاً چگونه مقدار و قیمت بازار کار به حالت تعادلی باز می گردد.

پیامدهای بیکاری و رکود

پیامدهای بیکاری:

www.my-dars.ir

۱- مشکلات زیاد برای خانواده ها بوجود می آید.

۲- خانوارها درآمد خود را از دست می دهند.

۳- از پس انداز خود برای غذا و پوشاک و مسکن استفاده می کنند.

۴- از دیگران برای تأمین نیازهای خود قرض می گیرند.

۵- برای هزینه های غیر مترقبه مانند درمان خرابی لوازم خانگی ناتوان می شوند

۶- باعث بروز اختلافات خانوادگی

۷- افزایش جرم و جنایت

۸- تأثیر منفی بر بودجه از طریق صرف هزینه های زیاد برای برنامه های اجتماعی، بیمه بیکاری صرف کند.

۹- درآمد و مالیاتی دولت به علت نبود درآمد مردم کاهش می یابد.

۱۰- فقر

روش های تعیین فقر

مقایسه نیازمندی های افراد و یا خانوار را با توانمندی های آنان برای دستیابی به آن نیازها.

این شاخص ها ممکن است برای یک گروه کافی باشد برای گروه دیگر ناکافی باشد. مانند در مقایسه نواحی که از نظر سطح رفاه یکسان نیستند مانند شهر و روستا میزانی از سلامت برای روستائیان مطلوب برای خانوار شهری ناچیز است.

تعریف فقر نسبی: فقر را نسبت به وضعیتی که در آن هستیم می سنجمیم و معیار فقر در نواحی و زمان های مختلف متفاوت خواهد بود.

با فقر نسبی محاسبه تعداد افراد فقیر پیچیده و سخت خواهد بود.

تعریف فقر مطلق: افراد از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند.

معیار فقر مطلق را می توان برای سنجش میزان فقر در نظر گرفت.

دولت و مسئله بیکاری و فقر:

عوامل بیکاری از دید کارفرمایان که باعث تعطیلی کارخانه - اخراج کارگران - کاهش دستمزد می شود:

۱- قاچاق کالا

www.my-dars.ir

۲- نبود فضای مناسب کسب و کار

۳- عدم توانایی تولیدکنندگان از بازپرداخت وام های کلان بانکی

۴- وجود قانون های متعدد متناقض و دائماً در حال تغییر

۵- اختلال در بازارهای انرژی جهان

۶- بحران های محیط زیستی یا بهداشتی مثل ویروس کرونا

اجرای سیاست فقرزدایی و برقراری عدالت از وظایف دولت هاست

روش های دولت برای اجرای سیاست فقرزدایی ← حمایت از شرکت های تولیدی – مبارزه با فساد

مسئولیت اجتماعی مردم در مقابل فقر

• ایجاد نهادهای توانمندسازی

• ایجاد خیریه ها

• تأسیس صندوق های قرض الحسنه

• انجام فعالیت های جهادی

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

درسنامه درس ۹ اقتصاد دهم (تورم و کاهش قدرت خرید)

هدف کلی: آشنایی دانش آموزان با مفهوم تورم و تأثیر آن بر قدرت خرید

اهداف رفتاری: دانش آموز پس از پایان درس باید بتواند روند شکل گیری و بکارگیری پول در اقتصاد را نام ببرد

۲- باید بتواند معایب و مزایای استفاده از روش تهاتر در مبادله را بیان کند

۳- می تواند کالاهای واسطه را نام برده و نقش آن را در مبادله بیان کند

۴- معایب و مزایای استفاده از سکه های فلزی در مبادله را بیان کند

۵- روند شکل گیری و بکارگیری رسیده ها و پول کاغذی را تعریف کند

۶- پولهای جدید را نام برده نقش آنها را در مبادلات امروزی بیان کند

۷-وظایف پول را نام ببرد

۸- هر کدام از وظایف پول را تعریف کند

۹- نقدینگی را تعریف کند

۱۰- مفهوم تورم را تعریف کند

۱۱- نرخ تورم را محاسبه نماید

۱۲- اثرات و پیامدهای تورم را برشمرد

۱۳- علل تورم را بیان کند

۱۴- سیاست های دولت در مدیریت حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول را بیان کند

مفاهیم کلیدی: تهاتر - کالای واسطه - سکه های طلا و نقره - رسید - صراف - پول کاغذی - پول دیجیتال -

پشتوانه پول - وظایف پول - نقدینگی - تورم - نرخ تورم - پیامد تورم - علل تورم - سیاست های پولی - کاهش

نقدینگی - سیاست انبساطی

www.my-dars.ir

خلاصه درس

موقعیت:

شرایط اقتصادی پس از اعمال تحریمهای تجاری و بانکی: ۱- خارج شدن تولید کنندگان زیاد از بازار به علت

کاهش سودآوری بازار

۲- مواجهه دولت با کسری بودجه به علت تحریمهای بانکی و عدم تبادل تجاری و ارزی

۳- کمیابی کالا در بازار و افزایش بی رویه نرخ آن

۴- عدم ورود مواد اولیه برای تولید یا افزایش بی رویه نرخ آن که سود آوری تولید را کاهش یا به افزایش قیمت کالاها منجر می شود

طرح مساله

پول در طول زمان ارزش خود را از دست میدهد یعنی میزان پولی که در پنج سال پیش توان خرید یک ماشین را داشت امروز این ارزش و توانایی را ندارد. حتی افزایش حقوق سالانه کارمندان به تغییر وضعیت و میزان ثروت آنها کمک نمی کند. چرا؟

مفهوم پول :

در گذشته های دور مبادلات بصورت تهاتر انجام میشد. کشاورز گندم خود را با گوشت یا لبنیات تولیدی دامدار معاوضه می کرد اما مشکلاتی مثل مشخص نبودن ارزش دو کالا و چگونگی محاسبه ارزش آنها و معلوم نبودن چگونگی حفظ و پس انداز کالاها برای آینده، این نوع مبادله را با بن بست مواجه کرد در مرحله بعد انسانها کالاهای پرترفدار و بادوام و فاسد نشدنی و قابل تقسیم به تکه های کوچک را به عنوان واسطه مبادلات خود انتخاب کردند. در ایران غلات، در هند صدف، در روسیه پوست سمور و در تبت چای به عنوان کالای واسطه انتخاب شدند. افراد تولیدات خود را با کالای واسطه معاوضه و از این کالا برای خرید و رفع انواع نیاز های خود استفاده می کردند. کالاهای واسطه اولین پول بشر محسوب می شوند. افزایش تولید و زیاد شدن حجم مبادلات مشکلات جدیدی را نمایان کرد، این کالاها در طول زمان فاسد شدنی بودند، حجم زیادی اشغال می کردند و هزینه نگهداری آنها بالا بود.

در مرحله بعد انسانها از فلزاتی مانند طلا و نقره و مس سکه زدند. این انتخاب به افزایش تبادل و تجارت با گسترش دریانوردی و حمل و نقل کالا کمک کرد اما میزان ذخایر طلا و نقره محدود بود و مبادلات بزرگ به حجم عظیمی از سکه نیاز داشت، که همواره در معرض دستبرد دزدان و غارتگران بود.

بازرگانی که بهم اعتماد داشتند به جای حمل سکه، به رد و بدل کردن رسیدهایی اقدام کردند که میزان بدهی یک بازرگان نزد بازرگان دیگر را نشان میداد. مدتی بعد مردم نیز برای رهایی از زحمت حمل سکه و در امان ماندن از خطر سرقت راهزنان، پول خود را به صرافان یا همان بازرگانان بزرگ امانت داده و از آنان رسید های معتبری دریافت می کردند که مورد قبول بازرگانان شهر های دور بود. در دوران تمدن اسلامی این رسیدها از بلخ تا استامبول را پوشش میداد. درواقع این رسیدها اولین اسکناسها بودند و پشتوانه آن طلا و نقره ای بود که به

امانت به صرافان و بازرگانان سپرده میشود. رونق کار صرافان آنها را به نهادهای مهم اقتصادی آن زمان تبدیل کرد

سوءاستفاده بعضی از صرافان از اعتماد مردم یا تعداد زیاد رسیدها و صرافی ها که صحت و اعتبار سنجی آنها برای مردم و سایر صرافان سخت بود، حکومتها را به چاپ و نشر اسکناس وادار کرد.

در ادامه، نشر پول به بانکهای تجاری سپرده شد و با گسترش ارتباطات، بانکها نیز فعالیت خود را افزایش دادند. برای کاهش حمل و نقل پول چک بوجود آمد. در معامله با چک، پول نقد بین افراد رد و بدل نمی شود بلکه بانک موجودی حسابی را کاهش و پول را به حساب دیگری واریز می کند و چون رقم مبادله روی چک نوشته میشود به آن پول تحریری نیز می گویند.

افزایش حجم و سرعت مبادلات در زمان انقلاب صنایع دیجیتال و الکترونیک، باعث شد امروزه از پول الکترونیکی قابل ثبت در کارتهای بانکی و قابل انتقال در شبکه های ارتباطی برای مبادلات استفاده شود. در آینده پولهای دیجیتال جدید فرصت ها و تهدیدهایی جدید بای زندگی بشر بوجود می آورد مثل بیت کوین که یکی از این پولهای دیجیتال نوظهور است.

اعتبار و پشتوانه پول

پولهای کاغذی، تحریری یا دیجیتال همگی خصوصیت اعتباری دارند یعنی سندی هستند که به ما امکان میدهند معادل ارزش قراردادی آنها از کالا و خدمات بهره مند شویم و اطمینانی که مردم به ارزش پول دارند، پشتوانه پول است. در گذشته ارزش سکه های طلا و نقره پشتوانه آن نوع پول بود. در رسیدهای صرافان نیز ارزش سکه های طلا و نقره به امانت سپرده شده به صرافان، پشتوانه آن نوع پول بود. امروزه برای پولهای کاغذی، تحریری و دیجیتال پشتوانه ای بجز قدرت اقتصادی یک کشور نیست.

وظایف پول

۱- وسیله پرداخت در مبادلات: نقش اصلی پول آسان سازی مبادله است. همه می دانند که برای انجام مبادله باید پول پرداخت کرد.

www.my-dars.ir

۲- وسیله سنجش ارزش: پول ارزش هر کالا را مشخص و نیز ارزش نسبی کالاها را با هم می سنجد. هر کشور دارای واحد پولی مخصوص به خود است. واحد پولی در اروپا، یورو - در آمریکا، دلار - در ایران ریال (تومان) است

۳- وسیله پس انداز و حفظ ارزش: ما می توانیم علاوه بر رفع نیازهای روزانه با پس انداز و ذخیره سازی پول، نیازهای آینده و هزینه های پیش بینی نشده خود را پرداخت نماییم.

۴- وسیله پرداخت در آینده: بسیاری از معاملات به صورت پرداخت در آینده صورت می گیرد. خریدهای

اقساطی و استفاده از حوالجات نوعی پرداخت در آینده است .

نقدینگی

حجم کل پول موجود در یک کشور نقدینگی آن کشور به حساب می آید حجم نقدینگی با توجه به نوع عملکرد بانکهها، کم یا زیاد می شود .

تورم

معمولا تورم را افزایش ارزش قیمت ها می دانیم اما ممکن است گاهی افزایش قیمت ناشی از گرانیفروشی باشد . اقتصاد دانان افزایش سطح عمومی قیمت ها را تورم م نامند . نرخ تورم ، درصد افزایش سالانه سطح قیمت هاست . اگر کالایی نسبت به سال قبل ۲۰٪ افزایش قیمت داشته باشد یعنی ما ۲۰٪ تورم و به همان نسبت کاهش قدرت خرید پول داریم . پس تورم نشانه کاهش قدرت خرید پول است

محاسبه نرخ تورم

برای اندازه گیری تورم از شاخص قیمت مصرف کننده (cpi) استفاده می شود . دولت ها سبدي از کالاهای عمومی را در نظر می گیرند و تغییرات قیمت را در این سبد کالای عمومی رصد می کنند . اگر قیمت این سبد در دوره ای مشخص ۱۰٪ افزایش داشته باشد (cpi) نیز ۱۰٪ افزایش نشان میدهد . این سبد شامل گونه های مختلفی از کالاها مثل مواد غذایی، ماشین، لباس، خدمات تفریحی، پزشکی و..... می شود .

: بنابر این فرمول محاسبه نرخ تورم یا (cpi)

هزینه سبدبازار در ماه یا سال قبل - هزینه امروز سبدبازار در ماه یا سال مشخص = (در زمان مشخص یک ماهه یا یک ساله) Cpi

هزینه سبد بازار در ماه یا سال قبل

مثال: فرض کنید هزینه سبد بازار امسال یک میلیارد و صد میلیون است در حالی که در سال گذشته هزینه همین سبد بازار یک میلیارد بود . پس

شاخص قیمت مصرف کننده یا درصد نرخ تورم آن برابر است با

$$cpi = \frac{1/100}{-/-} - 1/-/-/-$$

$$\times 100 = 10$$

$$1/000/000/000$$

این یعنی قیمت سبد بازار در طول یکسال ۱۰٪ افزایش قیمت یا تورم داشته است .

پیامد تورم

افزایش بی رویه ، پر نوسان و مداوم قیمتها باعث:

- ۱- کاهش رفاه اقتصادی مردم
- ۲- بی ثباتی فضای کسب و کار
- ۳- عدم پیش بینی درست بازار برای تولید کنندگان و بازرگانان
- ۴- مشکلات زیاد در خرید و فروش و تولید کالاها
- ۵- کاهش قدرت پول و کاهش قدرت خرید مصرف کننده

علل تورم

۱- نابرابری عرضه و تقاضا : کاهش عرضه در مقابل افزایش تقاضا باعث بالا رفتن قیمت ها می شود. در اینصورت دولت برای مقابله با تورم باید عرضه کالاها را افزایش دهد که از طریق تولید بیشتر یا افزایش واردات انجام می شود

۲- افزایش نقدینگی نسبت به سطح تولید: در این صورت دولت با کنترل میزان نقدینگی به مهار تورم اقدام می کند .

۳- نوسانات نرخ ارز که باعث کاهش ارزش پول ملی و کاهش قدرت خرید، در نتیجه بالا رفتن تورم می شود

دولت ها برای مقابله و کنترل تورم باید میزان عرضه کالا را افزایش دهند که یا با افزایش ظرفیت های تولید یا با افزایش واردات میزان عرضه در بازار را افزایش میدهند .

www.my-dars.ir

سیاست های دولت و بانک مرکزی برای حفظ حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول

۱- کاهش نقدینگی در گردش

۲- افزایش نقدینگی در گردش

کاهش نقدینگی که به سیاست انقباضی معروف است. زمانی که اقتصاد درگیر تورم است بانک مرکزی با سیاست کاهش حجم پول در گردش از راههای مختلف مثل اعمال سیاست بازار باز دخالت می کند. در این روش بانک

مرکزی با فروش اوراق مشارکت به مردم از حجم پول در دسترس آنها می‌کاهد
افزایش نقدینگی در زمان رکود اقتصادی که سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می‌یابد با سیاستهای انبساطی
از راههای مختلفی اعمال می‌شود
مثل باز خرید اوراق مشارکت از مردم، توسط بانک مرکزی، تا بدین ترتیب نقدینگی بیشتری به جامعه تزریق شود.

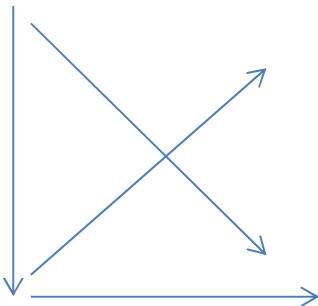
فعالیتها

گفتگو در کلاس ص ۹۳

- ۱- به نظر شما افزایش قیمت‌ها چه تأثیری در کسب و کارها خواهد داشت؟ قدرت خرید را کم و رونق بازار را کاهش خواهد داد
- ۲- به نظر شما آیا میان تورم، پول و خرید کالا رابطه‌ای وجود دارد؟ بله افزایش پول باعث تورم و افزایش تورم باعث کاهش قدرت خرید کالا می‌شود
- ۳- چرا معمولاً گمان می‌کنیم تورمی که واقعاً وجود دارد بیشتر از چیزی است که مسئولان اقتصادی می‌گویند؟ ما تورم را در قیمت کالاهای مصرفی خود می‌بینیم ولی ارزیابی دولت میانگینی از افزایش قیمت تمام کالاها در سطح کشور است

فعالیت گروهی در کلاس ص ۱۰۲

- اگر تورم بالایی داشته باشیم برای نمودار مقابل چه اتفاقی خواهد افتاد؟
(فرض کنید نمودار مربوط به عرضه و تقاضای سبد کالای مصرفی مردم است)
بالا رفتن قیمت باعث کاهش قدرت خرید و در نهایت ضرر تولیدکننده و کاهش عرضه می‌گردد.
به این ترتیب رفته رفته نقطه تعادل در قیمت‌های بالاتری اتفاق می‌افتد که این،
به بهره‌مندی عده خاصی از مردم منجر می‌شود و تعداد زیادی از مصرف‌کنندگان کالا چشم‌پوشی
می‌کنند یا مصرف خود را به حداقل می‌رسانند

فعالیت ص ۱۰۴

فعالیت فردی در کلاس

گاهی افراد با شنیدن کاهش نرخ تورم انتظار کاهش قیمت ها را دارند با توجه به مفهوم تورم چرا مردم چنین اشتباهی را مرتکب می شوند؟

تورم به معنی افزایش قیمت است و کاهش نرخ تورم به معنی کاسته شدن از شتاب افزایش قیمت. این یعنی تورم وجود دارد و قیمت ها بالا هستند اما از شدت روند افزایشی قیمت ها کاسته می شود

برای تفکر و تمرین ص ۱۰۴

۱- گاهی تورم برای افرادی سود آور است در مثالهای زیر مشخص کنید افراد از تورم سود می بینند یا متضرر می شوند

الف- باز نشسته ای با حقوق ثابت بازنشستگی در طول دوره تورم؟ ضرر می بیند

ب- خریداری که واحد ساختمانی خود را از قبل پیش خرید کرده و حالا تغییرزیادی در قیمت آن صورت گرفته؟ سود کرده

ج- مغازه داری که مجبور است قیمت محصولاتش را بعد از تغییرات به روز رسانی کند؟ به شرطی که کالای خود را قبل از تورم خریداری کرده باشد سود کرده

۲- فرض کنید تورم امسال معادل ۲۳٪ است محصولات شرکت آقای محمدی نیز متأثر از این تورم قرار گرفته و هزینه عوامل تولید در آن ۲۳٪ افزایش داشته به این ترتیب قیمت محصولات کارگاه افزایش خواهد داشت

الف - با وجود تورم و افزایش قیمت این دو محصول تقاضای آنها کاهش می یابد؟ قطعاً افزایش قیمت در ابتدا باعث کاهش تقاضا خواهد شد تا این که بازار بین میزان تقاضا و قیمت عرضه به نقطه تعادل جدید برسد
ب- اگر تقاضا هیچ تغییری نکن درباره سود شرکت چه فکر می کنید؟ شرایط مثل قبل ادامه خواهد داشت چون این افزایش قیمت صرف خرید نهاده های تولید با قیمت بیشتر خواهد شد

ج- اگر سود شرکت افزایش یابد آیا واقعاً شرایط شرکت بهتر خواهد شد یعنی قدرت خرید شرکت افزایش می یابد؟ چرا؟ در شرایط موجود اگر درآمد شرکت سود نشان دهد حتماً شرایط بهتری پیش رو خواهد داشت زیرا سود از

کسر هزینه ها از درآمد بدست می آید وقتی کارگاه با وجود هزینه بیشتر برای عوامل تولید سود آور بوده پس می تواند آنرا صرف افزایش خرید مواد اولیه کند

تحلیل کنید ص ۱۰۴

الف) بر اساس آنچه درباره شیوه محاسبه نرخ تورم آموختید میان تورم و کاهش قدرت خرید پول چه رابطه ای هست؟ تورم یعنی افزایش قیمت و افزایش قیمت یعنی کاهش قدرت خرید پول پس رابطه آنها معکوس است.

ب) چرا معمولاً بین نرخ تورم سازمانهای رسمی و آنچه ما احساس می کنیم تفاوت وجود دارد؟ مردم بر اساس نوع و تعداد کالاهایی که مصرف می کنند و حتی این که در کدام منطقه زندگی می کنند احساس متفاوتی از افزایش قیمت کالاها دارند اما آمار کلی تورم از جانب سازمانهای رسمی که با شاخص های متنوعی مثل سنجش تورم ماهانه، تورم نقطه به نقطه و تورم سالانه ارزیابی می شود متوسط تغییر قیمت کالاها می شود در سبد تورم را در کل کشور می سنجد

ج) اگر به جای دولت بودید چه راهکارهایی برای مبارزه با تورم، ارائه میدادید؟ متأسفانه در کشور ما حضور دائم و نظارت دقیق دولت بر کلیه عوامل بازار و تولید لازم است. نظارت کامل بر عرضه و تولید محصولات و فراهم کردن مواد اولیه تولید، به تنظیم قیمت تمام شده کالا کمک می کند. کم کردن اثر واسطه ها، نظارت کامل بر وضعیت نقدینگی جامعه، فراهم کردن بستر اعتماد عموم برای مشارکت در طرح ها و اقدامات دولتی و اقدامات دلسوزانه و مؤثر دولت در خارج کردن تولید از وضعیت رکود لازم است.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

سوالات درس

- ۱- چرا پول ثروت محسوب نمی شد؟
- ۲- تهاتر یعنی چه؟
- ۳- محاسن و معایب مبادله تهاتری چه بود
- ۴- برای رفع مشکلات مبادله تهاتری انسانها چه کردند
- ۵- معایب و مزایای مبادله با کالای واسطه ای چه بود؟
- ۶- کالای واسطه در ایران در تبت در هند و در روسیه بود

- ۷- انسانها برای رفع مشکلات مبادله با کالای واسطه چه کردند؟
- ۸- معایب و مزایای استفاده از سکه های فلزی ارزشمند چه بود
- ۹- صرافان که بودند و چه می کردند
- ۱۰- برای رفع مشکلات ناشی از مبادله با سکه های فلزی، انسانها چه کردند؟
- ۱۱- رسیدهای صرافان بزرگ در واقع اولین بودند و پشتوانه آنها همان بود که نزد صرافان به امانت می ماند .
- ۱۲- اولین پول در تاریخ تجارت و مبادله همان بود
- ۱۳- چه مشکلاتی بر سر راه مبادله توسط رسید صرافان بوجود آمد؟
- ۱۴- پول تحریری چیست و چرا به این نام مشهور است؟
- ۱۵- چه عواملی به ایجاد پولهای الکترو نیک و دیجیتال کمک کرد
- ۱۶- یکی از انواع پولهای نوظهور در عصر انقلاب دیجیتال و الکترونیک است
- ۱۷- امروزه پشتوانه پول های فلزی، کاغذی و دیجیتال و الکترونی فقط یک کشور است
- ۱۸- نقش اصلی پول در مبادلات چیست ؟
- ۱۹- وظایف پول را نام ببرید
- ۲۰- پول چگونه وسیله سنجش ارزش کالاهاست؟
- ۲۱- چگونه از پول به عنوان حفظ ارزش و وسیله پس انداز استفاده می شود
- ۲۲- خرید بوسیله حواله یا خریدهای اقساطی نشانه قدرت پول به عنوان وسیله است .
- ۲۳- به کل حجم پول موجود در یک کشور آن کشور گویند
- ۲۴- افزایش یا کاهش حجم نقدینگی معمولاً ناشی از است
- ۲۵- به افزایش سطح عمومی قیمتها گویند
- ۲۶- نرخ تورم چیست ؟
- ۲۷- نرخ تورم نشان دهنده میزان کاهش قدرت خرید پول است . صحیح غلط
- ۲۸- برای اندازه گیری تورم از شاخص یا استفاده می شود
- ۲۹- سه مورد از پیامدهای تورم در جامعه را بنویسید
- ۳۰- علل بوجود آمدن تورم را نام ببرید
- ۳۱- دولت از چه راههایی می تواند تورم را کنترل کند

۳۲- بانک مرکزی برای مدیریت حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول چه سیاست هایی را اعمال می کند؟

۳۳- بانک مرکزی چه وقت از سیاست کاهش حجم نقدینگی در کشور استفاده می کند

۳۴- یکی از راهکارهای سیاست انقباضی را توضیح دهید

۳۵- بانک مرکزی چه وقت از سیاست های انبساطی استفاده می کند

۳۶- یکی از راهکارهای سیاست افزایش حجم پول را توضیح دهید

پاسخ سوالات

۱- چون پول در طول زمان ارزش خود را از دست میدهد

۲- در گذشته های دور مبادلات بصورت تهاتر انجام میشد. کشاورز گندم خود را با گوشت یا لبنیات تولیدی

دامدار معاوضه می کرد

۳- با تهاتر انسان توانست به کالاهایی که نیاز داشت دست یابد اما مشکلاتی مثل مشخص نبودن ارزش دو کالا و

چگونگی محاسبه ارزش آنها و معلوم نبودن چگونگی حفظ و پس انداز کالاها برای آینده، این نوع مبادله را با بن

بست مواجه کرد

۴- در مرحله بعد انسانها کالاهای پرترفدار و بادوام و فاسد نشدنی و قابل تقسیم به تکه های کوچک را به عنوان

واسطه مبادلات خود انتخاب کردند

۵- افراد تولیدات خود را با کالای واسطه معاوضه و از این کالا برای خرید و رفع انواع نیاز های خود استفاده می

کردند. افزایش تولید و زیاد شدن حجم مبادلات مشکلات جدیدی را نمایان کرد، این کالاها در طول زمان فاسد

شدنی بودند، حجم زیادی اشغال می کردند و هزینه نگهداری آنها بالا بود

۶- کالای واسطه در ایران.. غلات... در تبت ..چای... در هند... صدف... و در روسیه .. پوست سمور... بود

۷- در مرحله بعد انسانها از فلزاتی مانند طلا و نقره و مس سکه زدند. این انتخاب به افزایش تبادل و تجارت با

گسترش دریانوردی و حمل و نقل کالا کمک کرد

www.my-dars.ir

۸- این انتخاب به افزایش تبادل و تجارت با گسترش دریانوردی و حمل و نقل کالا کمک کرد اما میزان ذخایر طلا

و نقره محدود بود و مبادلات بزرگ به حجم عظیمی از سکه نیاز داشت، که همواره در معرض دستبرد دزدان و

غار تگران بود

۹- بازرگانانی که بهم اعتماد داشتند به جای حمل سکه، به رد و بدل کردن رسیدهایی اقدام کردند که میزان بدهی یک بازرگان نزد بازرگان دیگر را نشان میداد. مدتی بعد مردم نیز برای رهایی از زحمت حمل سکه و در امان ماندن از خطر سرقت راهزنان، پول خود را به صرافان یا همان بازرگانان بزرگ امانت داده و از آنان رسیدهای معتبری دریافت می کردند که مورد قبول بازرگانان شهرهای دور بود

۱۰- بازرگانانی که بهم اعتماد داشتند به جای حمل سکه، به رد و بدل کردن رسیدهایی اقدام کردند که میزان بدهی یک بازرگان نزد بازرگان دیگر را نشان میداد. مدتی بعد مردم نیز برای رهایی از زحمت حمل سکه و در امان ماندن از خطر سرقت راهزنان، پول خود را به صرافان یا همان بازرگانان بزرگ امانت داده و از آنان رسیدهای معتبری دریافت می کردند که مورد قبول بازرگانان شهرهای دور بود. در دوران تمدن اسلامی این رسیدهها از بلخ تا استامبول را پوشش میداد. درواقع این رسیدهها اولین اسکناسها بودند و پشتوانه آن طلا و نقره ای بود که به امانت به صرافان و بازرگانان سپرده میشد. رونق کار صرافان آنها را به نهادهای مهم اقتصادی آن زمان تبدیل کرد

۱۱- رسیدههای صرافان بزرگ در واقع اولین اسکناسبود و پشتوانه آنها همان ...سکه های طلا و نقرهبود که نزد صرافان به امانت می ماند .

۱۲- اولین پول در تاریخ تجارت و مبادله همانرسید صرافان.....بود

۱۳- سوءاستفاده بعضی از صرافان از اعتماد مردم یا تعداد زیاد رسیدهها و صرافی ها که صحت و اعتبار سنجی آنها برای مردم و سایر صرافان سخت بود، حکومتها را به چاپ و نشر اسکناس وادار کرد

۱۴- برای کاهش حمل و نقل پول چک بوجود آمد. در معامله با چک، پول نقد بین افراد رد و بدل نمی شود بلکه بانک موجودی حسابی را کاهش و پول را به حساب دیگری واریز می کند و چون رقم مبادله روی چک نوشته میشود به آن پول تحریری نیز می گویند. www.my-dars.ir

۱۵- افزایش حجم و سرعت مبادلات در زمان انقلاب صنایع دیجیتال و الکترونیک، باعث شد امروزه از پول الکترونیکی قابل ثبت در کارتهای بانکی و قابل انتقال در شبکه های ارتباطی برای مبادلات استفاده شود

۱۶- یکی از انواع پولهای نوظهور در عصر انقلاب دیجیتال و الکترونیک ... بیت کوین.....است.

۱۷- امروزه پشتوانه پول های فلزی، کاغذی و دیجیتال و الکترونی فقط ... قدرت اقتصادی..... یک کشور است

۱۸- نقش اصلی پول آسان سازی مبادله است

۱۹- وسیله پرداخت در مبادله - وسیله سنجش ارزش - وسیله پس انداز و حفظ ارزش - وسیله پرداخت در آینده

۲۰- پول ارزش هر کالا را مشخص و نیز ارزش نسبی کالاها را با هم می سنجد. هر کشور دارای واحد پولی مخصوص به خود است. واحد پولی در اروپا، یورو - در آمریکا، دلار - در ایران ریال (تومان) است

۲۱- ما می توانیم علاوه بر رفع نیاز های روزانه با پس انداز و ذخیره سازی پول، نیازهای آینده و هزینه های پیش بینی نشده خود را پرداخت نماییم

۲۲- خرید بوسیله حواله یا خریدهای اقساطی نشانه قدرت پول به عنوان وسیله ... پرداخت در آینده..... است .

۲۳- به کل حجم پول موجود در یک کشور ... نقدینگی آن کشور گویند

۲۴- افزایش یا کاهش حجم نقدینگی معمولا ناشی از عملکرد بانکها است

۲۵- به افزایش سطح عمومی قیمتتها تورم..... گویند

۲۶- نرخ تورم ، درصد افزایش سالانه سطح قیمت هاست . اگر کالایی نسبت به سال قبل ۲۰٪ افزایش قیمت داشته

باشد یعنی ما ۲۰٪ تورم و به همان نسبت کاهش قدرت خرید پول داریم . پس تورم نشانه کاهش قدرت خرید پول

است

۲۷- نرخ تورم نشان دهنده میزان کاهش قدرت خرید پول است صحیح غلط

۲۸- برای اندازگیری تورم از شاخص قیمت مصرف کننده یا cpi..... استفاده می شود

۲۹- ۱- کاهش رفاه اقتصادی مردم ۲- بی ثباتی فضای کسب و کار ۳- بی ثباتی فضای کسب و کار ۴- عدم پیش

بینی درست بازار برای تولید کنندگان و بازرگانان ۵- مشکلات زیاد در خرید و فروش و تولید کالاها ۶- کاهش

قدرت پول و کاهش قدرت خرید مصرف کننده

۳۰-۱- نابرابری عرضه و تقاضا: کاهش عرضه در مقابل افزایش تقاضا باعث بالا رفتن قیمت ها می شود. در اینصورت دولت برای مقابله با تورم باید عرضه کالاها را افزایش دهد که از طریق تولید بیشتر یا افزایش واردات انجام می شود

۲- افزایش نقدینگی نسبت به سطح تولید: در این صورت دولت با کنترل میزان نقدینگی به مهار تورم اقدام می کند.

۳- نوسانات نرخ ارز که باعث کاهش ارزش پول ملی و کاهش قدرت خرید، در نتیجه بالا رفتن تورم می شود

۳۱- دولت ها برای مقابله و کنترل تورم باید میزان عرضه کالا را افزایش دهند که یا با افزایش ظرفیت های تولید یا با افزایش واردات میزان عرضه در بازار را افزایش میدهند

۳۲- سیاست های دولت و بانک مرکزی برای حفظ حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول

۱- کاهش نقدینگی در گردش

۲- افزایش نقدینگی در گردش

۳- در زمان افزایش تورم

۳۴- کاهش نقدینگی که به سیاست انقباضی معروف است. زمانی که اقتصاد درگیر تورم است بانک مرکزی با سیاست کاهش حجم پول در گردش از راههای مختلف مثل اعمال سیاست بازار باز دخالت می کند. در این روش بانک مرکزی با فروش اوراق مشارکت به مردم از حجم پول در دسترس آنها می کاهد

۳۵- در زمان رکود اقتصادی

۳۶-۱ افزایش نقدینگی در زمان رکود اقتصادی که سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می یابد با سیاستهای

انبساطی از راههای مختلفی اعمال می شود www.my-dars.ir

مثل باز خرید اوراق مشارکت از مردم، توسط بانک مرکزی، تا بدین ترتیب نقدینگی بیشتری به جامعه تزریق شود.

تهیه و تدوین زهرا خراسانی - دبیر علوم اجتماعی ناحیه یک قزوین

در درس قبل با مفاهیم پول و تورم و محاسبه نرخ تورم، رابطه تورم با پول، تأثیر تورم بر کسب و کارهای اقتصادی و اینکه چرا تورم یک آسیب و تهدید اقتصادی است، آشنا شدیم.

- چگونه می توان شرکتهای کسب و کار را در برابر مشکلاتی نظیر رکود، بیکاری، تورم و تحریم یاری کرد؟

- چه الگویی در تجارت خارجی، اقتصاد کشور ما را قوی می کند و به رونق و پیشرفت می رساند؟

- اصول یک اقتصاد مقاوم و نجات بخش اقتصاد چیست؟ در چه حوزه هایی باید توانمند شویم؟ راه های مقابله با تحریم ها با توجه به توان داخلی کدام اند؟

- با وجود ارتباطات گسترده ای که میان کشورهای جهان وجود دارد، همچنان **اختلاف ها، تهدیدها، تحریم ها و دشمنی ها** پا برجاست. برخی کشورها زیر ستم کشورهای دیگرند و اقتصاد آنها با مشکلات فراوانی روبه روست. واقعیت آن است که کشورهای مختلف جهان و دولت های آنها، با وجود روابط اقتصادی پیچیده، هنگام حضور در روابط جهانی، تنها نگران منافع ملی خود نیز هستند. برخی کشورها حاضر نیستند کشورهای دیگر پیشرفت کنند و دوست دارند، خودشان تنها قدرتمند جهان باشند.

کشورهای دیگر نیز یا باید در مقابل خواسته آنها سر تسلیم فرود آورند و به مزرعه ای از گاوهای شیرده تبدیل شوند یا باید از شرافت و استقلال ملی و دینی خود دفاع کنند و در برابر زیاده خواهی ها بایستند. البته نگه داشتن این استقلال ملی و دینی بدون هزینه نیست. انواع تحریم های اقتصادی، سنگ اندازی ها و دشمنی ها، بیشتر و بیشتر خواهد شد. با این حال کشوری که نخواهد زیر بار بیگانگان برود، راه های قوی شدن را نیز فرا خواهد گرفت.

گروه آموزشی عصر

مسیر تاریخی اقتصاد ایران:

*- ایران به دلیل وسعت و پهناوری جغرافیایی، برخورداری از منابع طبیعی و قرار گرفتن در چهار راه بین المللی، از دوران باستان جایگاه ویژه ای در اقتصاد جهان داشته است.

- پهناوری مرزهای ایران باستان، جاده ابریشم و تجارت با چین و امپراتوری روم، از اهمیت و بزرگی اقتصاد ایران در آن دوران حکایت می کند.

*- طی هفت قرن دوران شکوفایی تمدن اسلامی، جلوه هایی از پیشرفت اندیشه اقتصادی، تأمین مالی مراکز علمی، عمران و آبادانی، تجهیز زیر ساخت ها و موقوفات را می توان در اقتصاد ایران و جهان اسلام

- احکام اقتصادی اسلام پایه قواعد و مقررات اقتصادهای موفق آسیای میانه، آسیای غربی و جنوب غربی، شمال آفریقا و حتی جنوب اروپا قرار گرفت.

*- رونق و آبادانی اقتصاد ایران را تا اواسط حکومت صفویه می توان از زیربناها و عمران بندرها، بازارها، مدارس علمی، کاروان سراها، مساجد باقی مانده و فعالیت های خیریه درک کرد. در نیمه اول حکومت صفویه، علاوه بر یکپارچگی سیاسی، اقتصاد یکپارچه و مستقلی شکل گرفت که با سایر لایه های دینی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگی داشت.

*- اما در دوره پایانی حکومت صفویه، اقتصاد ایران به تدریج رو به ضعف نهاد. این وضعیت با تغییر و تحول سریع در اروپا و شکل گیری قدرت های بزرگ در آن قاره مصادف بود.

- دولت های اروپایی با تجهیز ناوگان خود به رقابت شدید نظامی و تجاری با یکدیگر و استعمار کشورهای دیگر پرداختند. این رقابت و همچنین استعمار کشورهای دیگر، موجب تسریع جریان توسعه این کشورها شد. آنها از یک سو با چنگ انداختن بر دارایی های سایر ملت های جهان به ثروت اندوزی پرداختند و از سوی دیگر در رقابت با یکدیگر به نوسازی سریع صنایع و تولیدات خود اقدام کردند.

*- در دوران قاجار، ایران فرصت طلایی خود را برای جبران کاستی ها، از دست داد. تلاش حاکمان صرف تحکیم پایه های حکومت خود، افزودن بر خزانه از طریق غارت دسترنج مردم، اعطای امتیازات به وابستگان و خادمان خود، تأمین هزینه های گزاف دربار، سفرهای خارجی و تجملات می شد. ازدست دادن بخش های مهمی از سرزمین و منابع ایران، هزینه های شکست در جنگ، عهدنامه های ننگین و مبالغه جرمه های گزاف آنها، بی توجهی به سرمایه های انسانی و اجتماعی، سیاست های رکودی و انقباضی، نبود برنامه ریزی و قانون گذاری اقتصادی، اعطای امتیازها به شرکت ها و کشورهای استعماری، تأسیس بانک های روسی و انگلیسی و سیل ورود کالاهای خارجی، آسیب های زیادی را بر اقتصاد ایران وارد کرد. -اقدامات محدود مذهبی و ملی، مثل تأسیس دارالفنون و برقراری نظم مالی و اداری توسط امیرکبیر، تأسیس شرکت اسلامی و تحریم کالاهای خارجی توسط علمای اصفهان، تحریم تنباکو و لغو قرارداد رژی و بیانیه هایی در حمایت از تولید ملی، متأسفانه چندان اثر بخش نبود.

*- ویژگی اقتصاد ایران در دوران پهلوی:

- روند افول اقتصاد ایران با حکومت رضاخان و تشکیل سلسله پهلوی ادامه یافت. ویژگی عمده این دوره، جدا شدن اقتصاد ایران از ابعاد هویتی، فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و دینی خود بود. اقتصاد ایران به جای تکیه بر پایه های بومی و درون زای داخلی و ملی خود، به بیرون از مرزها و قدرت های بزرگ متکی شد.

-حتی ایجاد زمینه ای قانونی (مثل قانون تجارت و تعاونی ها) و زیر ساخت های موصلاتی (مانند راه آهن)، گسترش مدارس و دانشگاه ها و بهبود نسبی بهداشت هم نتوانست اقتصاد ایران را از **ضعف ساختاری و هویتی** برهاند.

-تعدی حکومت پهلوی بر موقوفات و مالکیت های خصوصی و عمومی، **واگذاری منابع نفتی و معدنی به بیگانگان** و اجرای برنامه هایی موسوم به **انقلاب سفید**، که آخرین صدمه را به کشاورزی و اقتصاد روستایی زد، بر بیماری های اقتصاد ایران افزود.

-**نوسازی و توسعه ایران** در این زمان **به صورتی ظاهری و سطحی و با صنایع مونتاژ** انجام می شد و **درآمدهای نفتی** هم با تبدیل ایران به بازار مصرفی کالاهای کشورهای صنعتی و غفلت از اقتصاد مردمی، بر مشکلات اقتصاد ایران افزود.

-در این دوران، **دولت حضوری گسترده در عرصه اقتصاد کشور داشت** و توانست سازمان و تشکیلات خود را نو سازی کند و شکل جدیدتری به خود بگیرد؛ درعین حال، **نظام نوینی در مالیات ستانی و بودجه بندی کشور** پدید آمد و **برخی شاخص های اقتصادی، اجتماعی و انسانی بهبود یافت**. از سوی دیگر **در نتیجه افزایش درآمدهای نفتی، قدرت اقتصادی دولت افزایش یافت**.

-در این زمان، دولت با هدف ایجاد توسعه نمایشی به اجرای طرح های عمرانی متعدد در کشور پرداخت و به این ترتیب، بخشی از درآمدهای نفتی کشور، صرف ساخت و ساز شد. کارخانه ها و مؤسسات شکل گرفت و دولت به عنوان کارفرمای بزرگ در عرصه اقتصاد مطرح شد. **ساختارهای اساسی اقتصاد کشور نیز زیر سلطه و برنامه ریزی بیگانگان** قرار گرفت.

*-**با پیروزی انقلاب اسلامی**، مردم روی پای خودشان ایستادند و خواستار استقلال و آزادی کشورشان شدند. **میشل فوکو**، متفکر شهیر فرانسوی و نویسنده کتاب «**ایران، روح یک جهان بی روح**» می گوید: این رویداد انقلابی اراده ای جمعی را نمایان می کند. ما در سرتاسر ایران با اراده جمعی یک ملت برخورد کردیم. **در بخش اقتصادی قانون اساسی**، بر آموزه هایی همچون **اقتصاد مردمی، نفی سلطه بیگانگان و استقلال اقتصادی**، حقوق اقتصادی شهروندان و عدالت اقتصادی تأکید شده است.

اقتصاد مقاومتی و استقلال اقتصادی:

- واکنش کشورها در شرایط سخت پیش بینی نشده، به **قدرتمند بودن آنها** بستگی دارد. **برای عبور از مشکلات اقتصادی و آسیب هایی که در دوران کنونی، اقتصاد ملی ما را تهدید می کند، مقاوم سازی اقتصاد و مصونیت بخشی به آن** در برابر فشارها و تکانه های خارجی، **ضروری** است.

- اقتصاددانان با اصطلاحاتی مانند «ثبات اقتصادی»، «استحکام اقتصادی»، «تاب آوری اقتصاد» و «پایداری»، بر **مقاوم سازی اقتصادی** تأکید می کنند.

- **مقاوم سازی اقتصادی** به معنای آن است که مجموع نیروهای مولد، شرکت ها، مؤسسات تولیدی و خدماتی یک کشور، روی پای خود بایستند تا بتوانند در صورت به وجود آمدن بحران، تمامی نیازهای اساسی و حیاتی شان را خودشان تولید و تأمین کنند و وابسته به بیگانگان نباشند.

- **اقتصاد مقاوم**، محصول خودباوری، تلاش و مجاهدت همه جانبه و فراگیر مردمان سخت کوشی است که حاضر نیستند زیر سایه بیگانگان زندگی کنند و به آنان وابسته باشند.

- **اقتصاد مقاومتی**، اقتصادی است پیشرفته، مردمی و دانش بنیان که در برابر تهدیدات و تکان های داخلی و خارجی، آسیب ناپذیر است و با اتکای به قابلیت ها و ظرفیت های داخلی و استفاده از فرصت های بیرونی، نیازها و مشکلات اقتصادی را رفع می کند و با تحریم ها و تهدیدات دشمنان، به زانو در نمی آید و متوقف نمی شود.

- وابسته نبودن اقتصاد ملی به اقتصادهای بیگانه را می توان با نام **استقلال اقتصادی شناخت**.

- استقلال اقتصادی به معنای **قطع ارتباط با کشورهای دیگر نیست** و هر کشوری برای پیشرفت، به تعامل منطقی با کشورهای دیگر نیاز دارد. مهم آن است که این تعامل، **مقتدرانه و از روی تدبیر** باشد.

تحلیل کنید: از نظر شما مهم ترین راه های مقابله با تحریم های اقتصادی و زمینه سازی برای رونق کسب و کارهای اقتصادی کشور چیست؟

۱) درون زایی (۲) برون گرایی و گسترش ارتباطات (۳) کاهش اتکای بودجه و تراز تجاری به درآمدهای نفتی (۴) اقتصاد مردمی (۵) اقتصاد دانش بنیان (۶) مدیریت مصرف و بهره وری حداکثری (۷) توزیع عادلانه ثروت و درآمد (۸) مقاوم سازی در برابر فشارها و تهدیدات

گروه آموزشی عصر

- **بیشتر بدانیم - غارت و قحطی!**

یکی از ابزارهای دولت های غربی برای این استثمار و غارت، تأسیس و تقویت شرکت های بزرگ چند ملیتی است. یکی از این نمونه ها، شرکت انگلیسی - هلندی هند شرقی است. گزارش زیر از کتاب نگاهی به تاریخ جهان، اثر جواهر لعل نهرو انتخاب شده است: موقعیت انگلیسیان در شمال هند به صورتی بود که قدرت و ثروت را در دست داشتند، بدون آنکه هیچ مسئولیتی را قبول کنند. بازرگانان ماجراجوی کمپانی هند شرقی هیچ حد و فاصله ای میان بازرگانی قانونی و بازرگانی غیرمجاز غارت و چپاول واقعی قائل نمی شدند. عدم امنیت سیاسی و آشوب ها و آشفتگی ها و کمی باران و سیاست غارتگرانه انگلستان همه باهم سبب شدند که در سال ۱۷۷۰ قحطی عظیمی در بنگال و بیهار روی داد. گفته می شود که بیش از یک سوم

www.my-dars.ir

اهالی این نواحی نابود و تلف شدند. این منظره رقت انگیز و مهیب را در نظر مجسم کنید که چگونه میلیون ها نفر از مردم آرام آرام و بر اثر گر سنگی می مردند. تمامی این منطقه وسیع از مردم خالی شد؛ جنگل ها روییدند و دهکده های مزروعی و مزارع کشاورزی را در خود بلعیدند. هیچ کس، هیچ کاری برای کمک به گرسنگان و قحطی زدگان نمی کرد. کمپانی هند شرقی قدرت و امکان داشت؛ اما آنها هیچ مسئولیت و تمایلی در خود احساس نمی کردند. وظیفه اصلی آنها به دست آوردن پول و جمع آوری درآمد بود و این کار را که به نفع جیب خودشان بود، با دقت و مراقبت بسیار انجام می دادند. بسیار جالب است که در گزارش رسمی کمپانی گفته می شود با وجود قحطی شدید و با وجود آنکه بیش از یک سوم مردم تلف شدند، آنها رقم درآمد و عایدات معمولی را از آنان که زنده بودند، گرفتند. غیرممکن است که بتوان تصور و درک کرد که این جمع آوری اجباری پول و درآمد از مردم قحطی زده و مصیبت کشیده ای که از چنگال قحطی جسته بودند، چقدر ظالمانه و غیرانسانی بوده است.

مشابه همین شرایط در زمان جنگ جهانی اول برای کشور خودمان نیز روی داده بود. نویسنده کتاب قحطی بزرگ (نسل کشی ایرانیان در جنگ جهانی اول)، در ضمن پژوهش خود اخبار و گزارش های دست اول و رقت انگیزی از نتایج حضور نیروهای نظامی بیگانه و عملیات و اقدامات آنان در ایران ارائه داده است؛ اقداماتی که با «جنایت جنگی علیه غیرنظامیان» همسان و برابر بوده است. او نشان داده است که چگونه نیروهای انگلستان، در حالی که مردم یک شهر از گر سنگی به جان آمده بودند، آذوقه ای را که از شکم گرسنه همان مردم زده بودند، به هنگام عقب نشینی از برابر نیروهای عثمانی برای آنکه به دست حریف نیفتد، یک جا از میان بردند؛ و نیز چگونه ارتش انگلستان برای تدارک آذوقه مورد نیاز نفرات خود در ایران، به جای وارد کردن آذوقه از هندوستان، به لطایف الحیل اقدام به جمع آوری و خرید گندم و جو و سایر مایحتاج مردم گرسنه و قحطی زده ایران می کند تا در ناوگان دریایی انگلستان جای بیشتری برای ترابری نظامی ارتش انگلستان باقی بماند؛ زیرا وارد کردن گندم از هندوستان، مستلزم حمل آن با کشتی گو با دیپلمات آمریکایی از است؛ و نیز چگونه ژنرال انگلیسی مسئول تدارک آذوقه در گفت و این «زرنگی» به خود می بالد (نگاه کنید به کتاب قحطی بزرگ (نسل کشی ایرانیان در جنگ جهانی اول)؛ محمدقلی مجد، ترجمه محمد کریمی؛ مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی).

*- در درس قبل با مسیر تاریخی اقتصاد ایران، اقتصاد مقاومتی و استقلال اقتصادی و شیوه مقابله با تحریم ها و دیگر آسیب های اقتصادی تا حدودی آشنا شدیم.

*- در این درس می خواهیم دربارهٔ رشد و پیشرفت اقتصادی، بحث نمائیم. و با نحوه محاسبه نرخ رشد اقتصادی (رشد تولید ناخالص داخلی)، چگونگی بررسی و وضعیت توزیع درآمد افراد یک جامعه براساس سهم دهک ها و همچنین شاخص توسعهٔ انسانی آشنا شویم.

*- در اقتصاد کشورهایی را که از قدرت تولیدی بالاتر و درآمد بیشتری برخوردار باشند، پیشرفته تر می دانند. افزایش قدرت تولید کشور در گرو افزایش قدرت کار و داد و ستدهای مناسب است. کشورهای پیشرفته معمولاً درآمد و تولید بالایی دارند و درآمدها به صورت عادلانه تری توزیع شده است و تعداد بیکاران این کشورها نیز کم است.

-رشد و پیشرفت، نقطهٔ مقابل رکود است. یک کشور پیشرفته در برابر شوک های اقتصادی، قدرت مقاومت دارد؛ از ثبات نسبی قیمت ها و بازارها برخوردار است؛ می تواند در شرایط بحرانی نیازهای اولیهٔ خودش را تأمین و حتی مازاد آن را صادر کند.

- معمولاً کشورهای پیشرفته از سطح سواد و بهداشت عمومی بالایی برخوردارند و روحیهٔ اعتماد و همبستگی میان مردم این کشورها برای تکاپو و تلاش اقتصادی، برجسته است. کشورهای پیشرفته در سطح منطقه و جهان تأثیر گذارند. در یک کلمه، کشورهای پیشرفته، کشورهای قدرتمندی محسوب می شوند و بقیه روی آنها حساب باز می کنند.

-پیشرفت اقتصادی کشور دارای مؤلفه هایی است که می توان مهم ترین آنها را **رشد اقتصادی**، شاخص های توسعهٔ انسانی (نظیر بهداشت، سواد و امید به زندگی) و شاخص توزیع عادلانه درآمد دانست.

*رشد اقتصادی:

-**مفهوم رشد:** رشد صرفاً به معنای **افزایش تولید** است و مفهومی کمی (عددی) است. اگر در جامعه ای میزان واقعی تولید در دوره ای معین نسبت به دوره قبل افزایش یابد می گوئیم **رشد** صورت گرفته است.

-کشورها معمولاً با سرمایه گذاری بیشتر یا به کارگیری روش های بهتر و فناوری مناسب تر، ظرفیت تولیدی خود را افزایش می دهند و این امر به درآمد بیشتر می انجامد. به همین دلیل گاهی **افزایش شاخص رشد** یک کشور را با **افزایش درآمد آن معادل** در نظر می گیرند.

- یک منشأ رشد اقتصادی افزایش در منابع است؛ برای مثال، اگر جمعیت در طول زمان رشد کند، به طور کلی عرضه نیروی کار هم افزایش می یابد.

- سرمایه های فیزیکی کشور می تواند با سرمایه گذاری در کارخانه ها، ساختمان ادارات، ماشین آلات و مغازه ها افزایش یابد.

- سرمایه انسانی با تولید نسل توأم با آموزش آنها افزایش می یابد.

- با منابع در دسترس بیشتر، یک کشور می تواند کالا و خدمات بیشتری تولید کند.

****بررسی رشد با الگوی مرز امکانات تولید:**

- از الگوی مرز امکانات تولید، می توانیم برای نشان دادن تأثیرات رشد اقتصادی استفاده کنیم.

- مردم مقدار بیشتری از کالاها را می خواهند تا سلامتی و رفاه بیشتری داشته باشند. اگر با صرفه جویی، سرمایه گذاری بیشتری انجام دهند، با گذشت زمان، ظرفیت تولیدی آنها توسعه می یابد و مرز امکانات تولید به سمت بالا منتقل می شود.

- رشد اقتصادی به کشور امکان می دهد تا کالاهای بیشتر و بیشتری را تولید و مصرف کند.

- رشد اقتصادی یک هدف مشترک است، زیرا کشور را قادر می سازد کالاها و خدمات بیشتری تولید کند و گام مؤثری برای تأمین نیازها و خواسته های شهروندان خود بردارد.

- وقتی که اقتصاد رشد می کند، کشور قادر است از هرچیزی مقدار بیشتری تولید کند.

- هر کشور برای اینکه از مواهب رشد اقتصادی در آینده لذت ببرد، باید چیزهایی را در زمان حال در اقتصاد فدا کند؛ باید منابعی را که می توانست برای ساختن کالاهای مصرفی در زمان حال استفاده شود، برای ساختن انواع سرمایه ها و توسعه روش های تولید بهتر برای آینده صرف کند. همان طور که مردم گاهی از بعضی خریدهای خود صرف نظر می کنند تا پولشان را برای انتخاب های دیگری در آینده که زندگی را بهتر می کند، پس انداز کنند.

****چگونه رشد اقتصادی را اندازه گیری کنیم؟**

- تولید (درآمد) ناخالص داخلی: www.my-dars.ir

- رشد به معنای افزایش تولید است. بنابراین اقتصاددانان برای اندازه گیری رشد، به میزان رشد تولیدات یک کشور در طول سال می نگرند.

- تولید ناخالص داخلی یک کشور (GDP): ارزش پولی همه کالاها و خدمات نهایی تولید شده در داخل

مرزهای یک کشور در طول یک سال است. (چه توسط مردم آن کشور و چه توسط خارجیانی که در آن کشور)

- با فرض اینکه هر تولید داخلی، درآمدی را برای تولیدکنندگان آن ایجاد کرده است، می توان درآمد داخلی را نیز معادل تولید داخلی دانست.

- درآمد داخلی، مجموع درآمدهایی است که در طول سال برای کشور به دست می آید.

- با تقسیم درآمد داخلی به جمعیت کشور، درآمد سرانه به دست می آید. (که: درآمد سرانه عبارتست از سهم متوسط هر فرد جامعه در میزان تولید یا درآمد آن جامعه).

- پنج کلید واژه مهم برای فهم بهتر تعریف تولید داخلی: ارزش پولی، همه کالاها و خدمات، نهایی، درون مرزهای کشور و در یک سال.

ارزش پولی: برای اندازه گیری تولید کشور، نیاز به یک واحد مشترک داریم که بتوانیم هر چیزی را که تولید شده است، اندازه گیری کنیم. از هر واحد اندازه گیری می شود استفاده کرد؛ اما شاید نتیجه مفید نباشد؛ چراکه قطعاً با هم قابل جمع شدن نیستند. در عوض وقتی همه را به ارزش پولی که از بازار به دست آمده برگردانیم و آنها را جمع کنیم، منطقی تر می شود. در این صورت صرف نظر از ابعاد و اندازه و وزن، هر کالا با ارزشی که در بازار داشته در محاسبه مقدار تولید لحاظ خواهد شد.

کالا و خدمات: تولید فقط محدود به تولید کالاها نیست، بلکه خدماتی مانند خدمات لوله کشی، خلبانی هواپیما، رانندگی کامیون و معاینه پزشکی هم تولید است و باید در محاسبه ما لحاظ شود.

تولید نهایی: برای اندازه گیری تولید ناخالص داخلی، تنها کالا و خدمات نهایی را در نظر می گیریم، نه محصولات واسطه ای را؛ چرا که کالاها و خدمات واسطه ای همگی در تولیدات نهایی محاسبه شده اند و اگر آنها را هم جداگانه محاسبه کنیم، دچار خطای محاسبه مجدد می شویم.

- با محاسبه ارزش کالای نهایی تولید شده، خود به خود ارزش کالاهای واسطه ای که در آن به کار رفته است نیز محاسبه می شود.

(کالای نهایی و واسطه ای: کالایی که توسط مصرف کنندگان خریداری شده و مستقیماً به مصرف می رسند، کالای نهایی و کالایی که توسط تولیدکنندگان دیگری خریداری شده و در تولید کالای دیگر استفاده می شود را واسطه ای گویند.)

داخل مرزهای یک کشور: تولید ناخالص داخلی، تولیداتی را که در داخل مرزهای یک کشور تولید می شود، اندازه می گیرد؛ صرف نظر از اینکه چه شهروندی آن را تولید کرده است. -نکته: در تولید داخلی، تولید افراد کشور که در خارج ساکن هستند محاسبه نمی شود و در تولید ملی، تولید خارجی های مقیم کشور محاسبه نمی شود. (تولید ناخالص ملی (GNP): ارزش پولی تمام کالاها و خدمات نهایی که اعضای یک ملت در طول یک سال تولید کرده اند.)

-تولید ناخالص داخلی ایران، جمع تمام تولیداتی است که شرکت ها و افرادی که در ایران فعالیت می کنند، آنها را تولید کرده اند؛ حتی اگر بخشی از این تولید متعلق به خارجی ها باشد.

در یک سال: تولید ناخالص داخلی تنها شامل کالاهای نهایی و خدمات تولید شده در یک سال تقویمی از اول فروردین تا پایان اسفند است. این مقدار شامل فروش اقلام باقی مانده از سال قبل نمی شود؛ یعنی چیزهایی که در یک سال ساخته می شود و در سال بعد فروخته می شود.

****مواردی که در تولید ناخالص داخلی محاسبه نمی شوند:**

به دلیل دشواری محاسباتی برخی از اقلام تولیدی در اندازه گیری تولید ناخالص داخلی لحاظ نمی شوند:

اول: کار بدون دستمزد؛ مانند **کارهایی** که در **خانه** انجام می گیرد یا **خدماتی** که در **خیریه ها** به صورت داوطلبانه ارائه می شود و **پولی برای آنها رد و بدل نمی گردد**، اگرچه دارای ارزش بالایی هستند، اما در محاسبات تولید ناخالص داخلی غایب اند!

دوم: خرید و فروش کالاهای دست دوم از جمله خودرو، مبلمان یا خانه در محاسبات لحاظ نمی شوند. این قبیل کالاها زمانی که برای اولین بار تولید و فروخته شده اند، به حساب آمده اند.

سوم: تولیدات اقتصاد زیرزمینی، غیرقانونی و قاچاق که اطلاعات دقیقی از آنها در دست نیست و عملاً محاسبه آنها مشروعیت بخشی به این گونه فعالیت ها تلقی می شود.

نکته: تفاوت تولید خالص و ناخالص در هزینه استهلاک است. **هزینه استهلاک** قسمتی از تولید جامعه که صرف تعمیر یا جایگزینی سرمایه های فرسوده می شود را هزینه استهلاک می نامند.

****تولید ناخالص داخلی اسمی و واقعی:**

- مهم ترین دلیل برای اندازه گیری تولید ناخالص داخلی، **نظارت بر تغییرات تولید در طول زمان** است. چون تولیدات جامعه از یک نوع نیستند همه شاخص های تولید برحسب واحد پول سنجیده می شود. چون تولید ناخالص داخلی به واحد پولی اندازه گیری می شود، با یک مشکل مواجه هستیم: **قیمت کالاها و خدماتی** که تولید ناخالص داخلی را تشکیل می دهند **به طور مداوم در حال تغییر** است. (افزایش ارزش تولید کل ممکن است ناشی از: ۱) افزایش قیمت ها (۲) افزایش مقدار (۳) افزایش قیمت و مقدار با هم باشد. - **رشد میزان تولید** از تفاوت ارزش تولید به قیمت های ثابت در دو سال و **رشد قیمت** از تفاوت ارزش تولید به قیمت های جاری و ثابت سال مورد نظر بدست می آید.

- به طور کلی هر شاخصی که به **قیمت جاری** محاسبه شود، به عبارت دیگر؛ تورم نیز در اندازه ی آن دخیل باشد، به آن شاخص **اسمی** و یا **جاری** و یا در اصطلاح **پولی** گویند، اما اگر در محاسبه ی آن شاخص اثر تورمی زایل شده باشد و به **قیمت ثابت** و پایه محاسبه شده باشد به آن **شاخص واقعی** یا **حقیقی (تورم در رفته)** اطلاق می کنند. همانند؛ تولید ناخالص اسمی و تولید ناخالص واقعی، صادرات اسمی و صادرات واقعی و ...)

- مثال: فرض کنید **یک میلیون** خودرو در ایران در سال جاری تولید شود و میانگین قیمت یک خودرو **۵۰ میلیون تومان** باشد. مجموع تولیدات خودرو برای سال جاری عبارت است از:

۱ میلیون \times ۵۰ میلیون تومان = ۵۰ هزار میلیارد تومان

حال اگر سال بعد قیمت متوسط خودرو به ۶۰ میلیون افزایش یابد، برآورد ۱۰ هزار میلیارد تومانی برای تغییر تولید نادرست است؛ چرا که در واقع، همان یک میلیون خودرو تولید شده است و تنها قیمت ها تغییر کرده است! اقتصاددانان برای حل این مشکل راه حلی دارند؛ قیمت های محاسباتی باید در سالی که به آن سال پایه گفته می شود، ثابت فرض شوند. (پس؛ در محاسبه ی تولید کل جامعه؛ یک سال را به عنوان سال پایه و مبنای نظر می گیرند و ارزش تولید در هر سال بر حسب قیمت های سال پایه محاسبه می شود.)

**محاسبه تولید ناخالص داخلی و نرخ رشد آن:

– برای محاسبه تولید ناخالص داخلی اسمی، مجموع ارزش کالاهای تولید شده کشور را در یک سال محاسبه می کنیم. همچنین اگر بخواهیم بدانیم تولیدات سال جاری نسبت به سال قبل، چه میزان رشد داشته است، می توانیم از رابطه زیر استفاده کنیم:

$$\text{نرخ رشد تولید} = \frac{\text{تولید ناخالص داخلی سال قبل} - \text{تولید ناخالص داخلی سال جاری}}{\text{تولید ناخالص داخلی سال قبل}} \times 100$$

مثال: تولید ناخالص داخلی را برای اقتصادی با دو کالا و قیمت های زیر به صورت اسمی و واقعی محاسبه کنید:

سال	پیتزا		شکلات	
	قیمت (P)	مقدار (Q)	قیمت (P)	مقدار (Q)
۱۳۹۵	۱۰۰۰۰ تومان	۴۰۰	۲۰۰۰ تومان	۱۰۰۰
۱۳۹۶	۱۱۰۰۰ تومان	۵۰۰	۲۵۰۰ تومان	۱۱۰۰
۱۳۹۷	۱۲۰۰۰ تومان	۶۰۰	۳۰۰۰ تومان	۱۲۰۰

– معمولاً از نمودارهای رشد تولید ناخالص داخلی، برای نمایش رشد اقتصادی کشورها استفاده می شود.

افزایش	محاسبه GDP اسمی در هر سال:
$\left. \begin{array}{l} \% 37/5 \\ \% 30/9 \end{array} \right\}$	$1395: 10000 \times 400 + 2000 \times 1000 = 6000000$ تومان
	$1396: 11000 \times 500 + 2500 \times 1100 = 8250000$ تومان
	$1397: 12000 \times 600 + 3000 \times 1200 = 10800000$ تومان
	محاسبه GDP واقعی در هر سال با استفاده از سال ۱۳۹۵ به عنوان سال پایه:
$\left. \begin{array}{l} \% 20 \\ \% 16/7 \end{array} \right\}$	$1395: 10000 \times 400 + 2000 \times 1000 = 6000000$ تومان
	$1396: 11000 \times 500 + 2000 \times 1000 = 7200000$ تومان
	$1397: 12000 \times 600 + 2000 \times 1000 = 8400000$ تومان

**شاخص های دیگر اندازه گیری پیشرفت اقتصادی:

– شاخص های مربوط به رشد کمی اقتصاد و افزایش تولید ناخالص، به تنهایی نمی تواند نشان دهنده میزان پیشرفت یک کشور باشد. پیشرفت کشور فقط محدود به رشد کمی آن، یعنی افزایش تولید ناخالص داخلی نیست؛ بلکه ابعاد دیگری نیز دارد.

- اگر کشوری از لحاظ میزان درآمد و تولید ناخالص داخلی، وضعیت مطلوبی دارد. این به معنای آن است که کشور در زمینه رشد ثروت، پیشرفت خوبی داشته است. اما نمی توان نتیجه گرفت که حتماً این کشور در توزیع ثروت تولید شده در میان مردم نیز پیشرفته است.

- اقتصاددانان معمولاً در این مورد از مثال کیک استفاده می کنند. آیا بزرگ تر شدن یک کیک، به معنای آن است که سهم افراد مختلف از آن کیک عادلانه است؟

- بسیاری از کشورهایی که دارای رشد درآمد بالایی هستند، نظیر چین و آمریکا، گرفتار نابرابری درآمدی اند؛ بدین معنی که بخش بزرگی از ثروت تولید شده، تنها به گروه های محدودی از جامعه تعلق دارد و اکثریت جامعه از درآمد کمتری برخوردارند.

****شاخص دهک ها:**

یکی از شاخص های سنجش وضعیت توزیع درآمد، شاخص دهک هاست. از شاخص دهک ها در برخی گزارشهای اقتصادی و به منظور نشان دادن پیشرفت هایی که در زمینه عدالت اقتصادی روی داده است، استفاده می شود.

- یکی از معیارهای سنجش وضعیت توزیع درآمد، شاخص دهک هاست (دهک داده ایست که متناظر با یک دهم کل فراوانی باشد). برای تشکیل این معیار جمعیت کشور مورد بررسی را به ده گروه جمعیتی مساوی تقسیم می کنند، که در هر گروه ده درصد جمعیت بر حسب درآمد از پایین به بالا مشخص می شوند، سپس سهم دریافتی هر گروه از درآمد ملی را محاسبه می کنند. در این جا ده درصد اول جمعیت که گروه اول می

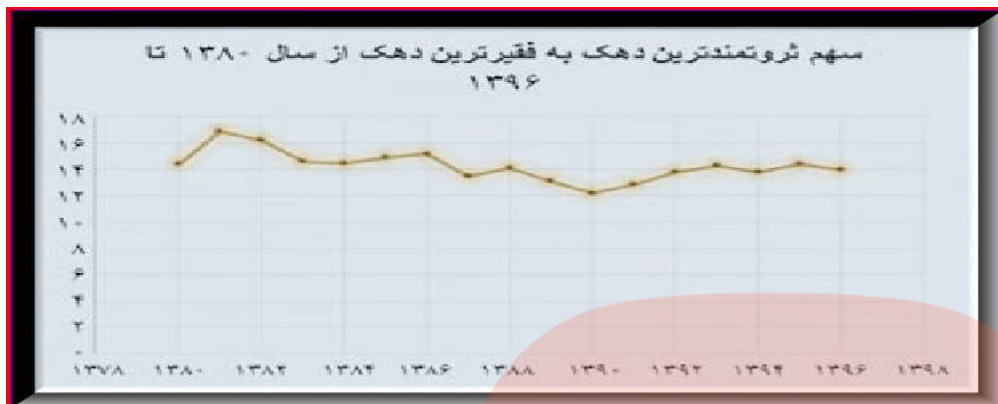
باشند، کمترین درآمد ملی و همین طور به ترتیب صعودی، ده درصد آخر (گروه دهم) بیشترین درآمد ملی را دریافت کرده و ثروتمندترین اعضای جامعه می باشند و ۱۰۰ درصد جمعیت کشور، ۱۰۰٪ درآمد را دارند.

سهم دهک اول	۳ درصد
سهم دهک دوم	۴ درصد
سهم دهک سوم	۵ درصد
سهم دهک چهارم	۶ درصد
سهم دهک پنجم	۷ درصد
سهم دهک ششم	۸ درصد
سهم دهک هفتم	۱۰ درصد
سهم دهک هشتم	۱۲ درصد
سهم دهک نهم	۱۶ درصد
سهم دهک دهم	۲۹ درصد
۱۰۰ درصد جمعیت کشور	۱۰۰ درصد درآمد ملی

جدول وضعیت توزیع درآمد در ایران در سال ۱۳۹۱

****وضعیت توزیع درآمد:**

- با محاسبه نسبت دهک دهم به دهک اول (نسبت درآمد گروه آخر به اول) در کشورهای مختلف، شاخصی به دست می آید که به وسیله آن درجه و شدت نابرابری در توزیع درآمد جامعه مشخص می شود و برای

مقایسه وضعیت توزیع درآمد به کار می رود.

- هرچه این نسبت بیشتر باشد، توزیع درآمد در آن جامعه نامناسب تر است. در جدول قبل، سهم دهک دهم از درآمد ملی حدود ده برابر سهم دهک اول است.

- گاهی درآمدهای مردم برای به دست آوردن شاخص دهک ها، قابل ثبت نیست. به همین دلیل اقتصاددانان برای به دست آوردن اختلاف درآمدی، اختلاف هزینه ای را محاسبه می کنند. در این حالت هزینه خانوار نماینده درآمد آن است. نمودار زیر نشان می دهد که در سال ۱۳۸۰ ده درصد ثروتمندان، چهارده برابر ده درصد فقرا درآمد داشته اند.

** شاخص توسعه انسانی :

یکی از شاخص های رایج جهانی برای اندازه گیری پیشرفت های اقتصادی کشورهای گوناگون، شاخص های توسعه انسانی (HDI) است.

- مؤلفه هایی نظیر میزان امید به زندگی در بدو تولد، میانگین سال های تحصیل، سرانه درآمد ناخالص ملی و شاخص های نابرابری تشکیل دهنده شاخص توسعه انسانی است.

- علاوه بر آن، مؤلفه هایی نظیر نرخ باروری، دسترسی به آب آشامیدنی سالم، بهداشت عمومی، شاخص های فقر و پایداری محیطی (مثل انرژی های تجدیدشونده و فسیلی، کاهش آلاینده های محیط زیست و گازهای گلخانه ای، نقصان منابع طبیعی و تغییرات نواحی جنگلی)، در گزارش های توسعه انسانی منعکس می شود.

- اگر معیارهای اندازه گیری رشد اقتصادی، یعنی رشد تولید ناخالص داخلی را با معیارهای اندازه گیری نابرابری درآمدی و نیز سایر شاخص ها نظیر شاخص امید به زندگی، میزان سواد و یا شاخص های مربوط به بهداشت، ترکیب کنیم، تصویر کامل تری از پیشرفت اقتصادی یک کشور به دست می آوریم.

- شاخص توسعه انسانی (HDI) ترکیبی از این شاخص هاست و از این رو تصویر بهتری از پیشرفت کشور ارائه می دهد.

** الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی :

- هرچند شاخص های توسعه انسانی در کنار شاخص های رشد تولید، تصویر مناسب تری از پیشرفت یک کشور ارائه می کند؛ اما این تصویر از پیشرفت کامل نیست و در آن شاخص های دیگری مانند **مبارزه با فساد، بهبود فضای کسب و کار، رشد علم و فناوری، موضوعات محیط زیستی و پیشرفت های فرهنگی و معنوی و...** مورد توجه قرار نمی گیرند.

دو امر باعث شده بسیاری از اندیشمندان از واژه توسعه کم تر استفاده کرده و به دنبال جایگزینی برای آن باشند: **۱) کشورهای غربی و سازمان های بین المللی از معیارها و شاخص های توسعه برای تحمیل الگوهای خود سوء استفاده می کنند، به طوری که گاهی توسعه یافتگی معادل غربی شدن تلقی می شود.**

۲) الگوهای توسعه به طور معمول به تفاوت های بومی و محلی کشورها و به تاریخ، فرهنگ، باورها و ارزش های اجتماعی آن ها توجه لازم را ندارند و برای همه کشورها همان نسخه ی خودشان را تجویز می کنند.

آیا به نظر شما تفاوت های بومی و محلی و تاریخی و فرهنگی کشورها در تعیین شاخص های پیشرفت دخالتی ندارد؟ آیا ارزش های اجتماعی — اقتصادی جامعه ما با جوامع اروپایی، آمریکایی یا چینی یکسان است؟ اگر یکسان نیست، این تنوع ارزش ها و آداب و رسوم چگونه در شاخص های پیشرفت یک کشور خود را نشان می دهد؟ آیا عدالت اقتصادی و اجتماعی به همان اندازه برای ما اهمیت دارد که برای کشورهای سرمایه داری غربی؟ آیا نگاه ما به زندگی انسان ها با نگاه ژاپنی ها به زندگی انسان ها هیچ تفاوتی ندارد؟ **رشد و توسعه بخشی از پیشرفت کشور ماست، اما همه آن نیست.** - بنابراین در کشور ما نیز اندیشمندان **الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی** که متناسب با شرایط و فرهنگ ما باشد را دنبال می کنند.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

محتوای نوشتاری

کتاب : اقتصاد

سال تحصیلی:

1399-1400

فصل : چهارم

بخش : -

درس : دوازدهم

نام طراح: ریحانه برهانی

عنوان درس : بودجه بندی

اهداف یادگیری :

آشنایی دانش آموزان با مفاهیم بودجه بندی، مدیریت درآمد و مخارج و پرداخت خمس

انتظارات پس از مطالعه:

انتظار می رود دانش آموز پس از پایان درس بتواند:

- اهمیت بودجه بندی را متوجه شود.
- هزینه ها و درآمد های خود را به درستی ثبت نماید.
- هزینه ها و درآمد های خود را بررسی و در مورد آن ها برنامه ریزی نماید.
- مفهوم خمس و سال خمسی را تشریح نماید.
- خمس خود را در پایان سال مالی محاسبه و پرداخت کند.

نکات مهم درس :

- همه ی انسان ها امروزه درآمد و هزینه هایی دارند. ما می توانیم از طریق ثبت هزینه و درآمد ها مدیریت مالی صحیحی داشته باشیم.
- از طریق ثبت درآمد و هزینه ها می توان بودجه بندی درستی برای آینده داشت.
- خمس یکی از هزینه های مهم برای ما مسلمانان است که باید آن را نیز در برنامه ی مالی خود در نظر گرفت.

خلاصه درس:

طرح مسئله

همه ی ما پول و درآمد محدودی داریم و راه های زیادی برای خرج کردن آن هست. ممکن است برای شما پیش آمده باشد که پس از گذشت زمان کوتاهی ببینید که پول هایتان تمام شده و دیگر چیزی برایتان باقی نمانده است بدون آنکه متوجه آن شوید! در این درس می خواهیم یاد بگیریم که چگونه می توان هزینه ها و درآمد های خود را مدیریت کرد تا بهتر از پول خود استفاده نماییم.

نمونه های درآمد و مخارج افرادی زیر را بخوانید و بررسی کنید که آیا این افراد با این روند بودجه می توانند تا پایان سال ادامه دهند یا خیر؟

فرد اول

خانم رضایی معلم است. او به صورت سالیانه درآمدی در حدود 43 میلیون تومان کسب می کند و مخارج سالیانه وی به شرح زیر است.

آیا خانم رضایی بیشتر از درآمد خود خرج می کند؟ چه میزان؟

نوع خرج	مقدار به میلیون تومان
پس انداز	۲
اجاره خانه	۶/۵
خدمات رفاهی	۳
قبوض	۱۵
غذا	۲/۲۵
حمل و نقل	۵/۵۰
بیمه	۱/۵۶
بنزین	۰/۷۷
امور خیریه	۰/۸۰
پوشاک	۰/۵۵
بازپرداخت وام	۴/۵۰
تفریحات	۲
خدمات منزل	۱/۵
سایر	۱/۶۶

$$2+6/5+3+15+2/25+5/5+1/56+0/77+0/80+0/55+4/50+2+1/5+1/66=47/59$$

مجموع هزینه ها

میلیون $43-47/59 = -4/59$ = هزینه-درآمد

به این میزان اضافه خرج می کند

نمونه دوم

حاج محمود کارمند بازنشسته است. درآمد سالیانه او 35 میلیون تومان است و مخارج او نیز به شرح زیر است. آیا او بیشتر از درآمد خود خرج می کند؟ به چه میزان؟ خیر

نوع خرج	مقدار به ميليون تومان
پس انداز	1/85
اجاره خانه	7/25
خدمات رفاهي	2/40
قبوض	1/75
غذا	2/07
حمل و نقل	3/65
بيمه	1/48
بنزين	0/88
امور خيريه	0/89
پوشاك	1/15
بازپرداخت وام	3/07
تفریحات	1/50
خدمات منزل	1/25
سایر	1/85

$$1/85+7/25+2/40+1/75+2/07+3/65+1/48+0/88+0/89+1/15+3/07+1/50+1/25+1/85=31/04$$

مجموع هزینه

$$35-31/04=3/96 \text{ ميليون}$$

این میزان اضافه می ماند

نمونه سوم

محمدحسن دانشجوست. البته به صورت پاره وقت هم مشغول به کار است. درآمد سالیانه او 37 میلیون تومان است و مخارج او نیز به شرح صفحه بعد است. آیا او بیشتر از درآمد خود خرج می کند؟ به چه میزان؟ خیر

نوع خرج	مقدار به ميليون تومان
پس انداز	1/00
اجاره خانه	5/75
خدمات رفاهي	2/85
قبوض	2/25
غذا	3/75
حمل و نقل	1/25
بيمه	2/20
بنزين	0/47
امور خيريه	0/20
پوشاك	1/85
بازپرداخت وام	6/07
تفریحات	1/65
خدمات منزل	0/75
سایر	1/50

$$1+5/75+2/85+2/25+3/75+1/25+2/20+0/47+0/20+1/85+6/07+1/65+0/75+1/50=31/54$$

مجموع هزینه

$$37-31/54=5/46 \text{ میلیون}$$

این میزان اضافه می ماند

با توجه به نمونه های بالا به سؤالات زیر پاسخ دهید:

فرض کنید که خودروی هر یک از این افراد نیاز به تعمیر دارد که هزینه آن هفت میلیون تومان است. برای این خرید چه تغییراتی در بودجه هر فردی باید ایجاد شود؟

افراد باید تلاش کنند تا در سایر هزینه های خود صرفه جویی کرده یا منابع جدیدی برای افزایش درآمد در نظر بگیرند.

در صورتی که فرد مورد نظر برای تعمیر خودرو پس انداز خود را به میزان 1/75 میلیون تومان در هر ماه افزایش دهد، با این تغییر چه چیزی را از دست می دهد و چه چیزی به دست می آورد؟

(هزینه فرصت تعمیر خودرو چیست؟) با این انتخاب آن ها می توانند خودروی خود را تعمیر کنند اما باید در سایر بخش ها صرفه جویی کرده و از بعضی مخارج خود صرف نظر کنند برای مثال ممکن است پول کمتری برای تفریحات خود در نظر گرفته و از بسیاری تفریحات صرف نظر کنند.

چه پیشنهادهایی برای مدیریت بهتر مخارج هر یک از این افراد دارید؟

بهتر است هر کدام از این افراد درباره ی میزان هزینه های خود در هر یک از این بخش ها را بازنگری کرده و تلاش کنند تا با صرفه جویی هزینه های غیر ضروری را کاهش دهند. برای مثال فرد اول در ماه 15 میلیون تومان هزینه ی قبوض را پرداخت می کند. این فرد می تواند با صرفه جویی در مصارف خود این هزینه ها را کاهش دهد. یا اگر امکان داشت برای درآمد بیشتر تلاش کنند.

کدام یک از این افراد بیشترین پس انداز را در آخر هر ماه دارند؟

فرد سوم (محمد حسین)

کدام یک از این افراد بیشترین خرج را از بودجه خود دارند؟

فرد اول (خانم رضایی)

در صورتی که خانم رضایی تصمیم بگیرد که به یک سفر که پنج میلیون تومان هزینه دارد برود، وی چه چیزهایی را باید در نظر بگیرد؟

او باید به این نکته توجه کند که میزان مخارج او در حال حاضر از درآمدش بیشتر است و ممکن است در پایان سال با مشکلات مالی بسیاری مواجه شود.

فعالیت گروهی در کلاس ص 137

این فعالیت به عهده ی خود دانش آموز می باشد و می تواند با دوستان یا در منزل با خانواده آن را انجام دهد

فعالیت خارج از کلاس ص 139

این فعالیت به عهده ی دانش آموز می باشد. دانش آموزان میتوانند در طول 30 روز هزینه ها و درآمد های خود را ثبت و بررسی نمایند.

برای تفکر و تمرین ص 139

چگونه می توان با ثبت درآمد و مخارج، برنامه مالی منظمی را برای زندگی شخصی و خانوادگی طراحی کرد؟ ثبت درآمد و مخارج به ما این امکان را میدهد تا میزان هر کدام از آن ها را به طور مشخص فهمیده و بتوانیم برای آینده ی خود برنامه ریزی کنیم. در غیر این صورت ممکن است برای اموری برنامه ریزی کنیم که توان پرداخت آن ها را نداریم. از دیگر فواید این کار این است که از میزان هزینه ها در هر یک از بخش ها آگاهی پیدا کرده و از این طریق می توانیم برای صرفه جویی و کاهش در هر کدام از این موارد اقدام کنیم.

نمونه سوال

- برای بودجه بندی چه مراحل را باید طی کرد؟

- خمس چیست؟

- پرداخت خمس چه فوایدی دارد؟

- سال مالی چیست؟

- خمس در واقع همان است.

- به صورت طبیعی سال مالی از همان روزی که را به دست آورده اید آغاز می شود.

- فردی در سال 30 میلیون در آمد دارد و جدول زیر مخارج سالیانه ی اوست. آیا این فرد در پایان سال پولی برای پس انداز کردن دارد؟ چقدر؟

مقدار هزینه به میلیون تومان	مخارج
10	مالیات
3	قبوض
15	خوراک
5	اجاره مسکن

- اگر فردی در پایان سال مالی خود 10 میلیون تومان اضافه داشته باشد میزان خمس پرداختی او را محاسبه کنید.

فصل: چهارم
بخش:
درس: سیزدهم
نام طراح: معصومه
ساعتچی

محتوای نوشتاری
کتاب: اقتصاد
سال تحصیلی:
1399-1400

عنوان درس: تصمیم گیری در مخارج

اهداف یادگیری:

مهارت مدیریت مخارج و خرید
خرید هوشمندانه
خرید مقایسه ای
الگوی خرج کردن
مصرف مسئولانه

انتظارات پس از مطالعه:

ویژگی های یک خرید هوشمندانه را توضیح دهد.
تاثیرات خرید هوشمندانه بر روی خانواده و جامعه را بررسی کند.
خرید مقایسه ای را توضیح بدهد.
تاثیر استفاده از الگوی مناسب در خرج کردن را تحلیل و بررسی نماید.
تاثیر مصرف درست و مسئولانه را بر روی کالاها بررسی نماید.
برنامه ی بودجه خود را با برنامه خرید خود، انطباق دهیم.
مصرف مسئولانه را تعریف کند.
روش های مصرف مسئولانه را نام ببرد.
اسراف را تعریف کند.

www.my-dars.ir

نکات مهم درس:

در این درس می آموزیم برای خرید کردن برنامه داشته باشیم ومدبرانه و هوشمندانه خرید کنیم.
خرید ناآگاهانه خریدی است که از روی هوس، بدون فکر، واز روی احساسات آنی باشد که معمولاً با پشیمانی همراه است.
برای خرید می توان از روش مقایسه استفاده کرد واز بین کالاهای مشابه با توجه به بررسی قیمت ها تصمیم گیری کرد.
داشتن اصل و الگو در انتخاب های اقتصادی از جمله در خرج کردن یک ضرورت است.
الگوی قناعت داشتن وساده زیستی به ما کمک می کند که هم پس انداز کرده وهم آرامش روحی و روانی داشته باشیم.
مصرف مسئولانه مصرفی است که اجازه می دهد چرخه تبدیل وتغییرات طبیعی همواره ادامه پیدا کند و متوقف نشود

توضیح درس:

خرید هوشمندانه

خرید باید آگاهانه و هوشمندانه باشد؛ ولی همه خریدهای ما این گونه نخواهد بود. خریدهای ما گاهی از روی هوس است، بدون فکر و از روی احساسات آنی تصمیم به خرید می گیریم و البته بعد از آن هم پشیمان می شویم! مثل اینکه وقتی در راه برگشت از مدرسه، چون خیلی گرسنه ایم با اینکه در خانه مادر برایمان غذای سالم و خوشمزه ای آماده کرده، نمی توانیم جلوی خودمان را بگیریم و خیلی زود همه پول های توی جیبمان را به هله هوله تبدیل می کنیم! پس برای خرید هوشمندانه باید چه کنیم؟ خیلی دشوار نیست؛ فقط به این نکته توجه داشته باشید که شما اکنون به عنوان عضوی از یک خانواده و عضو یک جامعه در حال خرید کردن هستید. اگر به فکر رونق و پیشرفت اقتصادی خود هستید، این پیشرفت اقتصادی در گرو پیشرفت خانواده و جامعه شماست. برای خرید هوشمندانه، مراقب باشید که نقش اجتماعی خود را در میدان اقتصاد فراموش نکنید و مراحل زیر را انجام دهید:

- 1- مشکل و مسئله خودتان را دقیق مشخص کنید دقیقاً به چه چیزی نیاز دارید؟ بررسی کنید که آیا آنچه می خواهید نیاز است یا خواسته واز چه راه هایی می شود آن را برطرف کرد. آیا اصلاً راهی غیر از خرید کردن هم دارد.
- 2- مشخص کنید که به چه میزان قرار است هزینه کنید.
- 3- مشخص کنید که چه گزینه هایی در سطح پولی که شما می خواهید هزینه کنید، وجود دارد (برای این کار می توانید از وب سایت ها و فروشگاه های اینترنتی استفاده کنید. موارد را در لیستی یادداشت کنید).
- 4- آن ویژگی هایی از کالای هدف را که بیشتر برایتان مهم است مشخص کنید. (در سه دسته: ویژگی هایی که می خواهید حتماً نمی خواهید باشد) در کالای هدف باشد، آنهایی که اگر باشد بهتر است و در نهایت آنهایی که اصلانمی خواهید باشد).

خرید مقایسه ای

منظور از خرید مقایسه ای، فرایند بررسی قیمت ها و ویژگی های محصولات مشابه قبل از تصمیم گیری برای خرید است. برای کالای گران تر و پیچیده تر، نیاز بیشتری به خرید هوشمندانه وجود دارد تا گزینه های مختلف را قبل از انتخاب با هم مقایسه کنید. در خرید مقایسه ای لازم است عوامل مختلفی از قبیل تفاوت در ویژگی ها، اندازه ها، کیفیت محصول، هویت محصول، عملکرد آن، قیمت و خدمات پس از فروش و... در نظر گرفته شود. انتخاب را به گونه ای انجام دهید که اقتصاد شما، خانواده و جامعه، بیشترین منفعت و کمترین هزینه را ببرد. خرید مقایسه ای به ترتیب زیر انجام می گیرد.

شامل بیان اینکه واقعا برای رفع چه مشکل یا حل مسئله ای نیاز به خرید و مصرف دارید. مثلاً برخی افراد بدون دانستن عکاسی برای خرید دوربین حرفه ای برنامه ریزی می کنند. این خرید مناسبی برای آنها نیست بلکه برای این کار یک دوربین ساده نیز کافی است	اول تعریف مسئله
شامل مواردی که می تواند مشکل را رفع یا مسئله را حل کند	دوم فهرست گزینه ها
در خرید یخچال جادار بودن، مصرف برای افراد هنگام انتخاب مهم است؛ مثلاً معیارهایی که عملاً انرژی، سهولت تعمیرات و زیبایی ظاهری و نیز ایرانی بودن محصول برای خرید مهم است	سوم تعیین معیارها

شامل سنجش گزینه ها بر اساس معیارهای مختلف که اغلب بر اساس جدول زیر انجام می شود	چهارم ارزیابی
انتخاب گزینه نهایی	پنجم تصمیم گیری

برخی از مزایا و منافع خرید مقایسه ای

* شما می توانید بخشی از پول خود را پس انداز کنید؛ زیرا در صورت مقایسه درست معمولاً هزینه کمتری پرداخت می شود.

* با خرید مقایسه ای، ویژگی ها یا ارزش بیشتری را با همان مقدار پول دریافت می کنید.

* با خرید مقایسه ای محصولی با کیفیت و با عملکرد بهتر می خرید.

* با خرید مقایسه ای درباره گزینه هایی از آن کالا که قبلاً از آن نامطلع نبودید، آگاه می شوید.

* با خرید مقایسه ای، نسبت به خرج کردن پول خود احساس آرامش بیشتری می کنید.

معایب خرید مقایسه ایی

* خرید مقایسه ای زمان بر است این زمان را می توانستید برای کسب درآمد، انجام کارهای سرگرم کننده یا رسیدگی به خانواده صرف کنید.

* ممکن است خرید مقایسه ای هزینه بر باشد، مانند هزینه هایی که برای تماس تلفنی یا سوخت خودرو برای بازدید از فروشگاه های مختلف صرف می کنید.

* ممکن است پس انداز حاصل از خرید مقایسه ای، به ویژه برای اقلام با قیمت پایین، کمتر از هزینه های زمان، بنزین یا سایر هزینه های دیگر برای کسب اطلاعات باشد.

روش های فروش

فروشندهگان از روش ها و فنون مختلفی برای تحریک و تشویق خریداران به خرید کالا و خدمات استفاده می کنند. آشنایی با این فنون می تواند به تصمیم گیری درست در خرید کمک کند. در قسمت «موقعیت» درس با برخی از این فنون آشنا شدید.

الگوی خرج کردن

تا به حال چقدر به الگوی خرج کردنتان فکر کرده اید؟ در درس سوم، با اصول انتخاب درست آشنا شدید. داشتن اصل و الگو در انتخاب های اقتصادی و از جمله در خرج کردن، یک ضرورت است. آیا اصلاً در زندگی الگویی برای خرج کردن دارید، یا همواره بوی ذرت بوداده، شما را به دنبال خودش می کشاند؟

داشتن الگویی برای خرج کردن، علاوه بر آنکه نشان دهنده شخصیت منطقی و عقلانی شماست، به شما انسان هایی که از روی هوس تصمیم می گیرند و در برنامه ریزی اقتصادی نیز کمک می کند. معمولاً زندگی هوس بازانه ای دارند، نمی توانند

به الگویی مشخص برای خرج کردن دست یابند و همواره در زندگی خود با مشکلاتی دست به گریبان اند. در این میان،

قناعت داشتن و ساده زیستی به شما کمک می کند تا هم بخشی از درآمد خود را برای مصارف مهم تر پس انداز کنید و هم

با آرامش روحی و روانی، انتخاب اقتصادی مناسبی را در زندگی تجربه کنید. برخی اقتصاددانان و جامعه شناسان، از بیماری

ای به نام مصرف گرایی و مخارج تجملی سخن می گویند. آنها معتقدند گروه زیادی از مردم آرامش و لذت را در خرج کردن

و استفاده بیشتر از کالاها و حتی به رخ کشیدن در زندگی کمتر به آرامش می رسند. فراموش نکنید، آن می بینند. اما

افرادی که چنین روحیه ای دارند، معمولاً همیشه کسی هست که بیشتر از شما دارد و بیشتر از شما از امکانات استفاده می

کند. اگر بخواهید با او در میزان خرج کردن و مصرف کردن رقابت کنید، همواره در رنج نرسیدن باقی می مانید. در حکایت

های قدیمی آمده است که روزی شبلی به مسجد رفت تا نماز بخواند، در آن مسجد کودکان مشغول کتابت بودند. وقت نان خوردن آنها بود و با هم نان می خوردند. دو کودک، نزدیک شبلی نشسته بودند. یکی پسر ثروتمندی بود و دیگری فرزند فقیری. پسر ثروتمند مقداری حلوا داشت و پسر فقیر، مقداری نان خشک. پسر ثروتمند حلوا می خورد و پسر فقیر از او حلوا می خواست. پسر ثروتمند به پسر فقیر گفت: اگر حلوا می خواهی، باید سگ من باشی و او قبول کرد. پسر ثروتمند گفت: پس صدای سگ درآور! آن بیچاره، صدای سگ در آورد و او مقداری حلوا پیش پسر فقیر انداخت. این کار چند بار تکرار شد. شبلی به آنها نگاه می کرد و می گریست! مریدان از او پرسیدند: برای چه گریانی؟ گفت: نگاه کنید که طمع چه بر سر مردم می آورد! اگر آن پسر فقیر به همان نان خشک قناعت می کرد و به حلوای آن پسر طمع نمی ورزید، هرگز سگ فردی همانند خود نمی شد. داشتن یک زندگی ساده و همراه با قناعت، روح انسان را آرام می کند و چشمه های شادی را در قلب ما می جوشاند. مولای ما امیرالمؤمنین علی می فرمایند: کسی که به دنبال آرامش است، قناعت ورزد. قناعت به معنای تلاش نکردن در راه توسعه اقتصادی زندگی نیست؛ بلکه به معنای ترک حرص و طمع و رضایت درونی از نعمت هایی است که خداوند در اختیارمان قرار داده است.

مصرف مسئولانه

براساس گزارش فائو - سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد - سالیانه حدود 1/3 میلیارد تن از مواد غذایی تولید شده برای مصرف انسان در جهان دور ریخته می شود. این مقدار، یک سوم کل محصول غلات جهان را شامل می شود. بعضی گزارش ها نشان از آن دارد که در ایران اتلاف مواد غذایی بسیار فراتر از متوسط جهانی است. سالانه ده ها هزار قلم کالا در حجم های متفاوت تولید می شود و به مصرف خانواده ها می رسد. با مشاهده رفتار مصرفی افراد جامعه و ملاحظه ویژگی، کیفیت و نوع کالاها، می توان گفت همه ساله بخشی از کالاهای تولید شده بدون بهره برداری صحیح تلف می شوند. به جز آن بخش از هدررفت ها که در فرایند مصرف به صورت اجتناب ناپذیر رخ می دهد، هرگونه تضييع یا اتلافي که قابل پیشگیری باشد، اسراف محسوب می شود. به عبارت دیگر، هر چیزی که به کاری می آید، اگر دور ریخته شود، اسراف است. معیار شناسایی اسراف منحصر به دورریز یا اتلاف نیست، بلکه « بلا استفاده گذاشتن اموال » و « مصرف بیجا » نیز اتلاف پنهان و اسراف است. افزون بر تضييع و اتلاف؛ مصرف در معصیت، مصرف فراتر از سطح زندگی عمومی، مصرف فراتر از توان مالی یا شأن و عدم رعایت اولویت در به کارگیری سرمایه های شخصی و ملی نیز از جمله معیارهای شناسایی اسراف هستند. اگر در معنای واژه مصرف دقیق شویم، درمی یابیم که مصرف، به معنای تغییر و تبدیل چیزی به چیز دیگر نیز به کار می رود. غذایی که مصرف می کنید، در بدن شما به انرژی تبدیل می شود و این انرژی در مرحله بعد به مصرف فرد دیگری می رسد، ظاهر می شود. کاری تبدیل می شود و محصول کار شما در کالایی که مجدداً به مصرف فرد دیگری می رسد، ظاهر می شود. در محیط زیست اطراف شما نیز، دائماً چنین تغییراتی در جریان است. منابع غذایی که یک درخت آن را مصرف می کند و به میوه های مفید تبدیل می کند، خود، محصول زنجیره ای از تغییراتی است که پیش از آن در طبیعت روی داده است. میوه های درخت نیز بعدها در جریان همین چرخه حیات قرار می گیرند. مصرف مسئولانه مصرفی است که اجازه می دهد، چرخه تبدیل ها و تغییرات طبیعی همواره ادامه پیدا کند و متوقف نشود.

یک مورد جالب برای مصرف صحیح و مسئولانه، استفاده از ظروفی است که به راحتی در طبیعت تجزیه می شوند و به چرخه تبدیل و تغییر پیوسته آسیبی نمی رسانند. در مقابل، ظروف پلاستیکی یا فلزی، سال ها در طبیعت به چیز دیگری تبدیل نمی شوند و به محیط زیست آسیب می زنند.

یکی از روش های مصرف مسئولانه، روش « 6 ب » است: بهینه مصرف کردن، بازیافت، بازیافت، بازسازی، بازداشتن (از اسراف و زیاده روی)، باز تفکر (کالای دیگر) باز مصرف (استفاده چند باره از کالا)

نه گفتن به خرید چیزهایی که نیاز نداریم و یا مضرند، یافتن راه های بهتر، پردازش مجدد و تبدیل یک کالا به کالایی دیگر، کمتر مصرف کردن یا با انرژی کمتر ولی دستاورد بیشتر مصرف کردن، استفاده از چیزی بیش از ب به شمار می روند. 6 یک بار، درست کردن چیزی که خراب و یا از کار افتاده است، همه از موارد روش 6 ب به شمار می روند.

گفت و گو کنید: صفحه 142

- 1- به نظر شما چرا فروشنده تلاش می کرد که خریدار را به عنوان دوست مطرح کند؟ تا بتواند نظر آنها را جلب کرده و کالای خود را بفروشد.
- 2- شیوه هایی که سیروان برای متقاعد کردن دو قلو ها به کار برد چه بود؟ از راه گپ و گفت و گو و دوستی
- 3- به نظر شما امیرعلی و ستایش، کار درستی انجام دادند؟ بله توانستند بودجه خود را مدیریت کنند
- 4- شما اگر جای آنها بودید، چه می کردید؟ چرا؟ از خرید منصرف می شدیم چون خرید باید با بودجه تطبیق داشته باشد.

توضیح تصویر: صفحه 149

چرخه ای را نشان می دهد که افراد می توانند با مدیریت پسماند ها در منزل خود آن ها را مجدداً قابل استفاده نموده همچنان که در شکل می بینیم بخشی از پسماند ها به صورت کود شیمیایی درآمد و به مزارع منتقل شده و محصول ایجا شده دوباره به دست مصرف کننده رسیده است.

پاسخ فعالیت های کتاب: صفحه 145

فرض کنید که باید یک یخچال بخرید و دو گزینه هم پیش رودارید خرید مقایسه ای

معیار 1:	معیار 2:	معیار 3:	معیار 4:	معیار 5:	
گنجایش لیتر	مصرف انرژی	ارتفاع سانتیمتر	برفک	کشور سازنده	
300	B	180	ندارد	ایران	گزینه 1: یخچال X
290	A	185	ندارد	کره	گزینه 2: یخچال Y

باتوجه به این که هر دو یخچال تقریباً در همه مشخصه ها برابر هستند (یخچال Y مصرف کمتری دارد) شخص مورد نظر با توجه به **قیمت کالا** به عنوان مهم ترین عامل اثر گذار در خرید (درس پنجم بازار) می تواند تصمیم بگیرد که کدام کالا را انتخاب کند. البته نقش کشور سازنده نیز می تواند در خرید ما اثر گذار باشد اگر بخواهیم به تولید و رونق اقتصادی کشورمان کمک کنیم باید کالای تولید داخل بخریم.

طراحی پرسش ها:

- 1- چه کسی مدبرانه و هوشمندانه خرید می کند؟ کسی مدبرانه و هوشمندانه خرید می کند که قیمت ها و محصولات را ارزیابی می کند و می تواند با صرفه جویی، کالا و خدمات با کیفیت تری تهیه کند.

2- آیا همه افراد مهارت مدیریت مخارج و خرید را دارند؟

برخی افراد حتی در بزرگسالی نیز مهارت مدیریت و خرید را ندارند و برای کوچکترین خرید بسیار تردید می کنند و حتی بعد از خرید هم پشیمان می شوند.

3- اگر به فکر رونق و پیشرفت اقتصادی خود هستید این پیشرفت در گرو چیست؟

این پیشرفت اقتصادی در گرو پیشرفت خانواده و جامعه شماست.

4- مراحل یک خرید هوشمندانه را به ترتیب بنویسید؟

1- مشخص کردن مشکل 2- مشخص کردن مقدار نیاز برای خرید یک کالا 3- مشخص کردن درآمد 4- بررسی ویژگی هایی از

کالا که مهم است 5- ارزیابی و تصمیم گیری 6- انتخاب و خرید هوشمندانه

5- منظور از خرید مقایسه ای چیست؟

منظور از خرید مقایسه ای، فرایند بررسی قیمت ها و ویژگی های محصولات مشابه قبل از تصمیم گیری برای خرید است.

7- در خرید مقایسه ای چه عواملی را در نظر می گیریم؟

تفاوت در ویژگی ها- اندازه ها- کیفیت محصول- هویت محصول- عملکرد آن- قیمت و خدمات پس از فروش

8- در خرید مقایسه ای، انتخاب به چه شکلی انجام می شود؟

انتخاب به گونه ای انجام می گیرد که اقتصاد شما، خانواده و جامعه بیشترین منفعت و کمترین هزینه را ببرد.

9- معایب خرید مقایسه ای را بنویسید؟

خرید مقایسه ای زمان بر است این زمان را می توانستید برای کسب درآمد، انجام کارهای سرگرم کننده یا رسیدگی به خانواده صرف کنید.

ممکن است خرید مقایسه ای هزینه بر باشد، مانند هزینه هایی که برای تماس تلفنی یا سوخت خودرو برای بازدید از

فروشگاه های مختلف صرف می کنید.

ممکن است پس انداز حاصل از خرید مقایسه ای، به ویژه برای اقلام با قیمت پایین، کمتر از هزینه های زمان، بنزین یا سایر

هزینه های دیگر برای کسب اطلاعات باشد.

10- مزایای خرید مقایسه ای را بنویسید؟

شما می توانید بخشی از پول خود را پس انداز کنید؛ زیرا در صورت مقایسه درست معمولاً هزینه کمتری پرداخت می شود.

با خرید مقایسه ای، ویژگی ها یا ارزش بیشتری را با همان مقدار پول دریافت می کنید.

با خرید مقایسه ای محصولی با کیفیت و با عملکرد بهتر می خرید.

با خرید مقایسه ای درباره گزینه هایی از آن کالا که قبلاً از آنها مطلع نبودید، آگاه می شوید.

با خرید مقایسه ای، نسبت به خرج کردن پول خود احساس آرامش بیشتری می کنید.

11- داشتن الگویی برای خرج کردن چه نتیجه ای دارد؟

داشتن الگویی برای خرج کردن، علاوه بر آنکه نشان دهنده شخصیت منطقی و عقلانی شماست، به شما در برنامه ریزی

اقتصادی کمک می کند.

12- قناعت داشتن و ساده زیستی چه کمکی به انسان ها می کند؟

به انسان ها کمک می کند تا هم بخشی از درآمد خود را برای مصارف مهم تر پس انداز کنند و هم با آرامش روحی و روانی

، انتخاب اقتصادی مناسبی را در زندگی تجربه کنید.

13- منظور از مصرف گرایی و مخارج تجملی چیست؟

برخی اقتصاد دانان و جامعه شناسان از بیماری به نام مصرف گرایی و مخارج تجملی سخن می گویند آنها معتقدند گروه زیادی

از مردم آرامش و لذت را در خرج کردن و استفاده بیشتر از کالاها و حتی به رخ کشیدن آن می بینند.

14- امیر مومنان حضرت علی (ع) در مورد فناخت چه فرموده اند؟

کسی که به دنبال آرامش است فناخت ورزد فناخت به معنای تلاش نکردن در راه توسعه اقتصادی زندگی نیست؛ بلکه به معنای ترک حرص و طمع و رضایت درونی از نعمت هایی است که خداوند در اختیارمان قرار داده است.

15- اسراف چیست؟

هر چیزی که به کاری می آید، اگر دور ریخته شود، اسراف است.

16- معیار شناسایی اسراف چیست؟

معیار شناسایی اسراف، منحصر به دور ریز یا اتلاف نیست، بلکه «بلااستفاده گذاشتن اموال» و «مصرف بیجا» نیز اتلاف پنهان اسراف است علاوه بر این موارد مصرف در معصیت، مصرف فراتر از سطح زندگی عمومی، مصرف فراتر از توان مالی یا شأن و عدم رعایت الویت در به کارگیری سرمایه های شخصی و ملی از جمله معیار های شناسایی اسراف هستند.

17- مصرف به چه معنا است؟

مصرف به معنای تغییر و تبدیل چیزی به چیز دیگری نیز به کار می رود.

18- مصرف مسئولانه چیست؟

مصرف مسئولانه مصرفی است که اجازه می دهد، چرخه تبدیل ها و تغییرات طبیعی همواره ادامه پیدا کند و متوقف نشود.

19- یک مورد برای مصرف مسئولانه مثال بزنید؟

استفاده از ظروفی است که به راحتی در طبیعت تجزیه می شوند و به چرخه تبدیلتغییر پیوسته آسیبی نمی رسانند.

20- روش های مصرف مسئولانه را بنویسید؟

بهینه مصرف کردن - بازیافت - بازسازی - بازداشتن (از اسراف و زیاده روی) - باز تفکر (کالای دیگر) - باز مصرف (استفاده چند باره از کالا) (6 ب)

21- کدام کالاها نیاز بیشتری به خرید هوشمندانه دارد؟

1) کالاهای تخصصی و وارداتی

3) کالای ملی و گران تر

2) کالاهای گران تر و پیچیده تر

4) کالاهای پیچیده و تخصصی

جواب: گزینه 2

22- کدام گزینه مصداقی از روش «6 ب» نیست؟

1) یافتن راهای بهتر، پردازش مجدد و تبدیل یک کالا به کالای دیگر

2) نه گفتن به خرید چیزهایی که نیاز نداریم یا خرید آنها مضر است.

3) کمتر مصرف کردن یا با انرژی کمتری دستاورد بیشتر مصرف کردن

4) جایگزین کردن کالای جدید به جای کالایی که خراب است

جواب: گزینه 4

www.my-dars.ir

23- شخصی معروف است به اینکه چیز های خراب و یا از کار افتاده را درست کند یا از آن به شکل جدید و مطلوبی استفاده

کند کدام گزینه واژه ی مناسبی برای چنین رفتاری است.

1) خرید هوشمندانه 2) مصرف مسئولانه 3) مصرف عاقلانه 4) خرید مقایسه ای

جواب: گزینه 2

24- کدام گزینه صحیح نیست؟

1) در ایران اتلاف مواد غذایی بسیار فراتر از متوسط جهانی است.

2) به جز آن بخش از هدررفت ها که در فرایند مصرف به صورت اجتناب ناپذیر رخ می دهد، هر گونه تزیین قابل پیشگیری

اسراف است.

3) با مشاهده ی رفتار مصرفی افراد جامعه می توان گفت همه ساله بخشی از کالاهای تولید شده مورد بهره برداری صحیح قرار می گیرد.

4) مصرف، به معنای تغییر و تبدیل چیزی به چیز دیگری نیست به کار می رود.

جواب: گزینه 3

25- مصرف مسئولانه مصرفی است که اجازه می دهد:

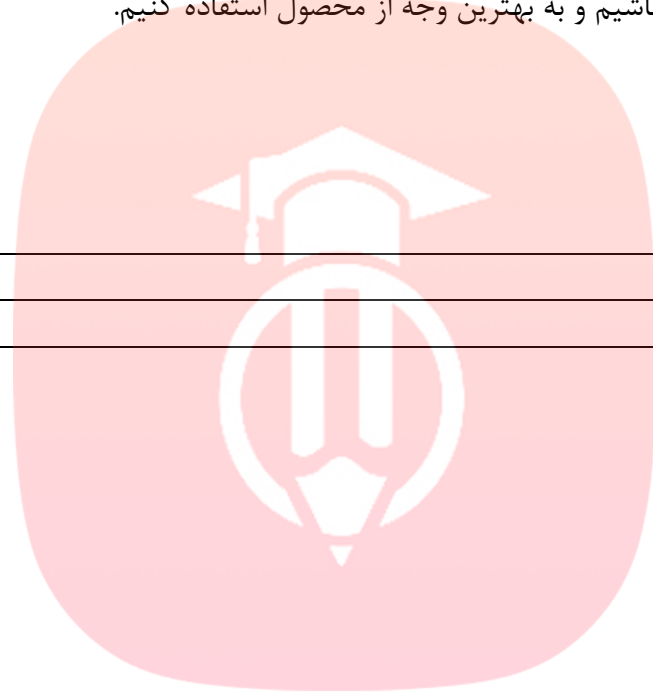
1) اتلاف انرژی و اسراف بسیار کم شود و گاهها به صفر برسد.

2) ارزیابی صحیح و منطقی از گزینه های پیش روی خود داشته باشید.

3) چرخه تبدیل ها و تغییرات طبیعی همواره ادامه پیدا کند و متوقف نشود.

4) بیشترین هزینه فرصت را داشته باشیم و به بهترین وجه از محصول استفاده کنیم.

جواب: گزینه 3

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

عنوان درس: پس انداز و سرمایه گذاری

اهداف یادگیری: آشنایی با راه های پس انداز کردن و سرمایه گذاری و معایب و مزایای آنها.

انتظارات پس از مطالعه: در پایان این درس انتظار می رود دانش آموز:

- راه های مختلف سرمایه گذاری و مزایا و معایب آنها را بشناسد.
- تفاوت انواع سپرده ها را بفهمد.
- با مزایا و معایب خرید طلا به عنوان پس انداز آشنا شود.
- با مفاهیم اوراق مشارکت و سهام آشنا شده و تفاوت آنها را بداند.
- بهترین راه سرمایه گذاری طبق شرایط موجود را تشخیص داده و در پیش گیرد.

نکات مهم درس:

- معمولاً اهداف پس انداز را در دوره های کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت تعیین می کنند.
- زمان لازم برای رسیدن به اهداف کوتاه مدت، کمتر از دو ماه است.
- زمان لازم برای رسیدن به اهداف میان مدت از دو ماه تا سه سال است.
- زمان لازم برای رسیدن به اهداف بلندمدت، سه سال و یا بیشتر است.
- وقتی که برای یک هدف پس انداز می کنید، بهترین گزینه بعدی که از دست می دهید یادآور مفهوم هزینه فرصت است.
- با توجه به زمانی که برای رسیدن به هدف تعیین شده و مقدار ممکن پس انداز می توان درباره میزان پس انداز در هر دوره تصمیم گیری کرد.
- بانک ها دو نوع حساب سرمایه گذاری دارند؛ حساب های سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت و سپرده سرمایه گذاری بلندمدت.
- تفاوت حساب های سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلندمدت در میزان سود پرداختی به آنها و برخی شرایط دیگر است.
- خرید سهام نوعی شریک شدن در مالکیت یک شرکت است.
- سهام دو نوع قیمت دارد. قیمت اولیه و ثانویه. به قیمت اولیه که شرکت برای بار اول می فروشد، قیمت اسمی می گویند و قیمت ثانویه قیمت بازاری است که صاحب سهام در تالار بورس اوراق بهادار در معرض فروش قرار می دهد.
- برخی افراد برای حفظ ارزش پول خود آن را به دارایی هایی که معمولاً ارزش خود را در تورم حفظ می کنند، مانند طلا، تبدیل می کنند.

در بسیاری از کشورهای جهان، نظام های بیمه به منظور جبران پیامدهای ناشی از حوادث و وقایع پیش بینی نشده به وجود آمده اند.

نظام های بیمه در کشورهای مختلف اغلب به نظام بیمه های اجتماعی، نظام بیمه تعاونی و نظام بیمه بازرگانی تقسیم می شوند.

خلاصه درس: برای رسیدن به اهداف باید برنامه ریزی داشت.

اهداف با توجه به زمان رسیدن به آنها، سه دسته اند کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت. اگر هدف مدنظر تا کمتر از 2 ماه قابل دسترسی باشد کوتاه مدت است. اگر از 2 ماه تا 3 سال زمان نیاز داشته باشد، میان مدت و اگر بیشتر از 3 سال باشد، بلندمدت است. پس انداز و سرمایه گذاری نوعی برنامه ریزی برای رسیدن به خواسته ها و اهداف است. ما با پس انداز کردن فرصت خرید کردن در حال حاضر را از خود میگیریم که این هزینه فرصت پس انداز کردن میشود. راه های مختلفی برای سرمایه گذاری و پس انداز وجود دارد از جمله:

1. سپرده گذاری در بانک

2. خرید سهام

3. اوراق مشارکت

4. خرید طلا

1. سپرده گذاری در بانک: مای درس

یکی از راه های سرمایه گذاری و پس انداز، افتتاح یک حساب سپرده گذاری در بانک است. به این صورت که ما پول مازاد خود را به بانک ها میسپاریم و بانک از جانب ما، آن پول را در فعالیت های اقتصادی سودآور به کار میگیرد و هر مقدار سودی که ازین راه به دست می آید را به پول سپرده ی ما اضافه میکند. البته این حساب های سپرده گذاری دو نوع اند که اندکی باهم متفاوت هستند. اگر قصد داریم هر زمان که خواستیم از حسابمان پول برداشت کنیم، باید حساب سپرده کوتاه مدت باز کنیم که البته مقدار سود کمتری دارد اما اگر میتوانیم تا پایان دوره ای که با بانک توافق میکنیم (یکسال یا بیشتر) سراغ پولمان نرویم و از آن برداشت نکنیم باید حساب سپرده بلند مدت باز کنیم که سود بیشتری به آن تعلق می یابد. مراقب باشید که اگر احتمال میدهید در طول دوره، از حسابتان پول برداشت کنید، پس سمت سپرده بلند مدت نروید چون اگر بخواهید از سپرده بلند مدت خود پول برداشت کنید بانک شما را جریمه میکند! به این صورت که از مقدار سودی که در ابتدا تعهد داده بود که به شما بپردازد، کم میکند.

مزایای حساب‌های سپرده‌گذاری کوتاه مدت	معایب حساب‌های سپرده‌گذاری کوتاه مدت
پول به راحتی در دسترس است؛ مجبور نیستید پولتان را برای زمانی خاص در بانک قرار بدهید. می‌توانید پولتان را بدون هیچ جریمه‌ای برداشت کنید.	این حساب‌ها نرخ سود کمتری نسبت به حساب‌های دیگر پس انداز دارند.
نرخ سود این سپرده‌ها می‌تواند هم‌زمان با افزایش نرخ سود عمومی بانک‌ها افزایش یابد.	نرخ سود این سپرده‌ها می‌تواند هم‌زمان با کاهش نرخ سود عمومی بانک‌ها کاهش یابد.
می‌توان با مقدار خیلی کمی پول، این حساب‌ها را باز نمود.	
می‌توان از خدمات بانکداری الکترونیک استفاده کرد.	

مزایای حساب‌های سپرده‌گذاری بلندمدت	معایب حساب‌های سپرده‌گذاری بلندمدت
این سپرده‌ها سود بالاتری دریافت می‌کنند.	پول به راحتی در دسترس نیست و باید تا پایان دوره مشخص شده آن را در حساب حفظ کرد. برداشت پول مشمول جریمه از دست رفتن بخشی از سود می‌شود!
نرخ سود این سپرده‌ها تا پایان دوره قرارداد تغییری نمی‌کند.	اگر نرخ سود عمومی افزایش یابد، سود این حساب‌ها در حد توافق شده باقی می‌ماند!
	معمولاً مقدار حداقلی باید در این حساب‌ها باشد تا مشمول بستن قرارداد و دریافت سود گردد.

نکته: برخی بانکها بجای پرداخت سود به سپرده‌ها، در ازای مدت زمان سپرده‌گذاری، برای مشتری امتیاز دریافت وام در نظر می‌گیرند. به طوریکه مقدار وام و دوره بازپرداخت آن تابع مقدار سپرده و مدت زمان سپرده‌گذاری است؛ به این بانک‌ها، **بانک‌های قرض الحسنه** گفته میشود.

گروه آموزشی عصر

۲. خرید سهام:

گاهی اوقات قصد داریم که پس انداز و سرمایه‌ی خود را در بازار سرمایه و جریان تولید به کار بگیریم اما پولمان برای راه اندازی یک فعالیت تولیدی کافی نیست، در نتیجه با خرید سهام شرکت‌ها، در مالکیت آن شرکت، شریک شده و به اندازه‌ی سرمایه‌ی ما که پرداخت میکنیم در سود و زیان آن شرکت سهیم میشویم. این کار ۳ فایده‌ی مهم خواهد داشت:

- ✓ حل مشکل کمبود سرمایه شرکت‌ها
- ✓ اضافه شدن یک منبع درآمد به مردم
- ✓ افزایش سطح تولید در کشور

نکته:

www.my-dars.ir

- نمیشود با سرمایه اندک وارد بازار سهام شد!
- نمیشود در کوتاه مدت و بلافاصله خرید و فروش کرد!
- سود حاصل از خرید سهم حتی از سپرده بلند مدت هم بیشتر است اما قطعی نیست (احتمال ضرر وجود دارد)

پس: هرگاه پس انداز نسبتاً بزرگی داشتید و هدفتان میان مدت یا بلند مدت بود، به سمت خرید سهام بروید. سهام دو نوع قیمت دارد:

قیمت اولیه که شرکت برای بار اول میفروشد و به آن قیمت اسمی میگویند که در روی هر ورقه سهم توسط شرکت پذیره نویسی مشخص میشود.

قیمت ثانویه قیمتی که صاحب سهام در تالار بورس اوراق بهادار در معرض فروش قرار میدهد.

تفاوت بازار اولیه و ثانویه

۳. اوراق مشارکت:

گاهی سرمایه پولی خود را به دولت یا یک سازمان رسمی و قانونی می دهیم تا آن را در راه اندازی یا گسترش یک فعالیت اقتصادی مشخص به کار گیرند و در مقابل به اندازه ی سهم خود اوراق مشارکت (برگه هایی که در آن، میزان شراکت شما در انجام آن فعالیت اقتصادی مشخص شده است) دریافت میکنیم. به این اوراق مشارکت برحسب آن فعالیت اقتصادی که در آن سرمایه گذاری کرده ایم **سود** تعلق میگیرد و **قابلیت خرید و فروش** هم دارد.

تفاوتهای اوراق مشارکت و سهام: وقتی کسی سهام میخرد، دیگر نمیتواند هر وقت که خواست از مدیر کارخانه بخواهد که سرمایه او را پس دهد. چون آن مقدار اندک پول او به بخشی از ابزار آلات کارخانه تبدیل شده و سرمایه او قابل پس دادن نیست. اما هر وقت بخواهد به شراکت خود ادامه ندهد، میتواند برگه های سهام خود را به دیگری بفروشد و به پول مورد نیاز خود برسد. اما وقتی که اوراق مشارکت میخریم، پس از انقضای مدت سررسید آن، علاوه بر اصل پول (سرمایه) سود آن را هم میگیریم.

4. خرید طلا:

راهی دیگر برای پس انداز مخصوصاً در شرایط تورم که ارزش پول دائماً کاهش می یابد (یعنی قدرت خرید پول کم میشود) تبدیل پول به طلاست.

البته خرید طلا، به خودی خود سودآور نیست بلکه تنها اگر قیمت طلا از زمانی که آنرا میخریم تا زمانی که میفروشیم افزایش یابد، به پول و سرمایه اصلی که برای خرید آن صرف کرده ایم اضافه خواهد شد.

نکته: برای اقتصاد کشور بهتر است به جای راکد کردن پول خود با خرید طلا، در فعالیت های تولیدی مانند خرید سهام یا اوراق مشارکت سرمایه گذاری کنیم.

■ بیمه و پوشش خطرپذیری سرمایه گذاری:

هر سرمایه گذاری، همواره در معرض تهدیدها و حوادث پیش بینی نشده قرار دارد که برای جبران پیامدهای این حوادث و وقایع احتمالی، **نظام های بیمه** به وجود آمده اند. نظام های بیمه در کشورهای مختلف، اغلب به نظام بیمه های اجتماعی، **نظام بیمه تعاونی** و **نظام بیمه بازرگانی** تقسیم بندی می شوند و معمولاً این سه نظام در کنار یکدیگر به :

- ارتقای رفاه افراد و جامعه
- حمایت از کسب و کارها در برابر حوادث غیرمترقبه و وضعیت های ناخوشایند
- و تثبیت نظام اقتصادی کمک میکنند.

بیمه قراردادی است بین دو شخص که براساس آن یک طرف تحت عنوان **بیمه گذار** یا **بیمه شده** به طرف دیگر که **بیمه گر (شرکت بیمه)** نامیده میشود، حق بیمه پرداخت میکند و به ازای حق بیمه پرداخت شده، بیمه گر باید در صورت وقوع خطری که در قرارداد بیمه نوشته شده، خسارت بیمه گذار یا بیمه شده را پرداخت کند. بیمه نگرانی ناشی از خطر وقوع حادثه را از زندگی مردم و فعالیتهای اقتصادی دور میکند و به بیمه گذاران آرامش خاطر میدهد.

خطرپذیری پایه و اساس نیاز به تهیه بیمه است. خطرپذیری عبارت است از شانس وقوع یک خطر یا یک حادثه بد. **خطر یا حادثه بد**، وضعیتی است که سبب ایجاد خسارت به اشخاص یا اموال میشود.

توضیح تصاویر درس:

- ❖ تصاویر به کار گرفته شده در این درس غالباً جهت تداعی بصری متن بوده و مفهوم جداگانه ای ندارند؛ مانند تصویر دوچرخه در صفحه 151 که متناسب با مثال خرید دوچرخه که در همان صفحه ذکر شده می باشد.
- ❖ تصویر صفحه 152: مفهوم تعیین اهداف و اولویت بندی و برنامه ریزی برای رسیدن به آنها را می رساند.
- ❖ تصاویر دستبند طلا، راکت پینگ پنگ و بازی والیبال در صفحه 153 نیز صرفاً به موضوع فعالیت های آن صفحه برمیگردند.
- ❖ در صفحه 154: تصویری از یک بانک را مشاهده میکنیم که مرتبط با متن کناری تصویر در خصوص سپرده گذاری در بانک می باشد. دومین تصویر صفحه 154 که میتوان آن را مفهومی ترین تصویر درس دانست، مفهوم پس انداز و سرمایه گذاری را به ذهن متبادر میکند. در تصویر، دستی را در حال کاشت سکه هایی میبینیم که از آن ها درختی جوانه زده به این معنا که سرمایه گذاری و پس انداز صحیح، مانند کاشتن یک بذر است که در آینده فواید آن را برداشت خواهیم کرد.
- ❖ تصویر صفحه 155: کارخانه ای در میانه تصویر که توسط چند فرد احاطه شده و مفهوم مالکیت اشتراکی و سهام را میرساند. (با خرید سهام یک کارخانه یا شرکت یکی از مالکان آن خواهیم شد)
- ❖ در صفحه 156: تصویری از یک برگه سهام عدالت می بینیم. سهام عدالت نوعی سهام عام است و به معنی فروش تسهیلات بخشی از سهام شرکت های دولتی معین، به اقشار پایین درآمدهای جامعه است. این طرح در دولت نهم اجرایی شد و در جهت بهبود رفاه و حمایت از اقشار کم درآمد جامعه بود.

❖ در صفحه 158: تصویری از اوراق مشارکت آورده شده و آخرین تصویر کتاب نیز خانمی را در حال تفکر، بررسی و مقایسه روشهای مختلف سرمایه گذاری (خرید طلا یا اوراق مشارکت) نشان میدهد.

پاسخ فعالیت های کتاب:

پاسخ فعالیت 1 صفحات 152-153:

۱- چقدر طول می کشد تا او به میزان کافی برای دستبند پس انداز کند؟

درآمد ماهانه امیر $4 = 144$ (تعداد هفته های یک ماه) $\times 36$ (درآمد هفتگی)

کل هزینه های ماهانه امیر $92 = 4$ (تعداد هفته های ماه) $\times 23 = 8$ (خرج) $+ 15$ (پس انداز برای دوچرخه)

برای مشخص شدن مقدار پس انداز ماهانه امیر، هزینه های او را از درآمدش کم میکنیم $144 - 92 = 52$

$38/4 =$ (پس انداز ماهانه امیر) $52000 \div 2000000$ (قیمت دستبند)

یعنی 38 ماه (سه سال و حدودا یک ماه) طول میکشد تا امیر پول لازم برای خرید دستبند را به دست آورد.

آیا این هدف کوتاه مدت، میان مدت یا بلند مدت است؟ دلیل را توضیح دهید.

بلند مدت است زیرا زمان لازم برای رسیدن به آن سه سال است.

اگر او نتوانست طبق برنامه به میزان کافی پول پس انداز کند، راه هایی را که او می توانست به هدفش برسد،

پیشنهاد دهید.

پیشنهاد میشود از خرج های هفتگی خود بکاهد یا با کم کردن مقدار پس اندازش برای دوچرخه، خرید آن را به

تعویق بیندازد.

۲- اگر لادن به واريز مقررې اش در حساب سپرده ادامه دهد، چه مدت طول می کشد که او برای خرید راکت به

اندازه کافی پول پس انداز کند؟

درآمد هفتگی لادن $37 =$ (کمک در کارهای منزل) $+ 10$ (نگهداری بچه ی همسایه) 17

پس انداز هفتگی لادن $37 =$ (نیمی از درآمدش) $18/5 +$ (از والدین) $18/5$

$4/7 = 37$ (پس انداز هفتگی) $175 \div$ (قیمت راکت) لادن پس از یک ماه و یک هفته میتواند راکت را خریداری کند.

آیا این هدف کوتاه مدت خواهد بود یا میان مدت یا بلند مدت؟

کوتاه مدت است زیرا زمان لازم برای رسیدن به آن کمتر از دو ماه است.

اگر او براساس برنامه فعلی نتواند به اندازه کافی پول پس انداز کند، چه پیشنهادی برای او دارید؟

پیشنهاد میشود مقدار بیشتری از درآمدش را پس انداز نماید.

۳- آیا این یک هدف کوتاه مدت، میان مدت یا بلند مدت است؟

کوتاه مدت است زیرا زمان لازم برای رسیدن به آن کمتر از دو ماه است.

اگر دارا به خرج کردن و پس انداز کردن معمولش ادامه بدهد، آیا خواهد توانست پول کافی پس انداز کند تا

بتواند در کلاس ثبت نام کند؟ توضیح دهید چرا؟ خیر زیرا:

درآمد هفتگی ۷۵ هزار تومان

هزینه های هفتگی ۳۳ هزار تومان = ۸ هزار (خوراکی و سرگرمی) + ۵ هزار (خیریه) + ۲۰ هزار (سپرده گذاری)

پس انداز هفتگی برای ثبت نام در کلاس $42 = 33$ (هزینه) $- 75$ (درآمد)

۷ هفته و چند روز طول میکشد تا دارا ۳۰۰ هزار پس انداز نماید $1/7 = 42 \div 300$ (هزینه ثبت نام)

از آنجا که شروع کلاس ها 6 هفته دیگر است او به کلاس ها نخواهد رسید.

اگر نمی تواند، چه چیزی را نمی تواند تغییر بدهد؟

زمان شروع کلاس ها را نمیتواند تغییر دهد اما میتواند با افزایش روز های کاری درآمدش را افزایش دهد یا از میزان هزینه هایش بکاهد تا بتواند به موقع به شروع کلاس والیبال برسد.

پاسخ فعالیت فردی در کلاس صفحه 159:

در هر یک از موقعیت های زیر بهترین راه سرمایه گذاری پس انداز را پیشنهاد دهید:

1- صابر 100 هزار تومان پول دارد و می خواهد هر موقع که خواست بتواند بدون جریمه پولش را دریافت کند.

حساب سپرده کوتاه مدت

2- احمد 15 ساله است و می خواهد دو میلیون تومان را که در طول سال جمع کرده است، برای سال های بعد پس

انداز کند. **خرید اوراق مشارکت**

3- زینب دوست دارد یک دوچرخه بخرد، اما لازم است برای آنکه پولش جمع شود لاقط دو سال پول هایش را

پس انداز کند، اما اقتصاد درگیر تورم بالایی است. **خرید طلا**

4- عارفه یک میلیون تومان دارد که برای مدتی به آن نیاز ندارد. او اعتقاد دارد نرخ سود در سال آینده کاهش

می یابد. **حساب سپرده بلندمدت**

5- ناصر دو میلیون تومان پس انداز دارد. او تا پنج سال دیگر به پولش نیاز دارد اما می خواهد بیشترین سود

ممکن را ببرد. **خرید سهام**

سوالات امتحانی پرتکرار:

1- انواع اهداف بر اساس زمان رسیدن به آنها چند نوعند؟ نام برده و توضیح دهید.

2- انواع روش های سرمایه گذاری و پس انداز را نام ببرید.

3- مزایا و معایب سپرده بلند مدت و کوتاه مدت را باهم مقایسه کنید.

4- در خصوص بانک های قرض الحسنه توضیح دهید.

5- انواع قیمت سهام را نام برده و توضیح دهید.

6- تفاوت های میان اوراق مشارکت و سهام را شرح دهید.

7- مزایا و معایب خرید طلا را بنویسید.

8- انواع نظام های بیمه را نام برده و اهداف آنها را بنویسید.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

حمیدرضا عباسی مهر سرگروه آموزشی اقتصاد شهرستان بروجرد